

vergadering **21**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 1 februari 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	5
VERONTSCHULDIGINGEN	5
ACTUELE VRAAG van Manuela Van Werde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de plannen om van het Groot Vleeshuis te Gent een fietsenstalling te maken	
ACTUELE VRAAG van Joke Schauvliege aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de plannen van het Gentse stadsbestuur met het Groot Vleeshuis en het standpunt van de minister dienaangaande	5
ACTUELE VRAAG van Bert Maertens aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de modal shift en files en het vrachtvervoer via de binnenvaart	11
ACTUELE VRAAG van Martine Fournier aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de aanpak van dodehoekongevallen	16
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus	21
ACTUELE VRAAG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de werkomstandigheden in de dienstenchequesector	
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de inbreuken bij de dienstenchequebedrijven	24
ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het gebruik van dienstwagens door de ministers van de Vlaamse Regering	30
ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het uitblijven van beslissingen van de Vlaamse Regering inzake het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het aangepaste stikstofakkoord	33
ACTUELE VRAAG van Lise Vandecasteele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de betoging op dinsdag 31 januari tegen de hoge werkdruk in de zorgsector	
ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de betoging van de social profit op dinsdag 31 januari	
ACTUELE VRAAG van Suzy Wouters aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het aanpakken van het personeelstekort in de zorg	
ACTUELE VRAAG van Jeremie Vaneekhout aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de noodkreet van de zorgsector	37

ACTUELE VRAAG van Veerle Geerinckx aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over euthanasie in de woonzorgcentra	46
ACTUELE VRAAG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de ondersteuning en het stimuleren van lokale vrijwilligerskorpsen	50
ACTUELE VRAAG van Willem-Frederik Schiltz aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de zonnepaneleninstallaties in 2022 en de investeringszekerheid voor grote installaties	54
ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de hernieuwing van de omgevingsvergunning van de luchthaven van Zaventem	59
COMMISSIE VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN Voorstel tot verlenging	64
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	65
ONTWERP VAN DECREET over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur – 1446 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 7	
Algemene bespreking (<i>Voortzetting</i>)	65
Artikelsgewijze bespreking	84
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding – 1498 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	84
Artikelsgewijze bespreking	87
VOORSTEL VAN DECREET van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en de districtsraad – 1502 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3	
Algemene bespreking	87
Artikelsgewijze bespreking	93
VLAAMS MENSENRECHTENINSTITUUT Benoeming van de leden van de raad van bestuur en selectie van vier opvolgers	93
ONTWERP VAN DECREET over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur – 1446 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 7	
Aangehouden stemmings	100
Hoofdelijke stemming	103
ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding – 1498 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2	
Hoofdelijke stemming	104

VOORSTEL VAN DECREET van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en de districtsraad – 1502 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3	
Aangehouden stemming	104
Hoofdelijke stemming	105
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	105
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	108
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	108

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– De vergadering wordt geopend om 14.01 uur.

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Annabel Tavernier: bevallingsverlof;

Tine van der Vloet: familieverplichtingen;

Meyrem Almaci, Roosmarijn Beckers, Sihame El Kaouakibi, Katia Segers, Tine Van den Brande, Kurt Vanryckeghem, Hilâl Yalçın: gezondheidsredenen.

ACTUELE VRAAG van Manuela Van Werde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de plannen om van het Groot Vleeshuis te Gent een fietsenstalling te maken

ACTUELE VRAAG van Joke Schauvliege aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de plannen van het Gentse stadsbestuur met het Groot Vleeshuis en het standpunt van de minister dienaangaande

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, in oktober van vorig jaar stelde ik u een vraag in de commissie Onroerend Erfgoed over de toen al zeer slechte, erbarmelijke toestand van het Groot Vleeshuis in Gent. Dat is een 15de-eeuws pand. Het is beschermd. Het heeft een heel lange voorgeschiedenis. Het heeft verschillende invullingen gehad. In 2021 werd het gesloten omdat de veiligheid niet langer gegarandeerd kon worden. Er zijn een aantal vooronderzoeken geweest voor een eventueel restauratiedossier, voor een karkasrestauratie. Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft nog een premie gegeven voor het dak dat lek was. Het is logisch dat dat als eerste aangepakt wordt.

Dit weekend keek ik wel even op. Ik las in de krant dat de stad Gent van het Groot Vleeshuis ineens een openbare fietsenstalling wil maken. Er zouden middelen gevonden zijn – verschoven of gevonden, het is maar hoe je het interpreteert – voor een restauratie en voor infrastructuurwerken. Dat zou op 7,5 miljoen euro komen, waarvan 900.000 euro, volgens de krant De Standaard, van het agentschap Onroerend Erfgoed zou komen.

U hebt in de commissie Onroerend Erfgoed van 20 oktober ook al uw bezorgdheid geuit over dit dossier. Ik heb eigenlijk maar één vraag. Wat is de stand van zaken? Zijn er intussen nog werken gebeurd?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, we weten allemaal dat ons beschermd onroerend erfgoed mensen raakt, dat dat ook wel een gevoelige snaar kan raken en dat het ook vaak met emotie gepaard gaat. Af en toe komt er een herbestemming van zo'n beschermd onroerend erfgoed op de agenda. Ik denk dan aan de Boerentoren in Antwerpen, het Steen in Antwerpen, het Gravensteen

in Gent, de Sint-Annakerk in Gent, en nu hadden we het voorbije weekend het Groot Vleeshuis in Gent.

Ik vind het op zich goed dat daar veel emotie mee gepaard gaat en dat er ook verschillende visies zijn. Dat toont wel dat er een draagvlak is voor dat beschermd onroerend erfgoed en dat mensen er ook van wakker liggen en erover meedenken. Daarom ook heb ik er in de commissie al een paar keer op aangedrongen dat er een goed overleg zou zijn en dat er veel inspraak is wanneer je naar zo'n herbestemming van dat onroerend erfgoed gaat.

Dit weekend was ik toch een beetje verrast, minister, vandaar mijn vraag over uw reactie. U stelde dat u enorm geschrokken was. U reageerde heel negatief. Dat staat voor mij nogal in schril contrast met een aantal andere dossiers waar u op reageerde. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de Boerentoren in Antwerpen, waar u heel uitdrukkelijk zei: "Ik zal in overleg gaan. Ik ga geen uitspraak doen. Voor mij is het heel belangrijk dat zo'n beschermd onroerend erfgoed een herbestemming krijgt en ik ben heel blij dat een ondernemer daar een herbestemming aan wil geven." Hoe ziet u nu eigenlijk uw eigen rol als minister, bevoegd voor dat onroerend erfgoed, in dergelijke dossiers? (*Applaus bij cd&v, Groen en Vooruit*)

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Laat mij direct beginnen met de laatste vraag, mevrouw Schauvliege. Want maak dat nog mee: we hebben een minister van Onroerend Erfgoed die ook een visie heeft op erfgoed en die inderdaad ook een mening heeft over waar we daarmee naartoe moeten gaan. Wat is het grote verschil? Dat is natuurlijk dat in het dossier van bijvoorbeeld de Boerentoren – het Steen is van voor mijn tijd – en zelfs ook van het Gravensteen we daarover gepraat hebben voordat de dossiers effectief ingediend waren. Dat is het verschil. Hier heeft men eind vorige week aangekondigd wat men gaat doen. En gisteren al – want vandaag is de laatste dag – is het dossier ingediend. Dat laat niet bepaald veel ruimte voor overleg. En daar zit het grote verschil.

Om het even over de essentie van de zaak te hebben: je moet twee zaken onderscheiden. Enerzijds is dat de restauratie van het Vleeshuis. Laat het duidelijk zijn: wij zijn al heel lang bezorgd over dat gebouw. We hebben dat ook al formeel en informeel verschillende keren laten blijken. Het gebouw wordt al decennialang verwaarloosd. Het wordt hoog tijd dat daar nu iets mee gedaan wordt. Iedereen die af en toe door Gent wandelt, ziet nu ook heel uitdrukkelijk – omdat het geschoord, gestut staat – dat er dringend iets mee moet gebeuren.

Daarom heeft men gisteren pas een dossier ingediend. Dat zal via het openoproepsysteem gaan waar we het al verschillende keren over gehad hebben in de commissie. Dat gaat dan via een neutrale, onafhankelijke jury die zich voornamelijk focust op de restauratie. Vanwaar dat bedrag van 900.000 euro komt? Men wil dat, men vraagt dat en men kan dat doen, maar daar moet dus nog een procedure doorlopen worden en we zullen zien wat het wordt. Voor alle duidelijkheid: ik ben daar akkoord mee. Ik vind het een goede zaak dat men het Vleeshuis eindelijk wil restaureren. Met welk budget men dat doet? Ik wil alle begrip opbrengen voor de financiële positie van welk lokaal bestuur dan ook. Als men dat verkrijgt van Mobiliteit, heb ik daar geen probleem mee. Als men daar nu ook tijdelijk een fietsenstalling in zou maken en ondertussen een procedure van een of twee jaar zou doorlopen om er dan uiteindelijk iets anders mee te doen, dan heb ik daar ook geen probleem mee.

Wat is nu het tweede punt dat je wel moet aankaarten? We hebben als beleidslijn met deze regering gezet dat we ook eigenaars van onroerend erfgoed, hetzij lokale besturen, hetzij private partners, uitdagen en aanmoedigen om eens te gaan nadenken over wat we met dat gebouw kunnen gaan doen, welke zinvolle

invulling we dat kunnen geven. Hoe kunnen we dat opnieuw een waardevolle plaats laten innemen in onze publieke ruimte? En dan heb je hier het Vleeshuis, een van de meest iconische middeleeuwse gebouwen in het middeleeuwse centrum van Gent. Dat ligt op 150 meter van het Veerlepleintje, 300 à 400 meter van de Vrijdagmarkt, en 150 meter van de Korenmarkt, dus allemaal op wandelafstand. Je hebt daar een van de meest iconische middeleeuwse gebouwen in Vlaanderen.

Dan is het maar vreemd dat je zegt dat je als stadsbestuur de bezoekers en de Gentenaren zelf wilt laten kennismaken met dat middeleeuwse centrum, het laten beleven, terwijl je net een van de centrale gebouwen voor iets anders gaat gebruiken dan voor die middeleeuwse beleving. Dat strookt inderdaad niet met mijn visie want die heb ik wel degelijk. Dan zou mijn idee zijn dat men een keer nadenkt over die restauratie. We zijn ook absoluut partners om dat samen aan te pakken. Het dossier is gisteren ingediend. Dat gaan we zeer welwillend bekijken met een onafhankelijke jury. Maar, ten tweede, laat ons een keer gaan nadenken over hoe je de Gentenaren en de vele bezoekers van Gent, veel mensen die Gent waarderen, op een betere manier kunt laten kennismaken met dat fantastische middeleeuwse verleden van Gent door met dat Vleeshuis ook iets te doen dat daarbij aansluit. En een fietsenstalling doet dat volgens mij niet.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, over de herbestemming ga ik mij niet uitspreken. Dat is aan de Gentenaars en het stadsbestuur. De Gentenaars hebben ook al veel vanuit hun buik gereageerd, heb ik kunnen lezen. Zoals u zegt, is het gewoon jammer dat er geen overleg geweest is van tevoren, dat de mensen niet betrokken zijn. We zien het nu ook bij de herbestemming van kerken. Bij herbestemming is het participatietraject zo belangrijk. Neem de mensen mee, praat met de mensen over hoe zij de invulling zien van hun historisch erfgoed. Bij bijvoorbeeld parken in Leuven, waar men zich met de herbestemming van kerken bezighoudt, zijn dat heel mooie, gedragen trajecten.

Dat is hier niet gebeurd. Waarschijnlijk omdat het allemaal snel moest gaan, omdat er instortingsgevaar dreigde en omdat het dossier natuurlijk voor 1 februari binnen moest zijn. Nu, dit dossier is echt wel het levende bewijs van het feit dat verwaarlozing en het niet-investeren op termijn grote problemen oplevert en ons met de rug tegen de muur zet. Daarom hebt u ook het premiestelsel aangepakt in 2020. U hebt gezegd dat we de premies voor onderhoud veel gemakkelijker toegankelijk maken. En door in te zetten op dat onderhoud vermijden we grote kosten in de toekomst. Dat premiesysteem richt zich dus niet meer alleen op de grote verbouwingswerken, maar echt op onderhoudswerken. Dat is heel belangrijk.

Minister, ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om de zaak open te trekken naar een ander gebouw in Gent met een beetje een gelijkaardige problematiek. Binnen de vorige legislatuur heb ik een rondleiding gekregen in de Opera van Gent. Dat gebouw was in zeer slechte staat. Laat ons hopen dat daar de problemen ook aangepakt worden.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Bedankt, minister, voor uw antwoord. We zijn het er in ieder geval over eens – en dat waren we al in de commissie – dat als we het over onroerend erfgoed hebben, je inspraak en participatie moet organiseren, en dat het liefst zo vroeg mogelijk bij de start van het traject. Maar ik kan me toch niet van de indruk ontdoen dat uw visie en de manier waarop u in gesprek gaat met die lokale besturen, wel wat verandert afhankelijk van het dossier. Ik heb uw forse reactie gezien dit weekend. Ik heb uw andere reactie gezien op de Boerentoren. Ik blijf het een beetje raar vinden. Het had u gesierd als u op

dezelfde manier had kunnen zeggen dat u in overleg zou gaan en zou kijken wat en hoe u iets zou kunnen doen. Ik heb gemerkt dat er wel wat ruis op zat, en dat het op een andere manier was.

Ik heb nog een bijkomende vraag. Uit goede bron heb ik vernomen dat er wel degelijk contact is geweest tussen de stad Gent en uw diensten voor Onroerend Erfgoed. Kunt u formeel zeggen of bevestigen dat er geen gesprek is geweest en dat er geen contacten zijn geweest en dat dit out of the blue op de tafel is gekomen? (*Applaus bij cd&v en Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, het gaat eens niet over het Gravensteen dat de linksen willen verpesten in Gent. Ik heb u daarover al vele vragen gesteld. Helaas gaat het hier vandaag over het Groot Vleeshuis, dat men de komende vijftien jaar tot een fietsenstalling wil omvormen, stel u voor. Ik deel uw mening wat het dossier betreft, maar ik heb ook enkele citaten voor u. U mag raden van wie ze zijn.

"Ik vind het raar dat de minister bedenkingen uit op dit dossier want we krijgen positieve signalen vanuit het agentschap." Een volgende: "Kan ik er nog van uitgaan dat de minister dit nog objectief kan beoordelen als hij al dergelijke uitspraken doet zonder het dossier in handen te hebben, en terwijl de procedure nog loopt?" en: "Ik was na het gesprek met de minister op zondagavond na 9 uur verbaasd. En het blijft raar dat men zich al mengt in dit dossier." Dat zijn allemaal uitspraken van schepen Watteeuw van Groen tijdens de afgelopen gemeenteraad.

U haalt vaak aan in overleg te zullen gaan, minister. Ik vraag me af op welke manier u nog constructief in overleg kunt gaan. Mijn partij en ik zijn ervan overtuigd dat u eindelijk uw rol als minister van Onroerend Erfgoed moet opnemen, deftig opnemen, om ervoor te zorgen dat dergelijke prachtige parels van erfgoed niet langer in handen van groenlinkse gekken terecht komen, zoals in Gent. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik sluit me eigenlijk aan bij collega Schauvliege. (*Gelach. Opmerkingen bij het Vlaams Belang*)

Niet bij collega Blancquaert, nee, nog in geen 150 jaar en daarna ook niet.

Minister, ik begrijp het, net zoals collega Schauvliege, niet. Ik heb hier letterlijk uw woorden bij me: over de Boerentoren hebt u het plan ook in de krant gelezen, u hebt daarna een commissie opgericht en toen hebt u gezegd: "Ik ga niet meteen op ramkoers liggen rond de Boerentoren." En nu? Nu gaat u 'full force' op een mogelijke beslissing van het stadsbestuur van Gent. Zou het kunnen te maken hebben met het verschil in samenstelling tussen, langs de ene kant het stadsbestuur van Antwerpen, langs de andere kant het stadsbestuur van Gent? Ik heb stilaan de indruk.

Nergens in uw beleid heb ik gelezen dat bepaalde invullingen van onroerend erfgoed wel of niet kunnen. En nu gaat u, tegen de lokale autonomie in, als een Romeinse keizer vanuit Brussel zeggen wat kan en niet kan. Is dat de manier waarop we onroerenderfgoedbeleid en herbestemmingen behandelen? In uw eigen visieteksten staat dat de oorspronkelijke bestemming van een gebouw wel degelijk kan evolueren. Zolang het gebouw intact en publiek toegankelijk blijft, kan het. Dat is trouwens iets waar specialisten voor de Boerentoren kritisch over waren, maar voor de Gentse vleeshal niet. Is dat de manier waarop u beleid gaat voeren, als een Romeinse keizer? (*Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA*)

De voorzitter: De heer Vandewalle heeft het woord.

Onno Vandewalle (PVDA): Ik ga u misschien verrassen, minister, maar voor de PVDA is het dossier rond het Vleeshuis een genuanceerd verhaal. En dat is eigenlijk zo om twee redenen.

Ten eerste, het Vleeshuis blijft in publieke handen, en dat is een goede zaak. Voor onze fractie is dat cruciaal. Daarin verschillen we soms van mening met de N-VA. We vinden dat je erfgoed niet moet verkopen aan private investeerders, het Vleeshuis niet, maar ook de beschermde Sint-Annakerk in Gent niet, die nu een Delhaize wordt. Dat vond u wel een goede zaak.

Ik ben, ten tweede, zelf een fervent fietser in Gent, en dus vind ik een fietsenstalling op zich geen slecht idee. Ik ben niet tegen fietsenstallingen in het centrum van Gent. Maar ik vraag me wel af of het de beste invulling is voor een beschermd monument uit de 15de eeuw. Ik denk eerlijk gezegd van niet, maar er is nog inspraak rond mogelijk.

Om tot een ander punt te komen: de essentie is dat dit 'gebricoleer' is van het stadsbestuur.

Om tot een ander punt te komen: de essentie is dat dit 'gebricoleer' is van het stadsbestuur. Er was geen geld voor renovatie en dus heeft men rap een paar miljoen euro uit het mobiliteitsbudget moeten gebruiken, op voorwaarde dat het een fietsenstalling werd. Dat is voor mij geen inhoudelijke visie op erfgoed. Dat is ad-hoc- en plakwerk, vanuit een budgettaire besparingspolitiek. Dus is mijn vraag: zal er nog overleg mogelijk zijn met het stadsbestuur, om hen eventueel toch nog op een traject van inspraak te brengen? (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u voor de bijkomende opmerkingen. Ik probeer u op elk punt een antwoord te geven.

Eerst en vooral: ik heb daarnet al heel duidelijk gezegd dat er twee verschillende zaken zijn. De eerste zaak is de restauratie van het Vleeshuis an sich. Daarvoor is wel degelijk overleg geweest. Niet alleen dat, het is gestut. Daarvoor zijn zelfs vooronderzoeken gedaan, samen met het agentschap. Dus daar is wel degelijk over gepraat.

Het tweede is de eigenlijke invulling. En de beleidslijn, mijnheer Rzoska – ik nodig u uit om wat meer zaken van mij te lezen – zijn de twee belangrijke dingen die ik altijd naar voren breng. Eerst en vooral is dat 'erfgoed als weergave van onze identiteit', en ten tweede: 'hoe zullen we dat erfgoed een nieuwe rol geven in onze publieke ruimte?'. Die invulling is wel degelijk iets waar we de voorbije drie jaar voortdurend op inzetten. Maar daarover is geen overleg geweest, althans niet zo dat het tot bij ons gekomen is.

Daar zit ook het verschil met de Boerentoren. De Boerentoren heeft op een bepaald moment een publieke voorstelling gedaan, wat in de media werd gegooid, maar moet vroeg of laat nog een vergunningsaanvraag indienen. Dat betekent dat wij als agentschap om advies zullen worden gevraagd op het moment dat er een vergunningsaanvraag is. Wij zullen advies moeten geven over heel het concept dat men daar heeft uitgewerkt.

Bij het Vleeshuis is dat anders. Daar heb je enerzijds die restauratie, en daar zal waarschijnlijk wel een vergunning voor aangevraagd moeten worden, een omgevingsvergunning. Op dat moment zullen we ook een advies moeten geven. Maar over de eigenlijke vergunning waarschijnlijk niet, en dat is het grote verschil. En

vandaar ook het verschil in reactie. En u moet er ook niet van schrikken als er in de krant gezegd wordt dat men beroep doet op een premie ... Als ik dan navraag of er al een dossier ingediend is, en er is op dat moment nog niets ingediend – het kon ook tot vandaag, dus men is perfect in orde, daar niet van – want het is pas gisteren ingediend, dan moet je er niet van schrikken dat we uit de lucht vallen. In die zin heb ik daar heel correct op gereageerd. En voor alle duidelijkheid: we houden ook alle lijnen open.

Er is ook gerefereerd aan de Delhaize in de Sint-Annakerk. Dat is ook een dossier van het stadsbestuur van Gent, samen met het bisdom Gent. Dat gaat trouwens niet naar vreemde handen. Delhaize koopt dat niet, helemaal niet, maar het zou inderdaad ingevuld worden als winkel. Hoe gaat dat in zijn werk? Als je kijkt naar een herbestemming, zowel bij een kerk als bij elke ander vorm van herbestemming, zul je altijd in eerste instantie kijken of je een herbestemming kunt vinden die zo dicht mogelijk aansluit bij de originele functie. Een kerk als ereplaats, om erediensten te doen. Vandaag is de ontkerkelijking wat ze is, dus dat gaat niet zomaar. Men heeft nagekeken of men er een cultuurzaal van kon maken. De Sint-Annakerk heeft een resonantie van acht seconden, waardoor muziek spelen daar niet haalbaar is. En zo geraak je altijd maar verder af van de oorspronkelijke rol.

Bij het Vleeshuis zou men die oefening ook moeten maken. Dan kun je zeggen dat het een markthal is, en kijken of je daar iets mee kunt doen. Dan zit je redelijk dicht bij de originele invulling van dat gebouw. En dat is natuurlijk de belangrijkste uitdaging als we het hebben over de herinvulling van erfgoed.

Mevrouw Van Werde, u had ook nog de vraag over de opera. Daar hebben we wel degelijk overleg over lopen. Dat is inderdaad ook een zeer moeilijk en financieel zeer zwaar dossier. Daar moeten we ook niet flauw over doen, zeker met die gestegen bouwkosten. Maar het overleg loopt daar wel degelijk.

Beste mensen, om af te ronden: ik ben blij met de discussie over erfgoed. Ik vind dat we die ook moeten kunnen voeren. En ik heb daar ook mijn visie op. En ik zal die visie ook niet altijd geven. We hebben bij het Gravensteen heel duidelijk een stap achteruit genomen, om te kijken hoe we dat maatschappelijk debat in goede banen konden leiden, om te zorgen dat het beste resultaat naar voor kwam voor dat erfgoed. Maar ik heb daar natuurlijk ook wel een visie op. Als je geconfronteerd wordt met iets dat niet doorgepraat is, dan vind ik ook dat ik die mag geven.

Maar laat ons vooral kijken hoe we nu in Gent, en ook in andere steden in Vlaanderen, dat erfgoed het best tot zijn recht kunnen laten komen. Wat willen we met dat erfgoed doen? En dat is ons verhaal vertellen als samenleving. Voor je dan die verbouwing start, moet je dan ook het overleg met die samenleving aangaan. Bij niets anders is overleg en participatie zo belangrijk als bij erfgoed. Mensen voelen dat erfgoed een weerspiegeling is van hun identiteit, van hun leefomgeving. Dus: betrek ze ook bij uw plannen met dat erfgoed. En dat is iets dat we nu al een paar keer geleerd hebben. Het is geen gemakkelijke invulling, voor alle duidelijkheid. Dat is geen gemakkelijk traject. Dat hoeft ook niet gemakkelijk te zijn, moeilijk gaat ook. Maar we moeten wel dat debat aangaan.

Daarbij is het jammer, is het te betreuren dat dit, hoewel men in dit geval wel de goede intentie heeft, die ik voluit steun, om het Vleeshuis te gaan restaureren, zodat we de erfgoedwaarde kunnen doorgeven aan de volgende generatie, toch een gemiste kans is wat betreft de invulling van dat Vleeshuis, om dat aansluiting te laten vinden bij dat fantastisch historisch middeleeuws centrum dat de binnenstad van Gent is. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, u hebt gelijk dat we die twee zaken, herbestemming en restauratie, het best ver uit elkaar houden. Ik kan alleen maar zeggen dat ik blij ben dat u toch al geantwoord hebt op mijn vraag in verband met de opera, dat er overleg zal zijn. Over die invulling hoeven we, denk ik, minder lang te discussiëren.

Maar ik hoop dat de stad Gent een langetermijnvisie gaat ontwerpen over haar historisch erfgoed. Want ik denk wel dat het nodig is, als je ziet hoe emotioneel de discussies hier al zijn. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (cd&v): Minister, ik ben daarnet gestart met te zeggen dat ik het ook goed vond dat het debat plaatsvindt en dat emotie voor beschermd onroerend erfgoed een goede zaak is. Het toont dat er ook draagvlak is voor de middelen die ernaartoe gaan voor restauratie.

U spreekt van een gemiste kans. Wel, ik vind het een gemiste kans dat u als minister van Onroerend Erfgoed niet meer de nadruk hebt gelegd op het feit dat het Groot Vleeshuis, dat in erbarmelijke staat is, nu gerestaureerd zal worden, dat het een nieuwe herbestemming zal krijgen. Ook al had u gezegd dat u verder in overleg gaat, en dat u gaat kijken wat het is, neen, u hebt ervoor gekozen om de vlucht vooruit te nemen en een forse uitspraak te doen. Ik denk dat dat jammer is. Dat zorgt ervoor dat iedereen een beetje in zijn stellingenoorlog zit. En dat is volgens mij een gemiste kans.

U had, net zoals in veel andere dossiers, kunnen zeggen dat u een stap vooruit wilt zetten, dat u in overleg wilt gaan met het stadsbestuur, met het ruime publiek van Gent en wilt kijken hoe u de herbestemming kunt aanpakken. Dat had ik een juiste aanpak gevonden. Ik vind het jammer dat u die kans niet gegrepen hebt. *(Applaus bij cd&v, Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Bert Maertens aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de modal shift en files en het vrachtvervoer via de binnenvaart

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Minister, de modal shift: het gaat er heel dikwijls over hier in het parlement, zowel in de commissie als in de plenaire vergadering. Het is een beetje een modebegrip geworden. Maar eigenlijk, in essentie, gaat het over het feit dat we moeten proberen om mensen maximaal uit de wagen en op de fiets, het openbaar vervoer en in deelwagens en deelfietsen moeten krijgen bijvoorbeeld.

Ten tweede gaat het er ook over dat we de vrachtwagens zo veel mogelijk van onze wegen kunnen halen, vrachtwagens waarvan we de lading zo maximaal moeten kunnen overzetten op de binnenvaart. En daar gebeuren heel wat investeringen, ik ben de eerste om dat zo te zeggen. In de vorige legislaturen is enorm veel geïnvesteerd in de binnenvaart, de ontsluiting van havens, net zoals dat in deze regeerperiode het geval is. Bovendien is er ook het recordbedrag aan investeringen voor fietsinfrastructuur. Het mag ook wel eens gezegd worden.

Maar toch waren er de afgelopen week onheilspellende berichten. Het eerste was dat de files die vorig jaar in België gevormd werden een kostenplaatje hadden van maar liefst 4,8 miljard euro. Het ging er ook vorige week heel even over. De structurele files waren in december 2022 opnieuw op het niveau van voor corona.

Over de files in januari zegt het Vlaams Verkeerscentrum dat we een vuurrode maand hebben gehad, met enorm veel files. Daarbovenop kwam het nieuws nog op ons bord dat er vorig jaar, in 2022 dus, 3,5 miljoen ton goederen minder vervoerd werden via de binnenvaart in vergelijking met de jaren daarvoor. Dat is een daling van 5 procent. Dat is toch voor het eerst dat we daar een daling zien na die grote investeringen.

Vandaar ook mijn vraag, minister: hoe kunnen we dat opnieuw omdraaien? Welke extra initiatieven zult u nemen om ons vrachtvervoer maximaal via de binnenvaart te leiden in plaats van over de weg?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel, mijnheer Maertens, voor uw vraag. We zetten inderdaad volop in op die modal shift: een modal shift voor personenvervoer, maar zeker ook voor goederenvervoer. Daar zitten we absoluut niet stil. Vlaanderen is nu eenmaal die logistieke draaischijf. En alles wat met logistiek, wat met transport te maken heeft, zijn sowieso het hart- en de bloedvaten van onze economie. Daar moeten we zeker alle aandacht voor hebben.

Het klopt dat 2021 een topjaar was voor de binnenvaart. Voor het eerst hadden we meer dan 1 miljoen goederen getransporteerd via onze waterwegen.

Het klopt dat 2021 een topjaar was voor de binnenvaart. Voor het eerst hadden we meer dan 1 miljoen goederen getransporteerd via onze waterwegen. Het klopt echter ook dat er in 2022 helaas een lichte terugval was bij de Vlaamse waterwegen, van 71,9 miljoen ton goederen in 2021 naar 68,2 miljoen ton goederen in 2022. Daar moeten we zeker alert voor blijven. Daarom hebben we onmiddellijk geanalyseerd wat potentieel de oorzaak van die terugval is geweest. Die oorzaak is tweeledig. Enerzijds is er sowieso de impact van de economische crisis, die ook voor de binnenvaart gevolgen heeft gehad. Anderzijds moeten we er ook rekening mee houden dat we in 2022 een langere periode van droogte hadden, die ook een enorme impact op de scheepvaart had. Dat was vooral zo in onder andere de Duitse contreien, maar heeft uiteraard ook repercussies gehad voor onze regio. Dat zijn dus onder meer de oorzaken waaraan de lichte terugval inzake goederentransport over onze waterwegen te wijten is.

Dat neemt niet weg dat we wel blijven investeren. We willen het aandeel van water in de logistiek verhogen tot 20 procent tegen 2030. Vandaag is dat ruim 16 procent. Daarom blijven we investeren in onze waterwegen: het Albertkanaal, de Seine-Scheldeverbinding. Ook de estuaire vaart is sowieso een positief verhaal. We blijven ook investeren in de kaaimuren en in onze watergebonden bedrijventerreinen, waarvan zeker de Ford Genksite een heel mooi voorbeeld is. Dat is wat we moeten blijven doen: blijven investeren om het aandeel van de waterweg inzake goederentransport te doen stijgen.

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord. Of het nu de droogte of de economische crisis of andere factoren waren die spelen, ik merk op dat de vorige jaren ook corona een economische impact had. Ik denk dus dat die daling met 5 procent toch een alarmbelletje is met betrekking tot heel ons streven om het goederentransport maximaal via het water te laten verlopen. Ik denk dus dat er meer nodig is. Alle respect en steun voor de grote investeringen die gebeuren in de binnenvaart, in de innovatie van de infrastructuur ter zake. We moeten er echt voor zorgen dat er minder vrachtwagens op de weg zijn en dat er meer goederentransport langs het water is. Nog eens, de files in dit land kosten ons bijna 5 miljard euro per jaar. Dat is veel te veel.

Ik wil echter nog iets anders aanhalen: 80 procent van onze Vlaamse bedrijven is gevestigd op minder dan 10 kilometer van een bevaarbare waterweg. Ik heb soms de indruk dat die bedrijven dat lang niet allemaal weten, dat ze daar geen oog voor hebben, dat we daar opportuniteiten hebben die we vandaag nog te veel laten liggen. Ik denk dat De Vlaamse Waterweg, de Vlaamse overheid een beetje meer marketeer moet worden, een soort handelsvertegenwoordiger moet zijn ten aanzien van die bedrijven, die hen nog meer dan vandaag naar goederentransport over water leidt. Ik denk echt dat daar kansen liggen. Ik merk dat ook in mijn stad, in mijn regio. Die ligt aan een kanaal. Daar wordt veel te weinig mee gedaan. Ik reken op steun en actie wat dat betreft. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Fournier heeft het woord.

Martine Fournier (cd&v): Minister, ik denk niet dat we onder stoelen of banken moeten steken dat dit toch wel een heel jammerlijke evolutie is. Wij investeren miljoenen en miljoenen euro's in het verbreden van onze rivieren en kanalen en in het verhogen van de bruggen, en toch zien we een daling met 5 procent. Dat is echt geen goed cijfer. Ik denk dat het hoog tijd is om nog extra maatregelen te nemen om het vervoer via water te stimuleren. Er is, een beetje aansluitend bij wat collega Maertens zei, de ligging van de bedrijventerreinen. Ik denk dat we nog meer moeten inzetten op watergebonden bedrijventerreinen, en ook op gemeenschappelijke kaaimuren. Ik weet dat u daar ook acties rond doet, dat dat ook in uw beleidsnota staat. Minister, welke extra maatregelen zult u dus nemen om nog meer watergebonden bedrijventerreinen en gemeenschappelijke kaaimuren aan te leggen?

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (Vooruit): Minister, het feit dat het goederenvervoer over het water met 5 procent is gedaald, is natuurlijk bijzonder jammer. Iedere trafiek over het water houdt een vrachtwagen van de weg. Met de recordfiles van vandaag lijkt me dat geen overbodige luxe. Ik zou die daling ook niet minimaliseren. Ik heb de indruk dat u dat een beetje doet. U steekt het op de economische crisis, maar zoals collega Maertens zegt: de jaren ervoor was het corona, en de economische crisis doet de files ook niet afnemen. Die investeringen zijn inderdaad heel belangrijk, met het verhogen van de bruggen over het Albertkanaal en zo verder, maar ik zou er in dit licht toe willen oproepen dat men een tandje zou bijzetten om bedrijven ervan te overtuigen om de weg naar de binnenvaart te vinden. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, goede collega's, ik vind dit allemaal behartenswaardige dingen, maar denk eigenlijk dat het totaal niks met ideologie te maken heeft en alles met kostprijs.

Ik spreek namens een gemeentebestuur dat via het water en het spoor ontsloten is: bedrijven maken gewoon de rekening. Wij hebben bij ons een spoor dat voor geen meter liep en loopt, maar niemand had bedacht dat spoorvervoer van goederen in normale tijden maar rendabel is over 1.100 kilometer, in heel dure tijden over 800 à 900 kilometer verplaatsing. Wat betreft de verplaatsing over het water, is dat ook altijd een verplaatsing over meerdere honderden kilometers.

Wat ik denk dat zich heeft voorgedaan, minister: door de economische crisis en door corona was er minder economische activiteit, kwam er meer capaciteit vrij op de weg, en een deel van dat watervervoer is teruggedaan over de weg. Want dat blijft eigenlijk altijd het goedkoopste, collega's. Het is gewoon een kwestie van centen, van wiskunde, veel meer moet je daar niet achter zoeken. Ik geloof wel in het vervoer over het water, en in Antwerpen en Limburg zijn we daar denk

ik de schoolvoorbeelden van: het Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA), Nike, maar nog zoveel andere oases van bedrijvigheid en van tewerkstelling. Dat is dus de toekomst, maar het zal nooit een 'of'-verhaal zijn, het zal altijd een 'en'-verhaal zijn, en vooral een kwestie van de kostprijs.

De voorzitter: Mijnheer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Minister, een daling van 5 procent van het goederenvervoer over water, dat is geen fait divers, dat is een belangrijk signaal dat uw beleid, hoewel goedbedoeld, te weinig werkt. Want onze felicitaties voor de verhoging van de bruggen van het Albertkanaal en tal van andere investeringen, maar het is superbelangrijk dat we die vrachtwagens – en het gaat hier over miljoenen vrachtwagenritten die we kunnen uitsparen – zoveel mogelijk naar het water kunnen brengen. En het is geen gegeven van het laatste jaar dat we niet vooruit geraken met dat transport over het water. Als je naar de cijfers kijkt, blijft dat qua volume eigenlijk een constante tijdens de laatste zes à zeven jaar, terwijl het volume dat over de weg getransporteerd wordt, veel, veel groter wordt. Dat is natuurlijk bij uitstek een ideologische discussie, collega Keulen. Als het van de prijs afhangt dat onze wegen zo vol staan met vrachtwagens, moeten we kijken hoe we het water en de trein voordeliger kunnen maken ten opzichte van de weg.

Dat is dan ook meteen mijn vraag, minister: hoe gaat u daarvoor zorgen? Wanneer gaan al die miljoenen euro's voor waterinfrastructuur eindelijk beginnen op te leveren? (*Applaus van Imade Annouri*)

De voorzitter: Mijnheer Verheyden heeft het woord.

Wim Verheyden (Vlaams Belang): Minister, vorig jaar is het goederenvervoer met de binnenvaart inderdaad gedaald met 5 procent, ondanks het feit dat een van de speerpunten in uw beleid erin bestaat om zoveel mogelijk goederen-transport te transfereren naar het spoor en de binnenvaart.

Maar het is duidelijk: de cijfers overtuigen niet. Het Albertkanaal, toch wel de belangrijkste waterweg in Vlaanderen, zag zijn trafiek met 4,3 procent dalen, met 37,2 miljoen ton. Dat is niet niks. U verklaarde ondertussen dat de binnenvaart ook de komende jaren toch wel een belangrijke troef is en blijft voor het goederentransport in Vlaanderen, dat u zult blijven investeren in onze waterwegen, wat een goede zaak is, maar ook – en dat is een belangrijke denk ik – in een 'mental shift' bij ondernemend Vlaanderen. Het is duidelijk dat die 'mental shift' er niet is, ondanks herhaalde verklaringen in de commissie dat u daar hard op inzet.

Mijn vraag is dan ook: hoe wilt u investeren in die 'mental shift'? Want het is allemaal goed en wel om daar ronkende verklaringen over af te leggen, maar je moet het dan wel hard maken met concrete, stimulerende – en ik leg de nadruk op stimulerende – maatregelen naar het bedrijfsleven toe. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Dank u wel, collega's, voor de bijkomende bedenkingen en opmerkingen.

Ik wil toch eerst duidelijk stellen: ik minimaliseer hier geen enkel cijfer, maar ik vind wel dat we de cijfers in de juiste context moeten plaatsen. In 2021 was er een stijging van de binnenvaart – dat is geen constante meer, mijnheer Bex – met 4,23 procent. Ik heb daar geen enkele vraag over gekregen, iedereen vond

dat normaal. Voor het eerst werd de kaap van 1 miljoen TEU overschreden. Iedereen vond dat normaal, in 2021.

In 2022 hebben we een enorme impact gehad van de droogte. Dat had een enorme impact op onze binnenvaart. Maar ook de economische impact had serieuze gevolgen voor onze binnenvaart. We hebben nu een lichte daling, van 4,8 procent. Nu is het plots allemaal kommer en kwel, gebeurt er niets, is niets goed. Er is uiteraard een 'modal' en ook een 'mental shift' nodig, ook in de hoofden van die bedrijven, dat klopt volledig, en daar zet de Vlaamse Waterweg, samen met haar netwerk, volop op in.

Zij doet al het mogelijke om de attractiviteit van de waterweg 'in the picture' te zetten. We zien dat meer bedrijven warm worden gemaakt voor de waterweg, en om te kiezen voor watergebonden bedrijventerreinen. Maar, zoals terecht door de heer Keulen werd gezegd, die bedrijven maken hun rekeningen. Zij gaan kijken welk transport in hun businessmodel het ideale is. Dat is wat elk bedrijf uiteraard logischerwijs gaat doen. Tijd en geld zijn nog altijd belangrijke aspecten en ook daarop zetten wij met de Vlaamse Waterweg volop in. We moeten bekijken hoe we het nog attractiever kunnen maken door allerlei innovatieve toepassingen.

Ook daarin neemt de Vlaamse Waterweg de vlucht vooruit. Gisteren was ik nog op de top van Vlaanderen en Nederland, en we zien dat wij inzake geautomatiseerd varen samen koploper zijn in Europa. We moeten dat misschien ook meer naar buiten brengen, maar tegelijk moeten we ook onze eigen bedrijven oproepen om gebruik te maken van de waterweg en duidelijk maken dat het heel interessant is als men het plaatje in zijn totaliteit ziet.

Het is ook heel belangrijk dat we blijven investeren in onze bedrijventerreinen. Het Albertkanaal is een van de belangrijkste waterwegen in Vlaanderen, goed voor om en bij de 40 miljoen ton goederen op jaarbasis. We hebben daar ook al heel wat bedrijventerreinen geschraapt. Dat zijn terreinen waarvan we geoordeeld hebben dat ze niet goed zijn om economisch te ontwikkelen en dat we ze een ecologische bestemming willen geven. Dat heeft natuurlijk repercussies, want daar hadden potentieel bedrijven kunnen komen. Een studie van 2015 heeft al een actualisatie gemaakt van wat in 2005 al eens in kaart was gebracht. Intussen zijn er daarvan een aantal bedrijventerreinen geschraapt en daardoor kunnen daar geen nieuwe bedrijven watergebonden activiteiten ontwikkelen.

Eens te meer vraag ik daarom aan iedereen om samen werk te maken van het ENA-verhaal (Economisch Netwerk Albertkanaal) en van de bijkomende ontwikkeling van bedrijventerreinen. Het is ook al een paar keer in de commissie aan bod gekomen. We moeten daarin de vlucht vooruit nemen. Ik kijk daarbij natuurlijk vooral naar de mensen van het departement Omgeving, die mee dat planproces moeten faciliteren. Dat is een belangrijk aspect.

Ten tweede blijven we natuurlijk ook investeren in de toegankelijkheid. Ik hoor hier sommige mensen zeggen dat ik heel veel investeer in de waterwegen en dat ze de maatschappelijke return niet zien. Maar natuurlijk moet ook daar het hele plaatje kloppen. Ik neem opnieuw het Albertkanaal als voorbeeld. Het Albertkanaal had 62 bruggen die verhinderden dat vierlagige containerschepen van en naar de Antwerpse haven konden varen. Wel, dit jaar zal de laatste bottleneck weggewerkt worden. We zullen overal verhoging hebben. De laatste brug zal 9,10 meter doorvaarthoogte hebben, zodat de schepen met vier lagen containers van en naar de haven kunnen. Daarnaast is er ook de investering in de Royerssluis, die zorgt voor de koppeling tussen het Albertkanaal en de haven in Antwerpen. Ook daarin investeren we en dat zal ook de toegankelijkheid van de haven verhogen en rendement hebben.

We blijven dus volop investeren en bedrijven aantrekken om richting waterweg te gaan. Het is een proces van lange adem maar het is absoluut noodzakelijk dat we daarop blijven inzetten. Ik herhaal dus dat we de service moeten optimaliseren en inzetten op infrastructuurwerken. Daarnaast zal de estuaire vaart opnieuw een boost geven. We voelden dat er bij de binnenvaartsector overal mensen zouden afhaken als er geen vlotte toegankelijkheid zou komen. De doorbraak die we, na een jarenlange impasse, recentelijk verkregen hebben rond de estuaire vaart zal opnieuw een boost geven aan de binnenvaart. Dat zal ervoor zorgen dat de modal shift er zal komen. We blijven alleszins investeren. Alleen al voor het investeringsplan van 2023 heb ik ruim 330 miljoen euro voor de Vlaamse Waterweg, voor investeringen in kaaimuren, in bijkomende werken op het Albertkanaal en in het Seine-Scheldeproject. We faciliteren dus alles om de modal shift mogelijk te maken en tegelijk stimuleren we de bedrijven om daar werk van te maken en om hun kostenplaatje daaromtrent voor ogen te houden.

De voorzitter: De heer Maertens heeft het woord.

Bert Maertens (N-VA): Minister, ik ben een believer, ik geloof echt in de opportuniteiten en de grote mogelijkheden die de binnenvaart en onze binnenwateren in Vlaanderen ons en de bedrijven kunnen geven.

Daarom moet de Vlaamse overheid blijven investeren in de infrastructuur. We hebben het project Seine-Schelde, de verhoging van de bruggen op het Albertkanaal, kaaimuren en watergebonden bedrijventerreinen. Ik zou zeggen: vergeet ook het onderhoud niet, want in mijn regio stond en staat het Kanaal Roeselare-Leie bijna letterlijk op instorten. Maar goed, we gaan daar nu ferm in investeren, gelukkig maar.

Ten derde moet u inderdaad blijven gaan voor die innovatie en automatisering. Automatiseer zoveel mogelijk sluisen, automatiseer zoveel mogelijk schepen, waardoor ook de loonkosten voor die bedrijven zullen dalen en waardoor de totale kostprijs van de binnenvaart inderdaad ferm moet kunnen afnemen.

Ik kom tot een laatste puntje. Ik herhaal: ik weet dat Vlaanderen veel inspanningen levert wat dat betreft, maar we moeten nog ietsje meer marketeer zijn, we moeten echt nog meer rechtstreeks die bedrijven gaan benaderen om ze te overtuigen om hun transport via het water te laten verlopen. Ik dank u. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Martine Fournier aan Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, over de aanpak van dodehoekongevallen

De voorzitter: Mevrouw Fournier heeft het woord.

Martine Fournier (cd&v): Voorzitter, minister, vorige week stond er in de krant een artikel van Stef Willems van Vias over de dodehoekongevallen. Nog te veel fietsers worden gegrepen door vrachtwagens, met alle gevolgen van dien. Maar gelukkig is er beterschap op komst. Vanaf 2025 moeten de vrachtwagens worden uitgerust met een soort van camerasysteem. Dat is goed nieuws, maar het kan nog wel even duren vooraleer al die vrachtwagens zijn uitgerust met zo'n camerasysteem. Daarom pleit Vias ondertussen voor infrastructurele maatregelen. Zij pleiten onder meer voor gescheiden fietspaden, conflictvrije verkeerslichten of het licht iets vroeger op groen laten springen voor de fietsers. Ook gevleugelde zebrapaden zouden hierbij een deel van de oplossing kunnen zijn.

Minister, dit thema kwam al verschillende keren aan bod in de plenaire vergadering en ook in de commissie. Telkens weer luidt uw antwoord dat we inderdaad

meer moeten inzetten op die infrastructurele maatregelen en ook op educatie en sensibilisering.

Minister, welke maatregelen hebt u de afgelopen maanden en jaren genomen specifiek om die dodehoekongevallen drastisch te verminderen?

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Mevrouw Fournier, ik dank u voor uw vragen. We stellen inderdaad vast dat we jaarlijks ongeveer dertig dodelijke slachtoffers zien ten gevolge van een dodehoekongeval en dat zijn er uiteraard dertig teveel. We moeten daar dan ook alle aandacht aan geven. Wat dat betreft, ben ik zeker blij dat u hier deze vraag stelt.

De technologie is één aspect en het is goed dat alle nieuwe vrachtwagens die na 2025 in de markt komen met die technologische vernuftige spiegels meer aandacht geven aan de dodehoekongevallen. Technologie alleen zal het echter niet maken, we zullen als weggebruiker zelf nog altijd alle aandacht moeten geven aan alles wat met verkeersveiligheid te maken heeft. Wat dat betreft, blijven we zeker focussen op enerzijds die sensibilisering en educatie en anderzijds die infrastructuur.

U vraagt mij wat ik concreet heb gedaan op het vlak van die educatie en sensibilisering. Enerzijds zetten we heel wat acties op om die scholen en jongeren te laten gewaarworden en ervaren wanneer ze zich in de dode hoek van een vrachtwagen of bus bevinden en hoe ze zich daar zelf beter kunnen beschermen, welke plaats ze dan moeten kiezen. We doen dat niet alleen bij kinderen, we doen dat ook bij andere doelgroepen. We werken op dat vlak zeker samen met de hele transportsector, die daar enorm in investeert. Daarnaast hebben we ook specifieke opleidingen en bijkomende cursussen voor de professionele doelgroepen, de vrachtwagenchauffeurs zelf. Ik denk onder andere aan de nascholing Vakbekwaamheid en 'Check je zicht' van Truckveilig. Dat zijn allemaal aspecten waarop we volop blijven inzetten zodat er continu aandacht wordt gegeven aan dit aspect.

Daarnaast blijft ook de infrastructuur uiteraard van groot belang. We moeten volop blijven investeren in conflictvrije kruispunten, gevleugelde zebrapaden, vierkant groen en vrij rechtsaf door groen voor de actieve weggebruiker. Dat zijn allemaal infrastructurele maatregelen die ervoor zorgen dat er veel minder een conflict kan zijn tussen die actieve weggebruiker en de vrachtwagen of de chauffeur. Ook dat zijn aspecten waarop we continu blijven inzetten. Ik dank u.

De voorzitter: Mevrouw Fournier heeft het woord.

Martine Fournier (cd&v): Dank u voor uw antwoord, minister. Een belangrijke tool om de dodehoekongevallen te verminderen, zijn de spiegelafstelplaatsen. Daar hebben we het ook al over gehad. Het is belangrijk dat vrachtwagens hun spiegels goed kunnen afstellen vooraleer ze de baan opgaan om zo de fietsers beter te zien. Ik denk dat er in Vlaanderen ongeveer zeventien officiële spiegelafstelplaatsen zijn die door het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) zijn ingericht. Ik weet ook dat u in uw beleidsnota verwijst naar die spiegelafstelplaatsen en dat u letterlijk zegt dat u de bedrijven gaat stimuleren om op hun eigen terrein dergelijke afstelplaatsen in te richten. Daarom is mijn vraag hoe u die bedrijven gaat stimuleren om die spiegelafstelplaatsen op hun eigen terrein te installeren.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Dank u wel voor de zeer interessante vraag, collega Fournier. We hebben daar, denk ik, allemaal al vragen over gesteld, waaronder

ikzelf met een schriftelijke vraag vlak voor de zomer. En minister, ik leer uit uw antwoorden dat u, wat betreft verkeersveiligheid, wel mooie woorden spreekt, maar dat uw beleid niet doeltreffend is. Op het vlak van de dode hoek is het geen geval van overmacht. We hebben de kennis om infrastructuur veilig in te richten en we hebben de technologie om vrachtwagens en bussen veiliger te maken, maar op die punten gebeurt er gewoon te weinig.

Ik geef drie voorbeelden. Het eerste voorbeeld is sensibilisering. We hebben u de vraag gesteld om zoals in Frankrijk te verplichten om op een bus of een vrachtwagen met een pictogram aan te geven dat die dode hoek gevaarlijk kan zijn. U vindt het te moeilijk om dat specifiek voor Vlaanderen uit te werken.

Vervolgens de inrichting van kruispunten: ik heb recent nog plannen gezien voor een kruispunt in Merelbeke waar fietsers een turbotonde helemaal niet op een veilige manier gaan moeten oversteken.

En tot slot: op mijn schriftelijke vraag over de bussen antwoordt u dat weliswaar de nieuwe bussen met zo'n systeem uitgerust worden, maar dat u niet van plan bent om te kijken naar wat we kunnen doen met de bussen die tot 2035 in ons verkeer zullen rondrijden.

U doet dus in feite gewoon te weinig of u bent niet consequent, en onze vraag is: wanneer zult u eindelijk het geweer van schouder veranderen? (*Applaus bij Groen en van Annick Lambrecht*)

De voorzitter: Mevrouw Moors heeft het woord.

Rita Moors (N-VA): Minister, dodehoekongevallen zijn natuurlijk een doorn in het oog van iedereen die zich inzet voor verkeersveiligheid. Daarom is het ook goed dat dat in het verkeersveiligheidsplan voldoende aandacht krijgt. Maar ik denk dat het probleem groter is dan dat. Iedereen kan zich op een bepaald moment in een dode hoek bevinden, en ik denk dat het afwegingskader maximaal conflictvrij regelen, belangrijk is om zo verkeersveiligheid op kruispunten die geregeld worden door lichten te verhogen en zo de dodehoekongevallen te vermijden. Voorkomen is nog altijd beter dan genezen. Minister, ik vroeg me af of er vanuit het MIA-verhaal (Mobiliteit Innovatief Aanpakken) lessen te trekken zijn inzake de dodehoekongevallen ten aanzien van preventie, infrastructuur en dergelijke meer.

De voorzitter: Collega Van Rooy, zou u alstublieft kunnen gaan zitten als u op de publiektribune blijft? U hoeft niet te gaan lopen, u mag ook gaan zitten, hè.

Mevrouw Ryheul heeft het woord.

Carmen Ryheul (Vlaams Belang): Minister, ik volg u wanneer u zegt dat er jaarlijks nog te veel dodehoekongevallen te betreuren vallen, helaas ook met een dodelijke afloop. Maar uit de cijfers blijkt dat uw reeds genomen maatregelen nog steeds geen uitkomst brengen. Ik heb u daar al meermaals vragen over gesteld. Het is mooi dat u afspraken maakt met uw collega's dat er binnen enkele decennia geen verkeersdoden meer mogen zijn, maar dan zult u toch een tandje mogen bij steken. De Vlaamse Regering is op andere terreinen wel gretig met pestmaatregelen tegen het gemotoriseerd vervoer, denk maar aan die deeltjestellertesten bij de autocontroles of de lage-emmissiezones (LEZ's), waar u binnenkort ook alle wagens met verbrandingsmotoren wilt verbieden. Maar wanneer het over het redden van mensenlevens gaat, dan bent u veel minder kordaat, en met uw huidige beleid zult u er dus niet komen.

Minister, ik herhaal hier mijn vraag die ik u al eerder heb gesteld, maar waarop u tot op vandaag nog geen antwoord hebt gegeven: waarom maakt u de toegang

van vrachtwagens tot de bebouwde kom niet afhankelijk van de aanwezigheid van nieuwe technologieën die dodehoekongevallen moeten voorkomen?

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Voorzitter, collega's, Ik denk niet dat er één zaligmakende oplossing is. Het zal een optelsom zijn van maatregelen. Sensibiliseren blijft ongelofelijk belangrijk. Beeld je als automobilist of vrachtwagenchauffeur, zogenaamd de dader, eens in, dat je een kind of een volwassen mens op die manier doodrijdt. Dat is toch een kruis en ondraaglijk als je daar de rest van je leven mee zit. Daarnaast vind ik die spiegelafstelplaatsen, wat collega Fournier voorstelde, vanuit financieel oogpunt goed, en je kunt dat ook gegroepeerd doen voor een hele regio. Dat lijkt me een haalbare kaart en het is performant en doeltreffend.

En last but not least, houd daar bij alle nieuwe infrastructuur, waar dat enigszins mogelijk is, rekening mee in de inrichting. Wij hebben in Lanaken het geluk gehad, minister – u hebt dat mee mogelijk gemaakt –, dat op die manier ... Je wordt nooit beloond voor het leed dat je voorkomt, maar je hebt het wel gedaan.

De voorzitter: Mevrouw Lambrecht heeft het woord.

Annick Lambrecht (Vooruit): Minister, ieder ongeval is er een te veel, maar dodehoekongevallen zijn extra pijnlijk, want eigenlijk zijn ze perfect te voorkomen. En er is al heel veel gebeurd: extra spiegels, camerasystemen ... Maar die hebben de cijfers niet naar beneden gehaald. En eigenlijk kan er heel snel heel veel gebeuren.

Ten eerste, waarom verlaagt u de snelheid niet in de bebouwde kom, met het oog op minder ongevallen, minder zware ongevallen?

Twee, waarom zorgt u niet voor veel meer afgescheiden, brede fietspaden en brede voetpaden?

Drie, waarom zorgt u er niet voor dat vrachtwagens op bepaalde uren van de dag geweerd worden op plaatsen waar heel veel zwakke weggebruikers zich in de buurt van vrachtwagens bevinden, zoals schoolomgevingen? Dat zijn de zogenaamde venstertijden, waar we het vorige week nog over hadden.

Vier, de meeste dodehoekongevallen – u weet dat – gebeuren op kruispunten. Wij vragen al zeer lang om alle kruispunten zo snel als mogelijk conflictvrij te maken, wat wil zeggen dat niet iedereen tegelijkertijd groen krijgt. Fietsers en voetgangers krijgen op andere momenten groen, net vóór het gemotoriseerd verkeer.

Ik heb dan ook volgende vragen.

Hoever staat het met dat conflictvrij maken van kruispunten?

Twee, hoeveel procent van de kruispunten langs gewestwegen zijn al conflictvrij?

En tegen wanneer zullen alle kruispunten eindelijk conflictvrij zijn? (*Applaus bij Vooruit en van Mieke Schauvliege*)

De voorzitter: Minister Peeters heeft het woord.

Minister Lydia Peeters: Ik begrijp dat men vanuit de oppositie telkens alles op alles moet zetten om toch maar te zeggen dat niks werkt en dat niks klopt, terwijl we hier vorige week een soortgelijk debat hadden – het ging ook over vrachtwagens –, waarbij ik dan plots toch applaus kreeg voor het feit dat ik de vlucht vooruit genomen heb wat betreft de handhaving op de vrachtwagens in de

dorpskernen, in de schoolomgeving. Dus ik ben het er zeker niet mee eens dat men daar zegt dat we niks doen, dat we vele verhaaltjes vertellen, maar voor de rest niks doen. Stop alstublieft met die oppositiepraat, want dat klopt totaal niet.

Fietsinfrastructuur, mevrouw Lambrecht, is ook een afgezaagd verhaal. We investeren ongezien veel budgetten in onze fietsinfrastructuur. En ik hoor van heel velen dat het veel comfortabeler is, dat het veel veiliger is. U wilt absoluut overal zone 30 in de bebouwde kom. In de perifere gebieden is daar geen draagvlak voor. Ik laat daar opnieuw het subsidiariteitsprincipe van de lokale besturen ten volle gelden. Zij bepalen waar er een zone 30 komt, waar er een ander snelheidsregime komt. Het is aan de lokale besturen om dat te bepalen. Wij faciliteren, wat dat betreft.

Ik kijk dan specifiek naar die dodehoekongevallen. Misschien moet ik voor sommige mensen ook nog even meegeven dat die dodehoekongevallen niet alleen met vrachtwagens gebeuren, maar helaas ook met bussen, met schoolbussen die in de omgeving van die scholen moeten zijn. Wat dat betreft, stop met continu te zeggen: zorg ervoor dat er geen enkele vrachtwagen meer in een schoolomgeving komt.

Kortom, we zorgen voor heel wat infrastructurele maatregelen. Die heb ik daarstraks al vernoemd: de gevleugelde zebrapaden, het conflictvrij maken van die kruispunten. We hebben vandaag, wat het conflictvrij maken van die kruispunten betreft – en dat past ook in ons MIA-verhaal –, al meer dan 750 kruispunten conflictvrij gemaakt. Ook dat zie je dus op het terrein, als je het wilt zien tenminste. Sommigen willen het niet zien. We blijven daarin investeren, zowel in infrastructuur als in educatie en sensibilisering, en handhaving. Daarvan hebben we het bewijs vorige week toch wel duidelijk meegegeven.

Dan kom ik naar die spiegelfstelplaatsen. Het klopt inderdaad dat het Agentschap Wegen en Verkeer in het verleden een aantal spiegelfstelplaatsen ter beschikking heeft gesteld en heeft ingericht. Maar we zien daarnaast – en we hebben uiteraard ook veel overleg met de transportsector – dat heel veel bedrijven, die zelf uiteraard ook het verkeersveiligheidslabel hoog in het vaandel dragen, er zelf voor kiezen om spiegelfstelplaatsen op hun eigen terreinen te hebben. Ik ken eigenlijk nauwelijks logistieke transportbedrijven die er geen hebben. Zij doen dat zelf en nemen, wat dat betreft, ook contact op met scholen in de onmiddellijke omgeving, om die kinderen en jongeren bewust te maken van waar ze zich niet moeten bevinden, als ze aan een kruispunt staan in de nabijheid van zwaar vrachtvervoer of een bus.

Dus kortom, wat betreft die spiegelfstelplaatsen zullen we zeker nog bekijken of er nood is om dat op bepaalde locaties te doen. Maar ik zie vandaag dat heel veel bedrijven daar zelf in investeren. Ook bij de bussen van De Lijn wordt telkens volop gekeken naar de spiegelfstelplaatsen. We blijven daar volop in investeren en dat moeten we natuurlijk ook. De technologie zal ons niet helpen. Het is én infrastructuur én handhaving én uiteraard educatie en sensibilisering. Al die facetten moeten samenkomen en op al die pijlers zetten we continu in. Ik hoop uiteraard dat het bijdraagt tot meer verkeersveiligheid en tot een daling van het aantal slachtoffers. *(Applaus bij Open VLD)*

De voorzitter: Mevrouw Fournier heeft het woord.

Martine Fournier (cd&v): Minister, dank u. Ik denk dat we met zijn allen hier aanwezig alleen maar kunnen hopen dat de cijfers van de verkeersdoden de komende maanden en jaren drastisch dalen. Iedereen heeft in dezen zijn verantwoordelijkheid. U hebt uw verantwoordelijkheid als beleidsmaker, wij als parlement. Maar ook de bestuurders, de fietsers en de voetgangers hebben hun verantwoordelijkheid. Ik heb het vorige week of twee weken geleden ook al in de

commissie gezegd: ik denk dat we gewoon respect moeten hebben voor de medegebruikers van het openbaar domein. Als we allemaal respect hebben voor elkaar, dan denk ik dat we goed op weg zijn om het aantal verkeersdoden drastisch te verminderen. (*Applaus bij cd&v*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Dag iedereen. Kent iemand de term loonwig? Loonwig is het verschil tussen wat iemand verdient en wat iemand effectief op zijn rekening uitbetaald krijgt. Wij zijn in België internationaal recordhouder van alle niet-communistische regimes. Wij hebben de grootste loonwig. Om u een idee te geven: als iemand 1000 euro verdient, dan zal hij maar 460 euro op zijn rekening krijgen. Dat is verschrikkelijk. Tijdens de vorige federale legislatuur hebben we met onze partij met de taxshift een heel verdienstelijke zet gedaan om dat al een beetje te verlichten. Maar deze legislatuur gebeurt daar helaas niets in.

Op Vlaams niveau hebben we met de jobbonus minstens voor de laagste lonen er toch al voor gezorgd dat men 600 euro netto op jaarbasis meer verdient. We zijn daar bijzonder fier op. We vinden eigenlijk dat we geen onderscheid moeten maken tussen iemand met een laag loon als werknemer of iemand met een laag loon die ervoor kiest om zelfstandig te worden, of een eenmanszaak of een klein vennootschapje start. Die krijgt twee maal 600 euro: 1200 euro. Er is 15 miljoen euro aan Vlaams geld voor uitgetrokken.

Ik was een aantal weken geleden eigenlijk bijzonder geshockeerd, minister, toen ik u vroeg of die 15 miljoen euro integraal zal gaan naar de mensen die het nodig hebben: mensen van wie we het nettoloon een stukje willen doen stijgen, mensen met een laag loon die kiezen voor een avontuur als ondernemer. U zei: "Ik vind dat ook, maar Vivaldi dreigt dat te belasten." Dat betekent dat 15 miljoen euro aan middelen die we willen geven aan mensen om netto meer over te houden, naar de slechtste begroting van Europa dreigt te gaan en niet naar waar het hoort: de rekening van de mensen die werken. Minister, mijn vraag aan u is heel simpel: zal daar verandering in komen en kan de 'jobbonus plus' fiscaal worden vrijgesteld? (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega Ronse. Ik herinner me nog heel goed de dag dat u mij die vraag hebt gesteld. Dat was op mijn verjaardag. Ik hoopte toen om goed nieuws te mogen geven, maar helaas was het toen nog geen goed nieuws omdat er vanuit de Federale Regering nog geen witte rook was voor de fiscale vrijstelling van de jobbonus plus. U weet dat. Men had het ook gemotiveerd. Ik kan vandaag niet anders dan vooralsnog herhalen dat de jobbonus plus in rekening moet worden gebracht op de totaliteit van het belastbaar inkomen en dat men de jobbonus plus niet ziet als een inkomensgerelateerde premie maar als een premie ter ondersteuning van de stap naar ondernemerschap. Men verwijst dan naar alle premies die die prikkel, die steun moeten bieden aan die stap naar ondernemerschap. Al die gelijkaardige premies zijn vooralsnog belast.

Dank u wel, collega Ronse. Ik weet dat nog heel goed. De dag dat u mij die vraag had gesteld, was mijn verjaardag. Ik had toen gehoopt u goed nieuws te mogen geven, maar helaas was dat toen nog geen goed nieuws, omdat er vanuit de Federale Regering nog geen witte rook was voor de fiscale vrijstelling van de

jobbonus plus. U weet dat. Men had dat ook gemotiveerd. En ik kan vandaag niet anders dan dat vooralsnog herhalen.

Eén: de jobbonus plus moet in rekening gebracht worden op de totaliteit van het belastbaar inkomen. Twee: men ziet de jobbonus plus niet als een inkomensgerelateerde premie, maar als een premie ter ondersteuning van de stap naar ondernemerschap. Men verwijst dan naar alle premies die die prikkel, die steun moeten bieden richting de stap naar ondernemerschap. Al die gelijkaardige premies zijn vooralsnog belast.

Ik weet dat ik op dat vlak altijd een bondgenoot heb gehad – en nog heb, denk ik – aan voormalig minister van Economie, minister Muyters. Die is in dit geval misschien ook een lotgenoot, omdat ik weet dat hij destijds de transitiepremie ook op het bord heeft gelegd van toenmalig minister Van Overtveldt en toen ook op een njet is gestoten. Ik denk dat we met z'n allen op diezelfde nagel moeten blijven kloppen. We moeten federaal blijven vragen om daar aandacht voor te hebben. Maar vooralsnog ben ik dus inderdaad niet gelukkig en kan ik u niet meedelen dat die fiscale vrijstelling al een feit is.

Vooralsnog moeten we die beslissing respecteren en ons nu focussen op minstens drie zaken, wat mij betreft. Eén: we moeten de betrokkenen natuurlijk heel duidelijk informeren wat de consequenties kunnen zijn, en dat ze die dus kunnen weigeren, mocht dat te veel nadelige financiële gevolgen hebben als die bij hun beroepsinkomen komt. We moeten uiteraard ook zo snel mogelijk brieven versturen, zodat die uitbetaald kan worden aan de meer dan twaalfduizend rechthebbers. En verder moeten we doen wat er in het decreet bepaald is: de jobbonus plus niet in rekening brengen bij andere Vlaamse maatregelen. Zo loopt er momenteel dus ook een overleg in functie van het groeipakket.

We stellen dus alles in het werk, collega, om het effect van de jobbonus plus voor alle betrokkenen nog zo groot mogelijk te houden. Momenteel zijn er al 6274 geregistreerde rekeningnummers, maar ik blijf, samen ook met de collega's van de fractie van Open Vld, op die nagel kloppen. Zij hebben mij hun steun toegezegd, in het verleden al, om ook in de Federale Regering te vragen dat die fiscale hervorming er toch zal komen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik vind het godgeklaagd. Dat gaat over middelen die we hier Vlaams uittrekken om ervoor te zorgen dat mensen netto meer overhouden, dat werken loont – in dit geval mensen met een laag loon die een stap naar het ondernemerschap zetten. Minister, ik vind dat u zich daar niet zo makkelijk en mak bij mag neerleggen – en ik ken u ook zo niet. Ik denk dat we toch alles uit de kast moeten halen opdat die mensen die 1200 euro – het is twee keer 600 euro – maximaal kunnen overhouden. Als dat belast zou worden, zou dat voor sommige mensen in plaats van 1200 euro maar 600 euro kunnen zijn. Als je die 15 miljoen euro neemt en rekent op 50 procent belasting, dan is dat 7,5 miljoen euro die we gewoon doorsluizen. Dat zou ik toch alleszins godgeklaagd vinden. Ik hoop hier dus steun te krijgen van alle fracties aanwezig om dat aan te kaarten bij wie iets te zeggen heeft in Vivaldi. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Ik sluit mij aan bij de vraag van collega Ronse. Ik hoop inderdaad dat de lijn-Johan Van Overtveldt federaal kan worden verlaten. *(Opmerkingen)*

De transitiepremie die belast werd: de Federale Regering lijkt die lijn van minister Van Overtveldt nu inderdaad door te trekken. Het zou goed zijn mocht

er effectief een vrijstelling komen en dat we die lijn-Van Overtveldt eindelijk kunnen gaan verlaten op federaal niveau. Onze zelfstandigen en onze kandidaat-zelfstandigen verdienen dat inderdaad.

We maken de loonwag inderdaad groter. Werken moet lonen, vandaar dat federaal ook die fiscale hervorming op tafel ligt. Collega Ronse, ik hoop dat uw fractie die ook heel actief gaat steunen op federaal niveau, om de fiscale hervorming van Vincent Van Peteghem mee erdoor te helpen krijgen. Maar ook op Vlaams niveau zitten we niet stil: we hebben de jobbonus.

Minister, een heel kleine vraag nog: hoever zit het met de 'uptake'? Wie is al geregistreerd? Maar ook: wat zult u nog bijkomend doen om de laatsten die nog niet geregistreerd zijn, alsnog mee te krijgen in het verhaal van de jobbonus en ervoor te zorgen dat ook wie tegen een laag inkomen werkt, meer zal overhouden op het einde van de maand?

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, we hebben het hier al vaak over gehad: de doelstelling van die jobbonus was om werken aantrekkelijker te maken, om inderdaad te zorgen dat werken loont, en ook om mensen meer aan het werk te krijgen. Hier nu komen zeggen dat zelfstandigen die jobbonus plus kunnen weigeren uit fiscale overwegingen, dat vind ik eigenlijk van de pot gerukt. Het wordt echt, echt hoog tijd dat u zich kwaad maakt bij uw federale regeringspartners. Voor ons kan het niet dat de Federale Regering Vlaamse middelen voor mensen met een laag inkomen op zo'n laffe manier afroemt. Ik reken er dus op, minister, dat u snel in overleg gaat met uw federale regeringspartners om ervoor te zorgen dat die fiscale vrijstelling erdoor komt. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Collega's, misschien eerst het goede nieuws. Ondertussen hebben toch al meer dan 500.000, een half miljoen, werkende Vlamingen met het laagste loon een jobbonus op hun rekening gekregen, tot 700 euro extra netto op hun rekening, ook volledig vrijgesteld door Vivaldi. Voor heel veel van die mensen is dat toch heel goed nieuws. Daarmee belonen we hen die werken. En dat is natuurlijk ook de ambitie van deze Vlaamse Regering, die wij uiteraard ten volle steunen.

Maar het is juist, minister. Begin november heb ik al bij u aangekaart dat het toch zo jammer is dat we dat voor zelfstandigen niet kunnen doen. Enerzijds krijgen zij geen jobbonus. We hebben het systeem van de jobbonus plus moeten uitdenken, om allerlei redenen, waardoor het enkel voor startende zelfstandigen is. Ik denk dat dat al niet leuk is. En als nu ook blijkt dat die premie dan nog federaal wordt belast, dat men daar de Van Overtveldt-doctrine toepast, denk ik dat dat dubbel slecht nieuws is. Dat is absoluut niet fair.

Dus ja, zoals ik u ook al in de commissie heb gezegd, kunt u in ons absoluut een bondgenoot vinden om daar iets aan te doen, maar we rekenen natuurlijk ook op uw macht als minister en als partijgenoot van de minister van Financiën om daar toch iets in te veranderen, in het belang van die zelfstandigen. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel voor de steun, collega's. Ik ben blij dat jullie op mij rekenen. We gaan ons best doen.

Dank u wel, collega Muyters, ik weet dat u mij ook steunt.

Collega Ongena, collega Bothuyne, op dit ogenblik heeft slechts 16 procent van de rechthebbenden zich nog niet geregistreerd. Dat is bijzonder goed. 84 procent heeft dat wel gedaan. Omgerekend zijn 643.000 van de 766.000 al geregistreerd. Er zijn net 130 herinneringsbrieven verstuurd. Want we moeten echt wel aanklappen, zodat iedereen die er recht op heeft, ook een jobbonus krijgt en die wel degelijk ook aan hen wordt uitbetaald.

Van al wie zich heeft geregistreerd, is al 95 procent uitbetaald. Dat is dus ook heel goed. Ik denk dat we heel tevreden mogen zijn. Het is dagelijks zichtbaar. Die jobbonus maakt wel degelijk het verschil, zeker in de barre tijden waar we op dit ogenblik nog steeds in verkeren.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega's, ik zal het in mijn slotrepliek niet hebben over het feit dat Johan Van Overtveldt de eerste minister van Financiën geweest is in een eeuw tijd die de vennootschapsbelasting heeft verlaagd, die de lasten op arbeid heeft verlaagd, die ervoor gezorgd heeft dat mensen netto meer verdienen, ondanks een zekere minister Peeters, die ook in die regering zat. *(Opmerkingen)*

Ten tweede, minister Van Overtveldt heeft zich heel hard verzet tegen alle juridische argumenten die hem belet hebben om die transitiepremie fiscaal vrij te stellen. Ik lees een brief van minister Van Peteghem, die bijna voluntaristisch stelt dat men dat boeltje gaat belasten. Dus, collega's van cd&v, in plaats van u weg te steken achter een vorige regering, waar u ook in zat, zou u beter mee met ons aan hetzelfde zeel trekken en zeer strijdvaardig aan Vivaldi duidelijk laten weten dat we het niet nemen dat middelen om ervoor te zorgen dat mensen netto meer verdienen, die we hier op Vlaams niveau uittrekken omdat zij dat nalaten, plat belast zullen worden. Collega's, ik reken op uw steun in plaats van kleuterspelletjes. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Thijs Verbeurgt aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de werkomstandigheden in de dienstenchequesector

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de inbreuken bij de dienstenchequebedrijven

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Collega's, minister, het leven vraagt steeds meer van mensen: je gezin draaiende houden, werk en andere engagementen combineren, op je oude dag alleen thuis blijven wonen. En net dat maken huishoudhulpen elke dag mogelijk. Zij zijn voor duizenden Vlamingen onmisbaar geworden. Zij zorgen ervoor dat het leven haalbaar en draagbaar wordt. En daarvoor verdienen zij ons respect. Maar meer nog dan alleen ons respect, verdienen zij beter loon en de best mogelijke werkomstandigheden. Zij werken elke dag keihard voor ons welzijn.

En dan moeten we toch vaststellen, collega's, dat er maandag opnieuw een rapport naar buiten kwam dat duidelijk maakte wat heel veel poetshulpen al elke dag weten, namelijk dat er wel wat misloopt in de sector. Het federale inspectierapport, dat 175 dienstenchequebedrijven doorlichtte, stelde vast dat in 90 procent van de gevallen de regels rond arbeidsvoorwaarden niet werden gevolgd.

De huishoudhulpen verdienen werkgevers wier zorg hun eerste zorg zou moeten zijn. Ze verdienen een overheid die het voor hen opneemt. Ze verdienen een

overheid die hen beschermt en die zorgt dat de arbeidsvoorwaarden gerespecteerd worden. Dit rapport drukt deze Vlaamse Regering opnieuw met de neus op de feiten. Als wij vandaag in Vlaanderen te weinig poetshulpen vinden, dan is dat omdat ze te weinig verdienen, omdat het werk te zwaar is en omdat er te weinig nagedacht wordt over hun werkomstandigheden.

Minister, mijn vraag aan u is heel helder: wat gaat u met dit rapport in de hand doen om de werkomstandigheden van onze poetshulpen in Vlaanderen te verbeteren? (*Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA*)

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Collega's, ook vanuit onze fractie: alle lof aan de huishoudhulp. Dat zijn mensen die ervoor kiezen om te gaan werken al is de keuze om niet te gaan werken minstens financieel quasi gelijk. Zij verlichten inderdaad het leven van heel wat werkende Vlamingen in soms moeilijke, complexe contexten. Hun werkplek is ook iedere keer anders, maar zij doen het en ze zijn met velen. De huishoudhulpen in mijn vriendenkring doen het met heel veel enthousiasme, met hart en ziel. Het is een echte passie die hen drijft. Daar mogen we met z'n allen fier op zijn.

We steken er ook veel middelen in: 1,3 miljard euro. Dat is de grootste hap uit het budget voor de arbeidsmarkt, voor werk op Vlaams niveau. Dat is een heel fors bedrag. We hebben er deze legislatuur nog extra geld ingestoken. Herinner u de fameuze indexering van de toelagen en de lonen, enzovoort. We hebben op dat vlak ons werk dus goed gedaan. In ruil daarvoor mogen we ook iets verwachten, namelijk deftige werkomstandigheden. We mogen verwachten dat elke huishoudhulp op een veilige manier kan werken en op een hygiënische manier ontvangen wordt in het gastgezin waar hij of zij gaat werken.

En ja, de cijfers die de heer Verbeurgt hier citeerde, doen minstens vermoeden dat er problemen zijn. Ik heb begrepen dat dat een federale studie was, dat dat cijfers op Belgisch niveau zijn. Ik las ook in die studie over gebrek aan risicoanalyse. Minister, ik wil graag wat meer inzoomen op wat u uit die cijfers haalt. Zijn er effectief veel voorbeelden, ook in Vlaanderen, van gevaarlijke situaties waar onze huishoudhulpen zich in bevinden? Moeten we ons zorgen maken?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, wat dienstenchequebedrijven betreft: ik ben niet alleen minister bevoegd voor de materie die hier aangekaart wordt, maar ik ben ook een gebruiker, een tevreden gebruiker van huishoudhulpen die inderdaad belangrijk zijn in de ondersteuning van de vele Vlaamse gezinnen. Het rapport 'Toezicht op het welzijn op het werk in de dienstenchequesector' waarnaar verwezen wordt, is inderdaad een federale bevoegdheid. Ik heb ook de oproep gezien van collega Verbeurgt om de bedrijven waar inderdaad inbreuken op welzijn op het werk vastgesteld zijn, te laten doorlichten door de Vlaamse Sociale Inspectie.

Het zal u niet verbazen, maar ook ik sta voor een nultolerantiebeleid voor inbreuken op dat vlak. Inbreuken tegen de erkenningsvoorwaarden van elke dienstenchequeonderneming kunnen uiteraard niet door de beugel. Als er inbreuken zijn op de erkenningsvoorwaarden, dan moet daar inderdaad opgetreden worden, dan moet die erkenning ingetrokken worden.

Ik heb dus ook niet nagelaten om daar meteen minister Dermagne over aan te spreken. Ik heb inlichtingen, informatie gevraagd. Tot vandaag heb ik die dossiers nog niet. Ik kan natuurlijk niet op basis van een persbericht stappen ondernemen. Ik moet dat dossier hebben. Ik wil dat wel doen in de mate dat ik

de dossiers krijg. Er is verwezen naar de waarschuwingen die gegeven zijn. Het zijn veelal waarschuwingen over zaken die niet in orde zijn, zoals bijvoorbeeld de risico-evaluatie of de blootstelling aan bepaalde producten.

Nogmaals: ik vind het bijzonder belangrijk dat ze in zeer veilige omstandigheden kunnen werken want het is toch vrij hard werk dat er dagelijks geleverd moet worden. Het is belangrijk dat wij allemaal bedrijven oproepen om hun procedures welzijn op het werk zeker nog eens tegen het licht te houden en daar waar het nodig is aan te scherpen of te remediëren. Vanuit Vlaanderen dragen we zorg voor de sector en zijn werknemers en dat ze goed en veilig kunnen functioneren, elke dag opnieuw in de vele gezinnen. Er zijn toch een aantal maatregelen die we nemen ter ondersteuning, ter versterking van de sector. U kent ongetwijfeld de beslissing om 100 procent indexering van de cheques te doen. Dat is niet onbelangrijk. Dat was gekoppeld aan het akkoord om ook iets te doen aan de lonen. Het gaat om 1,6 miljard euro.

Uiteindelijk hebben we ervoor gekozen om de Vlaamse gezinnen die het vandaag al bijzonder moeilijk hebben, niet te confronteren met een prijsstijging van de cheques. Dat is toch ook een actueel debat geweest. Heel wat dienstencheque-werknemers vallen onder toepassing van de jobbonus. Dat is niet onbelangrijk. 145.000 rechthebbenden zijn werkzaam in de dienstenchequesector. Daarnaast kijken we naar de fiscale hervorming, want ook hier moet werken meer lonen. We investeren bijzonder sterk in taalopleidingen in de groep van de dienstenchequewerknemers. Het is ook belangrijk om aan te geven dat we initiatief hebben genomen om gebruikers die het niet te nauw nemen met het welzijn op het werk van de dienstenchequewerknemer, uit te sluiten van gebruik van de dienstencheque.

Inspectie is en blijft voor mij een heel belangrijk sluitstuk. In zoverre dat wij de dossiers ter beschikking krijgen om de toets en de controle op de erkenningsvoorwaarden te doen, zullen we dat zeker doen. In de mate dat er inbreuken zijn, zal er worden opgetreden want er is voor mij op dat vlak een nultolerantie.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u, minister. Eerst en vooral wat de uitwisseling van informatie betreft: als ik mij niet vergis, is er een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de Vlaamse overheid waardoor de inspectiedossiers automatisch kunnen worden uitgewisseld. Het zou normaal gezien een stuk vlotter moeten gaan dan u schetst.

U verwijst naar de Vlaamse Sociale Inspectie, en daar raakt u een heikel punt aan. Want wat blijkt uit cijfers die mijn voorgangster, mevrouw Gennez, nog heeft opgevraagd? Hoeveel Vlaamse sociale inspecteurs waren er voor de Vlaamse dienstenchequesector in 2016? 9. Hoeveel waren er nog in 2022? 5. Dat zijn 5 sociale inspecteurs voor meer dan 1000 bedrijven, 5 sociale inspecteurs voor meer dan 100.000 poetshulpen, 5 sociale inspecteurs voor meer dan 700.000 klanten. Dat is natuurlijk veel te weinig om de dossiers waar u naar verwijst grondig te kunnen analyseren.

Mijn vraag aan u is helder, minister. Zult u ervoor zorgen dat er extra sociale inspecteurs komen, nog dit jaar, zodanig dat alle dossiers grondig kunnen worden bekeken? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Uit uw antwoord kan ik niet meteen afleiden hoe zwaar die gevallen waren en of ze ook in Vlaanderen zo acuut zijn. Het federale niveau is nog altijd bevoegd voor de veiligheid op de werkvloer. Dat zijn de inspecties die

gebeurd zijn. Ik ben benieuwd naar de inspectieverslagen en hoe de situatie in Vlaanderen is.

Op mijn initiatief, anderhalf jaar geleden, hebben we het decreet goedgekeurd waar we niet alleen de dienstenchequebedrijven maar vooral de gezinnen die een dienstenchequehulp, een poetshulp of een huishoudhulp ontvangen, responsabiliseren. Zeker tijdens corona vernamen we immers dat er zich soms echt foute toestanden afspeelden. We hebben zelfs een zwarte lijst opgesteld van gebruikers die worden geschorst om dienstencheques te gebruiken.

Hebt u cijfers of een indicatie dat dit verbeterd is? Gaan gezinnen correcter om met hun huishoudhulp? Hoe loopt het met de toepassing van dat decreet?

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, huishoudhulpen werken hard. Daarover bestaat weinig discussie. Ze moeten zich constant bukken, emmers oppakken, meubels verplaatsen, dweilen uitwringen. Het gevolg is dat zij 35 keer meer kans hebben op fysieke aandoeningen zoals tendinitis, lumbago, et cetera. De aandacht voor de gezondheid van de huishoudhulpen is dus superbelangrijk.

Ik ben erg verontwaardigd, minister, dat 90 procent van de bedrijven niet in orde is met de sociale wetgeving. Ik ben ook verontwaardigd dat, ondanks die overvloed aan overtredingen, er slechts één bedrijf wordt vervolgd. Ik begrijp dat niet. Ik begrijp ook niet dat Federgon weigert om die inspectieverslagen te erkennen en haar leden aan te sturen om die wetgeving na te leven. Dat is wat ik hoor uit de sector. Ik wil graag meer info. Dat is te gek voor woorden.

Minister, 70 procent van de sector is gesubsidieerd. Mijn vraag is wat u gaat doen om ervoor te zorgen dat 100 procent van onze sociale wetgeving wordt nageleefd? (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik sluit me aan bij de hulde aan de vele poetshulpen in Vlaanderen. U hebt er zelf ook al naar verwezen, minister: met de jobbonus komen we al een heel eind tegemoet om die mensen alvast extra netto loon te geven. Bijna 150.000 poetshulpen in Vlaanderen kregen de voorbije weken al extra netto op hun rekening. Ik denk dat dat ook al een goede manier is om die mensen te huldigen.

Maar ook de werkomstandigheden zijn belangrijk. De werkomstandigheden worden natuurlijk ook aangetast door het feit dat er een grote krapte is, ook in deze sector, aan poetshulpen. De wachtlijsten zijn lang, en daarnaast zijn er ook heel veel gezinnen die ook lang moeten wachten op een nieuwe poetshulp. Mijn vraag gaat dan eerder in die richting: hoe kunnen we die krapte, ook bij poetshulpen, aanpakken, zodat ook die poetshulpen zelf werkbaarder werk zullen hebben? Mijn vraag is of VDAB extra maatregelen plant, acties plant, om die krapte op de arbeidsmarkt, wat poetshulpen betreft, aan te pakken.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Collega's, hoeveel klappen moeten huishoudhulpen in Vlaanderen eigenlijk incasseren? Die zijn met 150.000 in Vlaanderen. Die werken in een sector die voor 70 procent gesubsidieerd wordt door overheidsmiddelen. Die horen ons elke keer allemaal in het parlement zeggen hoe belangrijk ze zijn, en dat we er respect voor moeten hebben. Maar in de praktijk zie je het tegenovergestelde. Ze hebben hemel en aarde moeten bewegen voor een klein beetje loonopslag. Ze verdienen nog altijd te weinig, daar zijn we het allemaal

over eens. En nu blijkt dat in 90 procent van de gevallen hun gezondheid en hun veiligheid niet serieus wordt genomen. Dat zijn mensen die dagdagelijks moeten werken met schadelijke stoffen, die zware gewichten moeten tillen, waar de kans op burn-out en uitval, en fysieke letsels hoger is dan gemiddeld op de arbeidsmarkt. Dat is de realiteit voor hen vandaag.

Minister, ik denk dat dit het moment is om een lijn te trekken, om heel duidelijk de sociale inspectie in Vlaanderen te versterken, om die dossiers op de adviescommissie te bespreken, en om ervoor te zorgen dat die bedrijven die in de fout gaan hun erkenning ingetrokken zien worden. Want als we effectief respect hebben voor die huishoudhulpen, dan betalen we ze meer, en dan zorgen we ervoor dat ze elke dag hun werk, met respect voor hun gezondheid, en met respect voor hun veiligheid, kunnen uitvoeren. Dat moet het minimum minimum zijn waaraan de sector moet voldoen. (*Applaus bij Groen en de PVDA*)

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat de dienstenchequewerknemers alle lof en alle waardering verdienen, en dat ze ook moeten kunnen werken in veilige omstandigheden, zeker gezien de zwaarte van hun job en de producten waarmee zij in aanraking komen.

Maar de Vlaamse inspectie voert ook controles uit, en ik heb gelezen in het jaarverslag dat een van de controles vorig jaar, een controle op de coronamaatregelen was, met als hoofddoel een controle op het naleven van die coronamaatregelen. Daar werden blijkbaar tijdens 28 controleacties toch 92 vestigingen van dienstenchequeondernemingen gecontroleerd. In een derde van de vestigingen werd een waarschuwing gegeven, maar er werden tijdens deze controles geen terugvorderingen voorgesteld, heb ik gelezen. Waarom, minister, werden hier geen terugvorderingen voorgesteld? Gezien al de subsidies die daar naartoe gaan, gezien de investering die de Vlaamse Regering doet in de dienstenchequesector, zou ik dan toch veronderstellen dat er bij dergelijke inbreuken ook wordt teruggevorderd. Hoe komt het dat dat niet is gebeurd, minister?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Dit is een bijzonder belangrijk onderwerp, een bijzonder belangrijke sector. Kamerbreed zijn we het erover eens hoe belangrijk dienstenchequewerknemers zijn voor onze arbeidsmarkt en onze economie. Welzijn op het werk is ook in deze sector bijzonder belangrijk.

Ik heb wel een kleine opmerking, collega Verbeurgt en de applaudisserende fractieleden van de Vooruitfractie. U stelt de vraag naar de versterking van de inspectie op welzijn op het werk natuurlijk aan de verkeerde minister. U moet dat federaal gaan stellen. Dit is een bevoegdheid van minister Dermagne en minister Vandenbroucke, u misschien beter bekend. Dus ik hoop dat ook zij federaal hier mee werk van zullen maken, en inderdaad de stok achter de deur bieden die noodzakelijk is om bedrijven te wijzen op hun verantwoordelijkheden ten aanzien van dienstenchequewerknemers.

Wat wij wel kunnen doen, minister, in Vlaanderen, is inzetten op opleiding en vorming, en de begeleiding van bedrijven uit de dienstenchequesector, om werknemers beter te wapenen tegen de uitdagingen waar zij voor staan, bijvoorbeeld het omgaan met giftige stoffen of het tillen van zware lasten. Opleiding en vorming in de dienstenchequesector is denk ik een bijzonder belangrijk onderdeel van het antwoord op de vraag die we hier stellen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's, voor de bijkomende vragen.

Dit is inderdaad een heel belangrijk thema. Ik denk dat het breed gedragen is, dat die werkomstandigheden ons allemaal zeer nauw aan het hart liggen. Wat die automatische uitwisseling betreft: ja, dat klopt, maar er is een federale appreciatie. Dus ik heb al twee keer de vraag gesteld. Ik zal ze blijven herhalen, en ik ga ervan uit dat – in de mate dat men dat nodig acht – we die dan ook krijgen, en dat we onze verantwoordelijkheid nemen. En als we daar moeten versterken, dan moeten we versterken, ook binnen die Vlaamse Sociale Inspectie. Want het is ons inderdaad menens op het vlak van die arbeids- en werkomstandigheden van de huishoudhulpen, collega's, daar mag geen enkele twijfel over bestaan.

Er waren een aantal vragen naar de versterking van onze huishoudhulp. Ik heb daarnet verwezen naar taalopleidingen, maar ook opleidingen rond werkbaar werk. Ook dat is allemaal voorzien, collega's. En als het inderdaad gaat over een waarschuwing, collega Malfroot, dan is dat een eerste stap. Een waarschuwing is een eerste stap, dan komt daar een opvolging van, en als dan blijkt dat daar geen gevolg aan is gegeven, kan er inderdaad opgetreden worden en kan de erkenning ingetrokken worden.

Misschien nog belangrijk om mee te geven is dat aan de federatie Federgon is gevraagd om die remediëringstrajecten op te starten met betrekking tot die dossiers. Maar ook zij hebben die dossiers natuurlijk nodig om met de verschillende ondernemingen de trajecten tot remediëring aan te kunnen gaan.

Tot daar, collega's.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Eerst en vooral, collega Bothuyne, u kunt hier niet elke week staan zeggen dat Vlaanderen op het arbeidsmarktbeleid meer moet doen, en de eerste keer dat u op uw verantwoordelijkheid wordt gewezen, u wegsteken. Ik heb gevraagd om een versterking van de Vlaamse Sociale Inspectie. *(Opmerkingen van Robrecht Bothuyne)*

Ik ben blij dat de minister daarop ingaat. Dat vind ik een zeer goede zaak. Want wat de poetshulpen nodig hebben, is geen parlement dat hier keer op keer zit te zeggen hoe belangrijk ze zijn, en vervolgens de kop in het zand steekt. *(Opmerkingen van Robrecht Bothuyne)*

Wat de poetshulpen nodig hebben, is een Vlaamse Regering die het opneemt voor werkbaar werk. En de mensen thuis die nu zitten te kijken, moeten duidelijk weten wat deze Vlaamse Regering gaat doen. Deze Vlaamse Regering, voor Vooruit, moet inzetten op werkbaar werk, moet de sociale inspectie versterken, en moet zorgen dat bedrijven die de wet niet naleven hun erkenning verliezen. Ik reken op de minister, ik ga zijn engagement opvolgen, en ga ervan uit dat op het einde van deze legislatuur de werkbaarheidscijfers voor de poetshulpen daadwerkelijk naar omhoog zijn gegaan.

Minister, wij rekenen op u, dank u. *(Applaus)*

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ja, collega's, na zo een verhitte discussie is het altijd goed om af te sluiten met een consensusfiguur. *(Gelach. Applaus bij de N-VA)*

Maar collega's, om de consensus uit te drukken ... Ik heb de consensus gezien. Iedereen heeft hulde gebracht aan de huishoudhulpen. En indirect heeft iedereen ook hulde gebracht aan deze Vlaamse Regering. Want deze Vlaamse Regering

heeft een aantal fundamentele dingen gedaan. Er is de jobbonus: netto gaan ze er fors op vooruit, tot 60 euro per maand. Er is het feit dat gezinnen die het te gortig maken op een zwarte lijst komen en geschrapt kunnen worden. Deze Vlaamse Regering heeft dat gedaan. Er is de toelage aan de dienstencheque-bedrijven, volledig geïndexeerd zodanig dat dat systeem kan blijven bestaan. Deze Vlaamse Regering heeft dat gedaan.

Ik heb ook een consensus gehoord, collega's, over het feit dat dienstencheque-bedrijven die niet in staat zijn om de veiligheid te garanderen en de basics te doen, dat die fors zullen worden aangepakt. Minister, wij gaan dat goed opvolgen, in consensus. Namens het parlement denk ik dat ik met deze woorden kan besluiten. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Bart Claes aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het gebruik van dienstwagens door de ministers van de Vlaamse Regering

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Dank u wel, voorzitter.

Beste minister-president, uw regering heeft de ambitie om het autogebruik van de Vlaming te verminderen. U wilt de Vlaming uit de wagen krijgen, de Vlaming moet de wagen laten staan, meer fietsen, meer openbaar vervoer, minder auto's. Dat is uw mening, dat is niet per se de mening van het Vlaams Belang.

Maar ik vroeg mij af of onze ministers dan zelf het goede voorbeeld geven. En uit de mail die ik van u heb gekregen, kan ik afleiden dat dat absoluut niet zo is. Jullie hebben zich de afgelopen vier jaar voor niet minder dan 1.325.000 kilometer laten rondrijden in jullie ministeriële dienstwagens.

En collega's, wie van de ministers spant de kroon? Wel, dat is uitgerekend de minister van Leefmilieu, mevrouw Zuhaila Demir. De minister die boerderijen wil sluiten vanwege een beetje stikstof. De minister die alle klassieke wagens weg wil uit de lage-emissiezone. De minister die wil dat we allemaal enkel nog elektrische wagens gaan gebruiken.

Wel, die minister, mevrouw Demir, liet zich vorig jaar met haar wagen voor niet minder dan 121.000 kilometer op één jaar rondrijden. Als ze nog een beetje haar best doet, zal ze deze legislatuur de afstand tussen haar woonplaats Genk en de maan hebben overbrugd. "Luister naar mijn woorden, maar kijk zeker niet naar mijn daden".

Dat is echter nog niet alles. Minister-president, het meest frappante is het feit dat van die negen ministeriële wagens er maar twee volledig elektrisch zijn, terwijl deze regering de Vlaming steeds meer verplicht om elektrisch te gaan rijden. Van enige hypocrisie gesproken.

Minister-president, gaat u uw beleid dus bijsturen? Gaat u de automobilist nu wél gerust laten, en gaat u vooral de verplichte elektrificatie van het wagenpark terugschroeven? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Claes, ik moet eerlijk zeggen, qua populisme kan dit toch echt wel tellen. (*Applaus bij de meerderheid*)

Alle ministers rijden in een hybride wagen. Wanneer die wagen aan het einde van de leasing komt, dan wordt die natuurlijk omgezet in een elektrische wagen. Ik wil uw suggestie volgen en vandaag zeggen dat we alle wagens onmiddellijk overzetten naar elektrische wagens. We zullen de factuur aan de belastingbetaler voorleggen, met het label van het Vlaams Belang erop. Dat gaan we niet doen. Dat gaan we echt niet doen. *(Applaus bij de N-VA)*

Alle ministers rijden dus inderdaad met een hybride wagen of met een elektrische wagen, en stelselmatig zal dat allemaal elektrisch worden. Waar u mee bent begonnen, is dat deze Vlaamse Regering de auto wil bannen. Niets is minder waar. Wij willen de mobiliteit vergroenen, en dat is met elektrische wagens, dat is met hybride wagens en daar waar mogelijk met openbaar vervoer. Aan de andere kant vind ik het goed dat de regeringsleden van mijn regering vaak op het terrein aanwezig zijn. Op één dag ben ik bijvoorbeeld in Antwerpen, in Oostkamp, daarna opnieuw in Brussel en 's avonds in 's-Hertogenbosch. U kunt me zeggen dat ik alle verplaatsingen alleen nog met het openbaar vervoer mag doen. Dan zal het misschien ongeveer de helft zijn. Ik pleit ervoor dat mijn ministers op het terrein aanwezig zijn, voeling houden met terrein en tegelijkertijd ook wel eens in Brussel aanwezig kunnen zijn wanneer ze daar moeten zijn. Wij doen dat met hybride wagens en, daar waar mogelijk en lang vóór we de verplichting opleggen, met elektrische wagens. Het laatste wat wij willen doen, is de wagen definitief bannen. Dat laten we aan het Vlaams Belang over. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister-president, u beschuldigt mij nu van populisme, maar u geeft mij net gelijk. U zegt dat die elektrische wagens veel te duur zijn, dat u die nog niet durft te kopen, maar tegelijkertijd gaat u wel de burger ... *(Applaus bij het Vlaams Belang. Opmerkingen)*

Minister-president Jan Jambon: Ik heb gezegd: een leasingcontract.

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): U zegt dat die elektrische wagens veel te duur zijn, maar u gaat de burger wel verplichten om daarvan gebruik te maken. *(Opmerkingen)*

Jawel collega's, ik snap dat jullie het niet leuk vinden, maar het is wel een feit.

Ik heb het er vorige week nog over gehad: het is te duur voor de burger om nog een wagen te kopen. U zegt: "Ja, ik kan dat allemaal via het openbaar vervoer doen, maar ik vind het belangrijk dat we overal aanwezig zijn om voeling met het terrein te hebben." Wel, dan stel ik voor dat u wél gebruikmaakt van het openbaar vervoer. Dan zou u kunnen zien dat dat momenteel geen optie is voor de burger. Wilt u de burger echt uit de wagen krijgen, maak dan eens gebruik van het openbaar vervoer. Het is geen optie. Het is niet betrouwbaar. Als je ergens op tijd wilt zijn, kun je er niet op vertrouwen, en u hebt er verder op bespaard. Wanneer was trouwens de laatste keer dat u zelf hebt gebruikgemaakt van het openbaar vervoer?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Mijnheer Claes, als ik u hoor, moeten we bijna blij zijn dat minister Peeters het vliegtuig neemt tussen Antwerpen en Brussel, want anders waren het nóg meer autokilometers geweest.

Minister-president, in alle ernst, ik geef u eigenlijk gelijk. Ik vind het ook wel normaal dat ministers kilometers afleggen, dat ze op het terrein zijn. Dat is ook

hun job, vind ik. Ik begrijp dan echter niet, als ik kijk naar het aantal kilometers dat u aflegt, hoe zo veel mensen nog steeds de indruk hebben dat u in geen velden of wegen te bekennen bent. *(Opmerkingen bij de N-VA)*

Misschien moeten we eens opvragen hoeveel airmiles u hebt gemaakt. Serieus, dat stoort mij: wij hebben de indruk dat u meer in het buitenland bent dan iets anders. *(Applaus bij Vooruit. Opmerkingen)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): 100.000 kilometer per jaar zal hard ... *(onverstaanbaar)* ..., dacht mevrouw Demir. Ik wist dat ze aan 'BV Darts' meedeed en aan 'De Buurtpolitie', maar blijkbaar ook aan Paris-Dakar? Breng ons volgende keer op de hoogte, dan kunnen we kijken.

De heer Claes vergist zich wel. Weten jullie wie van die hele Vlaamse Regering de duurste wagen heeft? Dat is niet minister Demir, dat is onze minister van Mobiliteit. Onze minister van Mobiliteit, de minister die de tickets bij De Lijn duurder maakt, die haltes afschaft, die verantwoordelijk is voor de vertragingen en afgeschafte ritten, die rijdt rond met de allerduurste wagen. *(Opmerkingen bij de meerderheid)*

En ik heb me altijd al afgevraagd, minister-president, hoe het toch mogelijk is dat de minister van Mobiliteit het openbaar vervoer zo verwaarloost. En voilà, vandaag hebben we het antwoord: ze wordt zelf door een chauffeur rondgereden in een auto van – houd u vast – 2.365 euro per maand. Per maand! Dat is meer dan de meeste mensen per maand verdienen, beste collega's. Dan heb je natuurlijk geen openbaar vervoer nodig.

Mijn vraag aan u, minister-president, had ik eigenlijk al drie jaar geleden willen stellen. Toen hebt u mijnheer Weyts gestuurd, dat is geëindigd op Aalst carnaval ergens. Hopelijk doet u het beter. Mijn vraag aan u is dus: vindt u dat nu echt normaal? *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Voorzitter, je denkt altijd dat we qua populisme nu de hoogste graad hebben bereikt, maar nee hoor, het kan altijd in crescendo gaan. *(Applaus en opmerkingen bij de meerderheid)*

Mijnheer Claes, ik ga proberen maar ik weet niet of ik er in gaan slagen, u duidelijk te maken wat ik daarnet heb willen zeggen. Maar ik weet dat degene die de boodschap uitzendt, er altijd verantwoordelijk voor is dat de boodschap ook goed aankomt. Ik heb niet gezegd dat elektrische wagens duurder waren, maar dat het stoppen van een leasing halverwege de leasing duur is. En dus zetten we de leasing van hybride wagens uit, en dan gaan we over op elektrische wagens. Ik denk dat dat een kwestie van goed bestuur is.

En dan, collega's, wat het wagengebruik van collega's betreft, moet je ook rekening houden met de woonplaats van mensen. Als je in de stad naast het station woont, heb je een andere opgave dan wanneer je in Kinrooi naast de grensnaal met Nederland woont. Dat is een verschil. Dat is een verschil, en dat zal zich ook wel in het kilometergebruik van de collega's vertalen. *(Applaus bij de N-VA en de Open Vld)*

De voorzitter: De heer Claes heeft het woord.

Bart Claes (Vlaams Belang): Minister Jambon, terwijl jullie altijd de mond vol hebben van 'klimaat' en 'leefmilieu', terwijl jullie de burgers tegenwoordig altijd

maar pestmaatregeltjes opleggen, terwijl jullie het bezit en vooral het gebruik van de auto voor de burger bijna onmogelijk duur maken, met verplichte elektrificatie, het aanscherpen van lage emissiezones en duurdere verkeersbelastingen, die worden geïndexeerd, lieten jullie je op amper vier jaar 33 keer rond de aarde rijden in ministeriële dienstwagens.

En ik word liever een populist genoemd dan een hypocriet, minister-president, dus: stop met het wegpesten van de auto. Stop die verplichte elektrificatie. Voer die lage-emissiezones weer af en laat de burger in alle vrijheid kiezen hoe hij zich van punt A naar punt B verplaatst. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Stefaan Sintobin aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het uitblijven van beslissingen van de Vlaamse Regering inzake het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het aangepaste stikstofakkoord

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Misschien eerst aan collega Goeman: u zou tevreden moeten zijn met onze twee vragen, want dankzij ons is de minister-president nog eens aanwezig in het parlement volgens u, dus... (*Opmerkingen bij de meerderheid*)

De voorzitter: Uw tijd is aan het lopen. (*Opmerkingen*)

Collega's, de heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Alstublieft. Ik reageer alleen op datgene wat collega Goeman vorige week heeft gezegd. Soit.

Minister-president, ik hoop dat het gisteren met de Vlaamse Regering gezellig was in Nederland, maar eigenlijk rommelt het binnen uw Vlaamse Regering. Twee ministers, minister Demir en minister Brouns, vechten al weken, maanden een open oorlog uit in de traditionele, maar ook op de sociale media. En ook Open Vld staat lijnrecht tegenover de N-VA in verschillende dossiers. Stikstofakkoord? Open oorlog. Mestactieplan (MAP) 7? Open oorlog. Vlaams landbouwplan met betrekking tot het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB)? Open oorlog. En nu komt daar de luchthaven van Zaventem, en niet te vergeten die van Oostende, nog bovenop. Open oorlog. Het Vlaams strategisch landbouwplan, dat goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering, dus ook door minister Demir, en na aanpassing ook door Europa, wordt nu geblokkeerd door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en nog twee milieuverenigingen.

Plotseling heeft het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) zijn standpunten gewijzigd en de milieuverenigingen hebben ook een Aarhusprocedure opgestart waardoor alles stilligt. Dat is het voornaamste probleem, dat 300 miljoen euro momenteel bevroren is en niet kan worden toegekend aan de landbouwers.

Ik heb ergens gelezen dat u bezig bent met een-op-eengesprekken, in plaats van te overleggen. Misschien is dat de gemakkelijkste weg. Volgens sommigen zou het Vlaams strategisch landbouwplan nu vrijdag op de regeringstafel liggen om goedgekeurd te worden. Vandaar mijn vraag aan u, minister-president: wordt dit plan vrijdag op tafel gelegd, en zult u het goedkeuren?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Bedankt, mijnheer Sintobin, u hebt het over twee belangrijke dossiers. Maar het zal u misschien opgevallen zijn dat de Vlaamse Regering uit drie partijen bestaat, dat drie partijen een verschillend programma hebben, en dat we in het regeerakkoord elkaar gevonden hebben. In moeilijke dossiers vertrekt men vanuit een verschillende invalshoek, en het is mijn job om die verschillende invalshoeken dan bijeen te brengen in een akkoord. Dat is nu zowel voor het GLB als voor stikstof heel nakend. Ik besef beter dan wie ook dat het hoog tijd is dat we tot een vergelijk komen.

Wat wij koste wat het kost willen vermijden is wat men in Nederland heeft meegemaakt. Dat is gisteravond trouwens nog aan bod gekomen tijdens een heel constructieve vergadering met de Nederlandse regering. Wij willen zo'n algemene vergunningsstop tegengaan. Dat is mijn opdracht als regeringsleider, en we gaan dat ook doen. We zitten in de laatste rechte lijn van de twee dossiers en we zullen die tot een goed einde brengen, maar u gaat mij mezelf niet laten vastpinnen op een deadline. Ik weet dat weken hierin belangrijker zijn dan maanden en we zullen dit binnen de gestelde termijnen tot een goed einde brengen. Die bereidheid en dat engagement ervaar ik bij de drie partijen die de regering uitmaken. Dat er nog verschilpunten zijn die moeten worden overbrugd, ja dat zal wel zijn. Ik denk dat het stikstofdossier het moeilijkste dossier is dat we in deze legislatuur moeten goedkeuren. Maar we zijn er met deze Vlaamse Regering al altijd in geslaagd om in dossiers een beslissing te nemen. We zullen daar ook hier in slagen, en dat in een tijdsframe van eerder weken dan maanden. Daar sta ik garant voor.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Minister-president, u hebt gelijk dat u als leider van de Vlaamse Regering een akkoord moet vinden, maar ik vind dat u er toch wel wat losjes over gaat. U laat het uitschijnen alsof er nog maar een paar kleine probleempjes zijn die moeten worden opgelost. Ik weet niet of u de kranten leest. Ik hoop van wel. Als u vandaag de kranten leest dan gaat het over een open oorlog tussen uw partij en cd&v, en met Open Vld daar middenin. U gaat toch niet ontkennen dat er zware problemen zijn? Als ik sommige uitspraken lees van minister Demir, als ik vanmorgen in de commissie Landbouw de minister van Landbouw, Jo Brouns bezig hoor, dan is het toch duidelijk dat er tegengestelde visies zijn in heel belangrijke dossiers? Het is uiteindelijk een ideologische oorlog 'op kap van' de landbouwers. Dat neem ik die partijen kwalijk.

Neem het stikstofakkoord, bijvoorbeeld. U stond hier in februari 2022 te zwaaien met een 'historisch akkoord'. We zijn bijna een jaar verder en er is nog niets, niets, niets! Niet alleen dat, de discussie is nog verergerd. En wat het strategisch plan voor landbouwbeleid betreft: dat gaat over driehonderd miljoen euro die vastzit door die open oorlog tussen die twee partijen, cd&v en ook Open Vld ten aanzien van de N-VA, en dat allemaal op kap van de landbouwers. Ik wil dus van u weten of nu vrijdag het Vlaams strategisch landbouwplan op de agenda staat, ja of nee?

De voorzitter: De heer Dochy heeft het woord.

Bart Dochy (cd&v): Minister-president, we zijn inderdaad blij dat u op het veld treedt in deze belangrijke landbouwdossiers. Een van de meest dringende in dezen is toch wel het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De mensen zitten met de handen in het haar. Men weet niet waar men aan toe is. De administratie weet niet hoe ze zich moet opstellen, hoe ze moet communiceren en de papieren en webtools moet klaarmaken om straks de landbouwaangiften in te vullen. Het is echt wel hoog tijd dat daarover een beslissing komt.

Het lijkt mij toch ook wel een beetje bijzonder dat Europa zijn akkoord verklaart over een gemeenschappelijk landbouwbeleid en dat het net onze Vlaamse administratie is die het meent te moeten tegenhouden, geargumenteed op Europese wetgeving. Dat is toch wel een beetje de wereld op zijn kop, minister-president. Het is echt hoog tijd dat dat gemeenschappelijk landbouwbeleid er komt om in elk geval ook te voorkomen dat we een heel pak Europese subsidies kunnen verliezen. *(Applaus bij cd&v en van Gwendolyn Rutten)*

De voorzitter: Mieke Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister-president, ik geloof eerlijk gezegd mijn oren niet dat u vandaag nog altijd geen deadline op tafel kunt leggen. Het is bijna twee jaar geleden dat de stikstofbom is ontploft. Sindsdien leven we echt in een oorlogsmodus tussen natuur en landbouw, opgepookt door úw minister Brouns en úw minister Demir uit úw Vlaamse Regering. En het gaat over een oppoken puur om de eigen achterban te bedienen. Maar een oplossing zoeken, daar zijn we nog lang niet.

Minister-president Jambon, als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel. Het wordt tijd dat u dat dossier in handen neemt, die kemphanen uit elkaar haalt en ervoor zorgt dat er een akkoord komt, voor onze natuur en voor onze landbouw. Minister-president Jambon, zult u het heft in eigen handen nemen en zult u ervoor zorgen dat er tegen de krokusvakantie een akkoord is? Ik bedoel dan de krokusvakantie van 2023 en niet die van 2024. *(Applaus bij Groen en van Jos D'Haese)*

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister-president, ik herinner mij dat men ook vorig jaar het krokusverlof is ingegaan met de bedoeling om een akkoord te hebben over stikstof. Ondertussen zijn we een jaar verder. We hebben vanmorgen in de commissie Landbouw effectief gemerkt dat de dossiers van landbouw en natuur zich opstapelen. We hebben inderdaad het GLB en het stikstofdossier waar nu blijkbaar de vergunning van Zaventem nog bij komt, maar er is nog een andere olifant in de kamer, MAP 7, waarrond we ook diverse signalen krijgen. We horen minister Brouns zeggen dat dat de goede richting uitgaat, terwijl we andere mails krijgen van de natuurorganisaties. Ik wil u ertoe oproepen om dringend een initiatief te nemen om uw regering en de verschillende ministers daarin op eenzelfde lijn te krijgen. Ik hoor sommige mensen zeggen dat minister Demir alles aan mekaar wil koppelen. Wij spreken niet over een koppeling, we denken alleen maar dat al die dossiers inderdaad met elkaar te maken hebben.

Minister, wanneer zult u het initiatief nemen om te proberen om over al die dossiers een akkoord te krijgen, met vooral een bepaalde lijn daarin? Want nu probeert men gewoon op korte termijn bepaalde dossiers te deblokken, maar het is duidelijk: er moet een ander landbouwbeleid komen en dat missen we eigenlijk in al die oplossingen die worden voorgesteld. *(Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister-president, u had het over drie partijen die elkaar hebben gevonden. Ik heb de indruk dat jullie elkaar onderweg dan toch ergens weer zijn kwijtgeraakt. Want de laatste tijd is deze regering vooral gekend van het vechtend over straat rollen, nog liever in de krant dan in dit parlement. Sinds vorig jaar zitten jullie in de laatste rechte lijn om het allemaal op te lossen. Die laatste rechte lijn duurt nu al bijna een jaar. Zelfs subsidies uitdelen lukt niet meer, en dan moet het wel grondig mis zitten die in deze regering.

Alles wordt op een hoop gegooid: Europese subsidies, stikstof, mestactieplan, nu zelfs de luchthaven van Zaventem. En dan vraag ik mij af: die rechte lijn, wie zet die hier eigenlijk nog uit? Wie zet hier de lijn uit? En op welke termijn, tegen wanneer komt er een akkoord over dit soort zaken, die ondertussen de samenleving verder verdelen en verzieken?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, als ik jullie kan geruststellen: het dossier zit in mijn handen. Wij werken aan een akkoord. Ik heb gezegd dat het eerder een kwestie is van een heel korte termijn in plaats van een lange termijn. MAP 7 is een andere discussie. We hebben ervoor gekozen om te bekijken of de stakeholders zelf tot een vergelijk komen. De signalen die ik vandaag van daaruit krijg, zijn inderdaad hoopgevend. Er is geen akkoord voor er een akkoord is, we kennen allemaal het spel. Maar de signalen zijn wel hoopgevend.

Wat Zaventem betreft, is het noodzakelijk dat we een stikstofakkoord hebben en dat we in dit Vlaams Parlement een decreet hebben rond stikstof. Dat is een afgeleide van het stikstofdossier. Vlak voor de krokusvakantie van vorig jaar hebben we inderdaad een stikstofakkoord afgesloten en dat kent zijn afwikkeling. Dat zit nu in de fase dat de bezwaarschriften gekend zijn, dat daarop antwoorden werden geformuleerd door de administratie, dat er een aantal zaken zijn die nopen om nog te worden gewijzigd naar het decreet. Die wijzigingen zullen we aanbrenge op zeer korte termijn.

Mijnheer Sintobin, ik hoor de term open oorlog niet graag. Natuurlijk zijn er meningsverschillen als je met drie partijen over een gevoelig dossier praat, maar het is nu eenmaal eigen aan een democratie dat je rond een tafel gaat zitten en je je over je meningsverschillen heen zet om tot een gedragen compromis te komen. Vorig jaar hebben we dat gedaan met het krokusakkoord rond stikstof en de bouwshift, nu gaan we dat ook doen met de verdere uitrol van het stikstofakkoord en natuurlijk ook met het GLB, op zeer korte termijn.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik begrijp dat er meningsverschillen zijn, maar als u het mij kwalijk neemt dat ik de term open oorlog gebruik, dan zeg ik: sla iedere dag de krant open of kijk elke dag naar de televisie, dan hoort u elke dag oorlogstaal, hetzij van mevrouw Demir, hetzij van de heer Brouns. En u, als minister-president, gaat daar nogal losjes over en zegt dat we in een laatste rechte lijn zitten. We zijn daar al een jaar mee bezig en mijn concrete vraag hebt u niet beantwoord, want het gaat er nu voornamelijk over dat het Vlaams strategisch landbouwplan is goedgekeurd door uw voltallige regering. En na heel wat aanpassingen is het ook goedgekeurd door Europa, die niet altijd de makkelijkste zijn, en waar het accent ligt op het Vlaams strategisch landbouwplan of verduurzaming en vergroening. En toch zijn er nog milieuorganisaties, een administratie en een minister die alles blokkeren en alles aan elkaar proberen te koppelen. Ik neem haar en de Vlaamse Regering dat bijzonder kwalijk, want die open oorlog wordt gevoerd op de kap van de landbouwers, en die verdienen rechtszekerheid. Meer vragen ze niet. *(Applaus bij het Vlaams Belang en van Gwendolyn Rutten)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Lise Vandecasteele aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de betoging op dinsdag 31 januari tegen de hoge werkdruk in de zorgsector

ACTUELE VRAAG van Hannes Anaf aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de betoging van de social profit op dinsdag 31 januari

ACTUELE VRAAG van Suzy Wouters aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het aanpakken van het personeelstekort in de zorg

ACTUELE VRAAG van Jeremie Vaneekhout aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de noodkreet van de zorgsector

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Gisteren kwam de zorg op straat. En ik moet zeggen dat het indrukwekkend was. Er waren gisteren ongelofelijk veel mensen afgezakt naar Brussel, veel meer dan verwacht. Men had 10.000 tot 12.000 mensen verwacht om mee te betogen voor de zorg, maar het waren er 20.000 – 20.000 mensen uit de verschillende sectoren van dit land. Niet alleen uit de ziekenhuizen, maar ook uit de woonzorgcentra, de jeugdhulp, de zorg voor personen met een handicap, de kinderopvang, het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW), het sociaal werk, enzovoort. Dat zijn allemaal mensen die boos waren, mensen die gisteren vroegen wie er voor de zorgers zorgt. Zij willen graag voor de mensen zorgen, maar er moet ook goed voor hen gezorgd worden. De eisen gisteren waren heel duidelijk en gelijklopend over bijna alle sectoren. Ze zeggen dat de werkdruk veel te hoog is en dat de lonen veel te laag zijn.

Minister, ze zeggen mij dat het genoeg is, dat het niet meer volstaat, dat ze het niet meer aankunnen en dat er vandaag iets moet veranderen. Iemand spreekt mij aan zegt dat de zorg vandaag aanvoelt als bandwerk. Er is geen tijd meer om echt naar de mensen te luisteren, om een babbeltje te slaan met de mensen om hen te leren kennen. En dat maakt de job niet aantrekkelijk. Ze zegt dat studenten aan de opleiding beginnen, bij hen stage doen, maar tijdens de stage zeggen dat het niet de job is zoals zij ze willen uitvoeren.

Het is echt een probleem dat zorg bandwerk is geworden in plaats van mensenwerk, want zorg moet mensenwerk zijn. Als zorg mensenwerk is en men kan zorgen voor de mensen zoals het moet, dan is zorg aantrekkelijk en gaan wij mensen aantrekken. Minister, vandaag moet er iets gebeuren. De antwoorden die u vandaag geeft en waarin u zegt dat u bezig bent met het uitvoeren van het akkoord van twee jaar geleden, aan het werken bent aan zijnstroom en een brandingcampagne, volstaan dan niet. Wat die mensen in Brussel vragen, zijn nieuwe maatregelen en budgetten van deze regering voor de zorg.

Mijn concrete vraag aan u is: hebt u het signaal van de sector gehoord en bent u bereid om binnen deze Vlaamse Regering extra budget te voorzien om een nieuw sociaal akkoord te kunnen maken? *(Applaus bij de PVDA en van Hannelore Goeman)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Minister, collega's, gisteren kwam inderdaad de social profit op straat, en ze waren met veel, met meer dan 20.000. En de eerste die ik

daar gisteren tegenkwam, was een volledige bus begeleiders van Het GielsBos, van bij ons in de regio. Die gaven eigenlijk meteen aan: "We vinden het moeilijk om hier te zijn, want we laten onze gasten niet graag achter. We hebben het idee dat we ze wat in de steek laten door hier te zijn, maar we moeten hier tegelijkertijd zijn, want het gaat niet meer. We zijn op. De werkdruk is te hoog. We zijn met te weinig collega's, de collega's vallen uit. Onze werkingsmiddelen zijn te beperkt om nog fatsoenlijk voor onze gasten te kunnen zorgen."

Ik sprak met mensen die in een woonzorgcentrum werken, die elke dag op de tippen van hun tenen liepen. Op een bepaald moment kwam ik een groep onthaalouders tegen uit de regio, uit Turnhout. Die stonden wat rond te kijken en die spraken mij aan: "Zeg, waar moeten wij hier eigenlijk zijn? Naar waar gaat die betoging?" Die mensen waren nog nooit komen betogen in Brussel. En ook die voelden zich wat 'ambetant', omdat ze niet voor hun kinderen konden zorgen die dag, en ook voor de ouders die voor een oplossing moesten zorgen. Maar er was gelukkig veel begrip van die ouders. Dat merkte je gisteren ook in de betoging: voor het eerst waren het niet alleen mensen die werkzaam waren in de zorg, maar ook heel veel ouders met kinderen die mee op straat kwamen, vanwege de grote crisis in onze kinderopvang.

En we mogen niet vergeten, collega's, dat al die mensen die daar gisteren stonden te betogen, daar niet voor hun plezier waren. Dat zijn mensen die voor ons zorgen, voor onze kinderen zorgen, voor onze ouders zorgen. Ze kunnen niet meer. De werkdruk is gewoon te hoog geworden. Ze hebben te weinig werkingsbudget om dat op een fatsoenlijke manier te doen. De vraag is dus: wie zorgt er eigenlijk voor hen?

En week na week krijgen we terecht te horen dat negen kinderen per begeleider in de kinderopvang gewoon niet meer gaat. Week na week zijn er verhalen over mensen in de woonzorgcentra die het niet meer trekken, en week na week ook verhalen over de werkingsmiddelen in de sector van personen met een handicap, in de jeugdhulp, die gewoon niet meer volstaan om de juiste zorg te kunnen bieden.

Mijn vraag is dus heel simpel, minister: u hebt gisteren wellicht ook het signaal gehoord, wat is uw reactie daarop? Bent u van plan om daar ook effectief iets aan te doen in het beleid? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Minister, collega's, de witte woede is terug van nooit weggeweest.

Gisteren kwamen ongeveer 20.000 betogers op straat, en dat terwijl hun collega's aan de slag waren in onze woonzorgcentra, in onze ziekenhuizen, in onze jeugdhulp, in de thuiszorg, in de kinderopvang, in de gehandicaptenzorg, om voor onze mensen te zorgen. En hun noodkreet weerklonk luid en duidelijk in de straten van onze hoofdstad.

Minister, ze hebben u hun bezorgdheid willen tonen, hun bezorgdheid over het manifeste tekort aan collega's op de werkvloer, hun bezorgdheid over het grote tekort aan werkingsmiddelen, hun bezorgdheid over de grote uitval van collega's op de werkvloer door de hoge werkdruk.

Kort samengevat, collega's: ons zorgpersoneel moet te veel doen met te weinig collega's, in te weinig tijd en met te weinig middelen. En dat zorgt voor grote frustraties bij het zorgpersoneel, want één iets hebben ze allemaal gemeen: ze willen de beste zorg geven aan al onze mensen.

Dus mijn vraag is kort, minister: wat zult u doen, nu en op korte termijn, om te zorgen voor voldoende personeel en voldoende werkingsmiddelen? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, collega's, drie jaar geleden stonden we net voor de coronapandemie, een periode die we toen nog niet hadden ingeschat, maar ook een periode waarin de leden van dit parlement over elkaar holden om te kunnen zeggen hoe belangrijk de helden in de zorg waren. Of het nu ging over kinderopvang, over jeugdhulp, over zorg voor mensen met een handicap, over de mensen in de centra algemeen welzijnswerk (CAW's) in de welzijnssector, over onze ouderenzorg, die mensen waren dé helden van de pandemie. Ik denk dat er niemand is in dit parlement die die woorden niet in de mond heeft genomen. Ik denk dat er niemand was die dit niet snel genoeg op zijn Facebook, Instagram of andere sociale media kon zetten.

Wel, die mensen, minister, die liepen gisteren in de straten rond dit parlement. En die waren met veel, met enorm veel, met 20.000. Maar ik denk dat die 20.000 maar een topje van de ijsberg zijn. Die 20.000 mensen, die helden van de zorg, zijn de collega's van heel veel anderen die op hun werk gebleven zijn, die zijn blijven zorgen voor kinderen, die zijn blijven zorgen voor ouderen, die onze jongeren op pad blijven helpen, die zijn blijven zorgen voor mensen met een handicap. Zij verwachten van u nu een antwoord, een antwoord waar ze al jarenlang de nadruk op leggen. Een antwoord dat helemaal niet nieuw is, want ik hoor het voormalig minister Beke hier nog zeggen enkele jaren geleden: "We hebben in de pandemie ontdekt hoe kwetsbaar onze zorgsector was." Wel, dat is een leugen. Ik heb het daarnet nog opgezocht. Die mensen hebben betoogd in 2019, die hebben betoogd in 2018, in 2017, in 2016, in 2015, in 2014. Die sector trekt al jarenlang aan de noodrem maar het beleid blijft doof.

Er wordt gepronkt met het zesde Vlaams intersectoraal akkoord (VIA 6) en dat zou alles opgelost hebben. Wel, minister, gisteren zijn die mensen uit al die sectoren nogmaals komen zeggen dat zij het niet meer trekken. Dat ze meer mensen en vooral betere werkomstandigheden en een betere verloning willen. Op die manier, alleen op die manier doen wij eer aan de strijd die Vlaanderen heeft geleverd om zelf bevoegd te zijn voor zorg en welzijn. Alleen op die manier doet u uw opdracht als Vlaamse Regering.

Minister, hebt u de noodkreet gehoord? Zult u niet wachten tot na de volgende verkiezingen, maar zult u voor de volgende verkiezingen nog een extra inspanning doen om de noden in de zorgsector te lenigen? (*Applaus bij Groen en van Maxim Veys*)

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega's. Ik heb gisteren uiteraard ook de duizenden en duizenden mensen die de straat zijn opgegaan, gezien en ook gesproken. Ze zijn gestart aan mijn kabinet, zoals jullie wellicht weten. Ze hebben dan een hele wandeling gedaan doorheen de stad.

Ik wil eerst één iets als kader stellen. Dit was een algemene betoging. Daarmee bedoel ik van de hele zorgsector: Franstalig, Nederlandstalig, federaal, Vlaams, zonder onderscheid. Dat is het eerste wat ik wil melden. Dit was geen betoging tegen Vlaanderen of tegen die of die. Het was een betoging van de hele zorgsector.

Ten tweede zouden we eigenlijk allemaal kunnen meelopen. Het acuut tekort aan mensen in de zorg, collega's, is vandaag enorm. Er zijn duizenden en duizenden

vacatures. Dat laat zich voelen. Als ik het voorbeeld hoor over een hele bus mensen die zeggen dat ze het niet meer trekken en dat er mensen tekort zijn om de job te doen, dan begrijp ik dat.

Gisterenavond, collega's, zaten we samen met de Nederlandse regering. Ik heb daar mijn Nederlandse collega-minister gesproken. Die zei dat zijn grootste probleem mensen is. De zorg kraakt in zijn voegen omdat ze niet voldoende mensen vinden. Collega's, toen ik een paar maanden geleden de fakkel overnam heb ik gezegd dat dit voor mij de grote uitdaging is waar we voor staan: hoe vinden we voldoende mensen met een goede ingesteldheid om mee die duizenden en duizenden mensen die vandaag de zorg schragen, te ondersteunen?

Wat doen we vanuit de Vlaamse Regering? Collega Vaneeckhout, u was bijzonder in uw opsomming rond de betogingen, maar u hebt één moment vergeten. U verwees naar 2019. In 2021 heeft deze Vlaamse Regering inderdaad een sociaal akkoord afgesloten. Dat gaat over budgetten. U kent ze. Ik ga ze niet nog eens opsommen. Dat kunnen anderen doen. In dat sociaal akkoord hebben werkgevers en vakbonden zich ook geëngageerd tot sociale vrede voor een periode van vijf jaar. Een van de elementen van dat sociaal akkoord is bijzonder interessant. Men engageert zich om samen de dialoog aan te gaan, los van de budgetten, los van de periode: laat ons de dialoog aangaan over de toekomstgerichte visie op loopbaanbeleid, op kwaliteitsvolle loopbanen in de zorg en de social profit. Net daar, collega's, wil ik op dit ogenblik werk van maken.

Ik heb heel goed die boodschap gehoord. Ik heb uiteraard ook de vakbonden uitgenodigd om het gesprek aan te gaan. Niet langer dan een week geleden, collega's, zaten we samen, werkgevers en vakbonden, om voor de eerste keer een grote gezamenlijke Vlaamse campagne te lanceren om mensen aan te trekken in de zorg, mensen die vanuit de zorg komen en mensen die van elders komen. We hebben op vraag van de sector voorzien in coaches. Als mensen van een andere sector naar de zorg komen, dan worden er op dit ogenblik coaches voorzien om de opleidingen mee te voorzien. Collega's, dat is zo belangrijk. We hebben budgetten om duizenden en duizenden extra mensen aan de slag te helpen. Ik vind dat superbelangrijk. Ik vind het ook van belang dat we die inspanningen verderzetten.

Moet er nog verder gewerkt worden? Moet er geluisterd worden naar de extra noden? Absoluut. Absoluut. Daarom ga ik ook zeker de dialoog aan met de werkgevers en de vakbonden. En ik hoop oprecht, collega's, dat we dit over de diverse regeringen in dit land samen kunnen doen. Want er zijn voor mij ook inspanningen nodig aan de overkant van de straat. Ik zou heel graag hebben dat die WUG-wet (Wet op de Uitoefening van de Gezondheidszorgberoepen) snel aangepast wordt. Vandaag, collega's, zijn er voorzieningen zonder tekorten, met een wachtlijst van mensen die er willen komen werken. Weet u waarom? Omdat men gaat kijken naar wat mensen kennen en kunnen. Maar we worden versmacht in een ellenlange lijst van regeltjes over wat je wel en niet mag doen. Dat verstikt onze zorg.

Dus collega's: ja, wij moeten in Vlaanderen inspanningen leveren. Maar ik heb ook hulp nodig van die bevoegdheden die nog federaal zijn gebleven. Als u natuurlijk hier kritische vragen komt stellen – dat is uw recht –, weet dan ook dat ... Ik hoop dan ook dat u de intellectuele eerlijkheid hebt om aan de overkant dezelfde vragen te stellen. Want we kunnen die problemen maar oplossen als we de handen op dat vlak, collega's, absoluut in elkaar slaan.

En tot slot, wat de budgetten en de besparingen betreft: ik viel eigenlijk van mijn stoel toen ik gisteren een communicatie las van twee van de partijen die hier

staan. 'De oneindige besparingen van deze Vlaamse Regering'. (*Applaus bij de meerderheid*)

Collega's, 3,5 miljard euro extra deze legislatuur. 3,5 miljard euro! (*Applaus bij de meerderheid. Opmerkingen van Jeremie Vaneckhout*)

Dus ja, ik ben partner van mensen die vandaag in de zorg werken. Ik ga alles doen wat in mijn vermogen ligt om het voor hen beter te maken. Maar stop, stop fake news, daar kan ik niet mee overweg. Niet als het gaat over de wachtlijsten in de jeugdhulp, niet als het gaat over besparingen van deze regering. Dank u wel. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, u zegt dat we allemaal zouden moeten meelopen. Ik ben inderdaad meegelopen, gisteren, omdat ik de eisen van de vakbonden en van het personeel ondersteun. Maar dat is niet, minister, wat de mensen van u verwachten. Ze verwachten niet van u dat u gaat meelopen in de betoging. Van u verwachten ze dat u maatregelen neemt, dat u zorgt voor de nodige budgetten.

En dan zegt u: "Twee jaar geleden hebben we een akkoord gesloten. Awel, dan verwacht ik vijf jaar sociale vrede." Dat zegt u. Awel, die 'awel' krijgt u niet, en hoe komt dat? Omdat het akkoord dat gesloten is, niet volstaat voor de problemen die er vandaag zijn in de sector. Het volstaat niet. Het volstaat niet om enkel te zeggen dat we de sector aantrekkelijker gaan maken vandaag. Dat volstaat niet, want de sector zegt zelf dat hun job vandaag niet aantrekkelijk is en dat ze dat beseffen. Ze hebben te weinig collega's, ze hebben een te laag loon, hun job is niet aantrekkelijk. U kunt die job aantrekkelijker maken en dan moet er een nieuw sociaal akkoord komen met opnieuw een loonsverhoging, hogere personeelsnormen en betere loon- en arbeidsvoorwaarden – nog binnen deze regering. Als dat er niet komt, minister, hebt u de eisen van de sector en de verzuchtingen van het personeel niet gehoord. (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord

Hannes Anaf (Vooruit): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Er stonden gisteren heel veel mensen, ook heel veel mensen die voor de eerste keer stonden te betogen. Die mensen stonden daar echt niet omdat ze denken dat met VIA 6 nu alles opgelost is. We mogen onszelf dat ook niet wijsmaken. Die staan er omdat ze vinden dat het nog steeds niet lukt, ondanks VIA 6.

Ik geef u op een aantal punten gelijk. Uiteraard is het een uitdaging om personeel te vinden, om voldoende mensen te vinden. Dat is een uitdaging op alle niveaus, zowel Vlaams als federaal. Federaal worden er ook inspanningen geleverd: er is 4 miljard euro geïnvesteerd in gezondheidszorg, vijfduizend extra handen worden voorzien. Uiteraard zijn er ook nog uitdagingen en uiteraard worden die vragen ook in het federaal parlement gesteld: er is gisteren nog een actuadebat geweest over die betogingen. Laat ons allemaal op ons eigen niveau ons werk doen en alert blijven.

U zegt wel dat het 'niet alleen' over budgetten gaat, maar het gaat natuurlijk 'ook' over budgetten. Als het bijvoorbeeld over die werkingsmiddelen gaat – en ook al hoort u dat niet graag dat er bespaard wordt – dan is er toch al meer dan tien jaar lang geen indexering van die werkingsbudgetten geweest. Dat gaat natuurlijk niet meer, die mensen moeten met een derde minder werkingsmiddelen hetzelfde werk doen en dezelfde zorg leveren. Je moet toch geen grote econoom zijn om te weten dat dat gewoon op een bepaald moment op is? Dat geven die mensen nu al een hele tijd aan.

Wanneer komt er een indexering van die werkingsbudgetten, zodat die mensen wel terug fatsoenlijk hun werk kunnen doen? En, als het dan over de kinderopvang gaat: bent u bereid – ik ga de vraag nog eens stellen – om bij de begrotingswijziging nu eindelijk budget te voorzien om minstens die kind-begeleider-ratio met één naar beneden te laten gaan? (*Applaus bij Vooruit, van Mieke Schauvliege en van Onno Vandewalle*)

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Minister, het is inderdaad zo dat er de laatste jaren al heel wat geïnvesteerd is. Het is jammer dat daarvoor eerst een pandemie nodig was om tot het inzicht te komen dat er meer geïnvesteerd moet worden in de zorg- en welzijnssector. Die extra investering was eigenlijk een inhaalbeweging. Hier moet dus zeker nog een vervolg komen, minister.

De sociale partners vragen terecht om een toekomstplan, een duidelijk investeringsplan voor de komende jaren. Het is goed te horen dat u daartoe bereid bent, maar ik hoorde ook dat dit plan richting de volgende regering zal gaan. Dat betekent ten vroegste in 2025, minister, en dat is onaanvaardbaar, want deze crisis in de zorg zag men al jaren aankomen. Het beleid keek steeds weg. De noden in deze sector zijn veel te groot. Structurele oplossingen dringen zich nu op. Er dient nu actie ondernomen te worden.

We krijgen signalen vanuit het werkveld dat ze niet genoeg of zelfs helemaal geen inspraak krijgen bij het nemen van beleidsbeslissingen. Hoe gaat u ervoor zorgen dat de mensen van op de werkvloer meer inspraak krijgen bij die beleidsbeslissingen en welke initiatieven gaat u daarvoor nemen? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, ik begrijp het eigenlijk niet zo goed. U zegt dat u begrip hebt voor de vraag van de mensen die gisteren op straat kwamen en dat u hun bezorgdheden deelt. Die mensen kwamen gisteren op straat met onder andere de duidelijke boodschap om te stoppen met de besparingen in zorg en welzijn. Tegelijk zegt u hier: "Er zijn hier collega's die zeggen dat er bespaard wordt op de zorg. Fake news!" Dus eigenlijk zegt u dat die twintigduizend mensen gisteren op straat fake news brachten. (*Opmerkingen bij de N-VA en cd&v*)

Zij vragen om de besparingen te stoppen. U zegt: "Beste helden uit de zorg, u liegt." Minister, zijn we het erover eens dat de voorbije tien jaar de werkingsmiddelen in de jeugdhulp, in de sector voor mensen met een handicap, in de kinderopvang, niet geïndexeerd zijn – al tien jaar lang – en dat die dus de facto maar twee derden van de economische waarde meer hebben die ze tien jaar geleden hadden? Zijn we het erover eens dat dat er fundamenteel voor zorgt dat die sector op kraken staat? En dus, minister, zijn we het erover eens dat na het signaal van gisteren het moment gekomen is voor de Vlaamse Regering dat de indexstop op de werkingsmiddelen van de welzijns- en zorgsector moet worden stopgezet? Zijn we het daarover eens, ja of neen? Dat is een politieke keuze en die ligt alleen maar in uw handen en die van de Vlaamse Regering. (*Applaus bij Groen en Vooruit*)

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, is er druk in de zorgsector? Ja. Is er in het onderwijs druk op de mensen? Ja. Is er druk op de mensen in de horeca? Ja. Is er druk op de mensen in de transportsector? Ja. Elke sector kampt vandaag met een druk op het personeel.

Zeggen dat deze regering niets doet en niet bespaart en zeggen dat VIA 6 – meer dan een half miljard euro – niets is, dat 150 miljoen euro in de kinderopvang niets is, dat is onrecht aandoen. En inderdaad, als u die informatie blijft verspreiden, gaan mensen dat op een bepaald moment effectief ook overnemen. Dan gaat dat half miljard weg. Dan zegt men dat die 150 miljoen euro niets is.

Maar ik stel wel één ding vast. Weet u wat mensen heel hard tegen de borst stuit, ook in de zorg? Als ze hun loonfiche zien, zien ze bovenaan 'bruto' en onderaan 'netto'. *(Opmerkingen bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

De loonwag die collega Axel Ronse daarnet heeft aangehaald, dat is iets dat in deze sector zwaar weegt. Ik ben blij dat we met de jobbonus voor die mensen versterking kunnen doen. En ik hoop dat u daar dan op federaal niveau ook ingrijpt. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Iedereen erkent natuurlijk dat de werkdruk heel hoog is in de sector. We weten dat zorgkundige en verpleegkundige knelpuntberoepen zijn. Er staan enorm veel vacatures open. Maar dat is niet alleen in de zorg zo, dat is in andere sectoren ook. Het probleem is: hoe vinden we die handen? We hebben conceptnota's besproken in onze commissie. Daar hebben we concrete oplossingen naar voren geschoven. En die zou ik hier graag horen. Bijvoorbeeld de flexi-jobs, bijvoorbeeld andere profielen, ik denk aan de logistieke medewerkers in woonzorgcentra of in de kinderopvang, ik denk aan de huismoeders die een rol kunnen spelen in de woonzorgcentra.

Het zijn die zaken waar we naar op zoek moeten gaan om zoveel mogelijk mensen aan te trekken. Maar door continu verschrikkelijk negatieve beeldvorming van de zorgsector te geven, ga je niet meer handen aan het bed krijgen. *(Opmerkingen)*

Alstublieft, stop daarmee. Er zijn problemen. Er zijn belangrijke uitdagingen, maar stop met zo negatief te doen over die sector. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Mensen die in de zorg werken, willen op een goede manier zorg geven. Dat siert hen. We weten allemaal dat die sector onder druk staat want de zorgnoden worden groter en er zijn grote personeelstekorten. Maar al dat gedoe, elke keer weer, over besparingen en de framing dat Vlaanderen niets zou doen voor de zorgsector, dat is manifest onjuist. Jullie kennen de cijfers zelf ook heel goed: 3,5 miljard euro extra deze legislatuur, tot bijna 16 miljard euro, 18 procent meer en dan zeggen dat dat niets is: manifest onjuist. Dat zijn allemaal middelen voor meer personeel, betere verloning, meer omkadering, betere arbeidsvoorwaarden. Als we willen tegemoetkomen aan de druk op de zorgsector, dan moeten we meer mensen vinden. Vorige week heeft Vlaanderen daar nog een nieuwe campagne voor gelanceerd. Ik hoop dat we die allemaal uitdragen.

Collega's, er is ook meer nodig. Er is een grotere hervorming van de hele gezondheidszorg nodig, onder meer met een andere taakverdeling. Het is nodig, het is hoog tijd dat daar op federaal niveau werk van gemaakt wordt. Collega's van Groen en Vooruit, ik hoop dat jullie dat riedeltje ook aan de overkant gaan zeggen om daar werk van te maken. *(Applaus bij cd&v en de N-VA)*

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, het gaat uiteraard een beetje alle kanten uit. Collega Vandecasteele zegt dat ik niet moet meelopen. Collega Wouters zegt dat

ik met de mensen moet spreken. Ja, zoals jullie uiteraard, heb ik ook de gewoonte als er een betoging is om er ook eens door te wandelen. Ik doe trouwens heel veel wandelingen naar het parlement, dat weten jullie allemaal. Maar ik vind het van belang om eens te luisteren wat de zorgen van de mensen zijn. Een van de zorgen die ik telkens opnieuw hoor is: "Geef ons alstublieft respect voor wat we doen. Inderdaad, we trekken het niet meer, maar we vinden de mensen niet om ons te helpen. Er zijn zo veel extra noden gekomen, ook in jeugdhulp, ook bij oudere mensen. Zoek manieren om mensen te vinden die het werk samen met ons kunnen doen."

Dat is, collega's, waar ik elke dag aan werk. Dan is het natuurlijk een beetje moeilijk als er plots een beslissing genomen wordt – ik geef maar een voorbeeldje – om de beroepstitels opnieuw in te voeren in de verpleegkunde waardoor er opnieuw een ongelijke financiering ontstaat en er weer concurrentie ontstaat tussen de sectoren. Verpleegkunde – een van de collega's haalde het al aan – is het grootste knelpuntberoep. Alstublieft, laat ons de kwestie van de hbo5-verpleegkunde (hoger beroepsonderwijs 5) oplossen. Er zijn jongeren die vandaag de keuze niet meer durven te maken omdat ze bang zijn dat ze nooit fatsoenlijk erkend zullen worden. We moeten dat oplossen. Dat kan zorgen voor zoveel betere instroom.

Collega's, het is altijd aangenaam om eens goed te discussiëren, maar voor mij is het vooral van belang om inderdaad goed te luisteren en mee te zoeken naar manieren om extra mensen naar de zorg te trekken. Het sociaal akkoord is voor mij geen vodge papier. Als er mensen zijn die zeggen dat dat een slecht akkoord is, oké, dan moeten we dat met de werkgevers en de vakbonden opnieuw bekijken want zij waren akkoord. We hebben samen onze handtekening onder het akkoord gezet. Ik was erbij toen dat gebeurd is. En we hebben ons ook geëngageerd tot sociale vrede, maar ook tot een – ik zeg het nog eens – dialoog over hoe we de arbeidsorganisatie aanpakken.

Collega Wouters, u zegt dat er soms geen inspraak is. Ik hoor ook dat de arbeidsvreugde veel groter is op de plaatsen waar er inspraak is van de werkvloer in de manier waarop alles georganiseerd wordt dan als dat niet het geval is. Daar bestaan trouwens heel mooie artikels over die recent verschenen zijn. Ook in de arbeidsorganisatie moeten we dus durven in te grijpen. Collega's, er liggen ook miljoenen bij mij te wachten die klaarstaan om te geven aan mensen die in de sector willen komen werken.

Tot slot, wat de budgetten betreft: het klopt absoluut dat de werkingsmiddelen gedurende een aantal jaren bevroren zijn. Ik moet dat ook erkennen. Dat is net de reden – dat zit niet in de 3,5 miljard euro – waarom er eind 2022 een kleine 70 miljoen euro vrijgemaakt is om tegemoet te komen in de energiekosten.

Een van de pijnlijkste zaken is dat de bejaarden die thuis wonen, een btw van 6 procent hebben. Bejaarden die in een woonzorgcentrum gehuisvest zijn hebben dat niet. Dus hebben we gezegd dat we zullen helpen. Daarom hebben we 70 miljoen euro geïnvesteerd. Het is mijn bedoeling om dat in 2023 opnieuw te doen.

Ik erken dat het absoluut ook mijn ambitie is om die werkingsmiddelen opnieuw te gaan koppelen aan de index. Dit heeft er ons niet van weerhouden om enorme budgettaire inspanningen te doen. Maar geld alleen zal de problemen niet oplossen. Daarvoor zijn echt meer mensen nodig, met evenveel respect van ons allemaal. (*Applaus bij cd&v en de N-VA*)

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister en leden van het parlement, ik vind de reacties hier bijzonder pijnlijk. Het doet pijn als ik hoor dat men zegt dat de

werkdruk overal hoog is, ook in de horeca, als ik hoor zeggen dat het om negatieve beeldvorming gaat. Wat hier vandaag gezegd wordt, is exact waarom het nodig is dat die mensen op straat komen. Want het gaat niet om beeldvorming, het gaat over de werkelijkheid op het terrein. Jullie kunnen misschien denken: de werkdruk is overal hoog, ze moeten het maar volhouden. Wel, ze houden het vandaag niet vol.

Minister, ik heb nooit gezegd dat het VIA-akkoord van twee jaar geleden een slecht akkoord was. Wat ik zeg, minister, is dat er een volgende stap nodig is. En dat is net wat het personeel en de vakbonden ook zeggen. Want, minister, laat ons eerlijk zijn: extra budget is wél nodig. We gaan geen extra personeel kunnen aantrekken zonder extra budget. We hebben extra budget nodig voor hogere verloningen, voor betere vergoedingen, voor betere werkomstandigheden, voor een betere combinatie werk-privé. Want dat is wat de mensen vragen. Als we de job aantrekkelijk maken, als we van zorg weer mensenwerk maken, dan gaan we vacatures kunnen invullen en zal de situatie op het terrein verbeteren. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Ik zou toch een aantal collega's willen uitnodigen om eens mee te gaan naar zo'n betoging. Dat is belangrijk. Jullie zijn volksvertegenwoordigers. Het is interessant om te gaan luisteren wat er bij de mensen echt leeft. Het is bijzonder wereldvreemd om hier te horen dat wij diegenen zouden zijn die voor een negatieve framing over de zorg zorgen. Komaan, u moet echt eens gaan luisteren hoe diep het bij die mensen zit.

Ik heb hier vandaag, eerlijk gezegd, nog altijd geen antwoord gekregen op een aantal fundamentele dingen die er aan de hand zijn in de zorgsector. Het is tof om de minister te horen zeggen dat ze ook vindt dat de werkingskosten weer geïndexeerd moeten worden. Maar u bent natuurlijk wel minister. Zorg er dan voor dat bij de volgende begrotingswijziging de indexering effectief opnieuw wordt doorgevoerd, in plaats van die eenmalige 70 miljoen euro. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

Wel ja, dat is nu een voorbeeld. U moet eens gaan luisteren bij de welzijnssector wat ze van die 70 miljoen euro vinden. Natuurlijk zijn ze blij dat ze die krijgen. Maar ze zeggen allemaal dat dat absoluut niet voldoende is om een derde van de werkingsmiddelen die weg zijn, te compenseren. Het is nog niet eens 'bijna' voldoende. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits)*

En ik heb ook nog geen enkel antwoord gehoord over wat er nu gaat gebeuren met de kind-begeleiderratio. Voor mij is één ding heel duidelijk: van deze Vlaamse Regering kunnen de mensen die gisteren op straat zijn gekomen, niets meer verwachten. Er zal dit jaar niets meer van komen. Er zal volgend jaar niets meer van komen. Het zal voor de volgende keer zijn. Dat is de boodschap die ik hier hoor. *(Applaus bij Vooruit en van Celia Groothedde)*

De voorzitter: Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Dank u wel, minister, voor uw bijkomende antwoorden. Ik deel de mening van collega Vandecasteele en van collega Anaf dat de reacties van sommige parlementsleden hier schrijnend zijn.

Minister, het is niet vijf voor twaalf, maar vijf over twaalf voor deze crisis in de zorg. En daarom vraagt onze fractie vandaag, samen met al het zorgpersoneel, dat deze regering dringend in actie komt. We eisen een verlaging van de werkdruk, meer collega's op de werkvloer en de nodige tijd om kwalitatieve zorg en ondersteuning te kunnen geven. Onze fractie vraagt dat de regering luistert naar de mensen in de

zorg. Geef de mensen op de werkvloer meer inspraak als er beslissingen worden genomen. Zorg voor aantrekkelijke werkomstandigheden, zodat werken in de zorg weer aantrekkelijk wordt, en dit niet alleen voor ons zorgpersoneel, maar ook voor al onze dierbaren die verzorgd worden. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Minister, collega's, het is niet alleen een grijs gedraaide maar ook echt een wereldvreemde plaat die hier zonet is afgespeeld. Als er protest komt in de cultuursector, dan is het de schuld van de oppositie. Als er protest komt in de onderwijssector en er noodkreten worden geslaakt, dan is het de schuld van de oppositie.

Als de zorgsector met 20.000 betogers op straat komt, dan is het de schuld van de oppositie. Collega's van N-VA, cd&v en Open Vld, u bent er zonet in geslaagd om 20.000 betogers gisteren 'poppetjes van de oppositie' te noemen, die zomaar het frame dat de oppositie zet overnemen. U bent er niet alleen in geslaagd om de oppositie te beledigen, dat vind ik niet eens zo erg, maar u bent er vooral in geslaagd om die helden uit de zorg twee jaar na de coronacrisis fundamenteel te beledigen.

Want als het goed is zeggen we het ook. Minister, twee jaar geleden, toen minister Beke hier het VIA 6-akkoord heeft aangekondigd, hebben we gezegd dat dat een goede stap was. Collega's hier kunnen getuigen. Net zoals de werkgevers en de werknemers toen, hebben we wel gezegd dat het toen maar een eerste stap was. En dus blijven we zeggen, dag na dag: stop de indexstop op de werkmiddelen in de zorg, en voer onderhandelingen over de volgende stap, als het gaat over sectorale voorwaarden voor de zorg- en welzijnssector. En daar zullen we voor blijven strijden, zowel hier als aan de andere kant van de straat. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Veerle Geerinckx aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over euthanasie in de woonzorgcentra

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Goeiemiddag, minister. Opnieuw een stevig thema.

Een fundamentele zaak als het levenseinde verdient de nodige voorzorg en sereniteit. Wie om euthanasie vraagt in een woonzorgcentrum, botst nog geregeld op weerstand, ook na twintig jaar euthanasiewet. Dat kopte de krant De Standaard op 30 januari. De Orde van Artsen stelt dat directies geen rol mogen spelen bij een euthanasievraag en zich er niet tegen kunnen verzetten. Artsen mogen de directie van een zorginstelling ook niet inlichten over een euthanasieverzoek van een bewoner of patiënt.

Een arts is en blijft bij elke medische tussenkomst gebonden aan het medisch geheim. Dus ook wanneer hij of zij euthanasie moet uitvoeren in een woonzorgcentrum. De arts mag met andere woorden de directie van de voorziening waar de patiënt verblijft, niet bevragen of inlichten over het verzoek tot euthanasie. De arts moet echter wel steeds vooraf het verzoek van de patiënt bespreken, bijvoorbeeld met het verplegend team. Dat is noodzakelijk om een beter zicht te krijgen op de globale medische situatie van de patiënt.

Het is om praktische redenen te begrijpen dat het wel noodzakelijk is om de directie van een woonzorgcentrum op de hoogte te brengen van het moment

waarop de euthanasie zou worden uitgevoerd. De directie kan zich niet verzetten tegen de euthanasie en kan evenmin een rol spelen in het beslissingsproces. Er is dus een spanningsveld.

Minister, welke maatregelen zijn voorzien om erover te waken dat de zorg voor het levenseinde als een noodzakelijk deel van de totaalzorg in de woonzorgcentra gegarandeerd kan worden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel, collega Geerinckx. Dit is inderdaad een heel belangrijke vraag, waar we eigenlijk al een decretale bepaling voor gemaakt hebben. Ons woonzorgdecreet van 2019 stelt heel expliciet dat elk woonzorgcentrum in Vlaanderen een beleid moet hebben rond vroegtijdige zorgplanning, palliatieve zorg en levenseindezorg. Het is een erkenningsvoorwaarde. Dit betekent dat de inspectie kan optreden, en ook controleert of dat plan er is. Dat is superbelangrijk.

Ik heb uiteraard ook de kranten gelezen deze week, met een situatie van enkele jaren geleden. Voor mij is het heel belangrijk dat dat au sérieux genomen wordt. Het is de vrije keuze van elk persoon om te kiezen zonder druk. Velen hebben de keuze niet, natuurlijk, maar als je de keuze hebt ... Ons agentschap Zorg en Gezondheid heeft een referentiekader gemaakt. Elk woonzorgcentrum moet aan de slag om mensen zelf te laten beslissen over hoe ze dat levenseinde willen invullen. Ook de aspecten omtrent euthanasie moeten daarbij aan bod komen. Zij staan ook in dat referentiekader.

Ondertussen heeft Palliatieve Zorg Vlaanderen een referentiescan gemaakt. Er zijn op heel veel plaatsen multidisciplinaire zorgteams waar die autonomie van de mensen ook echt bewaakt wordt. Ik heb zelf nog maar kortelings geleden, omdat ik weet dat sommigen daar nog mee worstelen, een extra subsidie voorzien voor het LevensEinde InformatieForum (LEIF). Die hebben nu een ad hoc subsidie van 248.000 euro gekregen, net om zorgverleners en burgers te versterken, en om ook een tool te ontwikkelen en aan te leren hoe men het best met mensen kan omgaan op dat vlak.

Ik erken dus dat er op een aantal plaatsen nog werk aan de winkel is, maar dat is ook de reden van de extra investering. En weet dat de inspectie ook echt moet controleren of daar een goed kader rond is, en of daadwerkelijk de autonomie van die mensen gerespecteerd wordt.

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Dank u, minister, voor uw antwoord.

Wanneer we spreken over regelgeving die gaat over leven en dood, is het inderdaad cruciaal dat dit debat op een serene en grondige manier gevoerd kan worden. Voor de N-VA staat menswaardig leven en sterven daarbij centraal.

Het is inderdaad zo dat elk woonzorgcentrum nu reeds het verlenen van palliatieve zorg als erkenningsvoorwaarde heeft, zoals u ook aanhaalt. Maar de woonzorgcentra hebben dan verder geen registratievoorwaarden of geen manier waarop ze zouden aangeven dat ze wel goed bezig zijn, want er zullen er zeker zijn die wel goed bezig zijn.

Daarom mijn bijkomende vraag of u ervoor openstaat om zo'n registratievoorwaarde te verankeren of te onderzoeken, en die tot uiting te laten komen als onderdeel van zo'n breed palliatief zorgproject en de zorgcultuur binnen de

sector. Dat zou misschien een oplossing kunnen zijn om die brede palliatieve zorg verder uit te dragen.

De voorzitter: De heer Anaf heeft het woord.

Hannes Anaf (Vooruit): Dit is een bijzonder gevoelig thema. De Euthanasiewet is ondertussen toch meer dan 20 jaar oud. We zouden toch verwachten dat het ondertussen overal op een goede manier wordt geïmplementeerd, maar blijkbaar is dat nog niet altijd het geval.

Dan is de vraag wat je daaraan kunt doen als Vlaamse overheid. U verwijst naar Zorginspectie. Ik denk inderdaad dat die daar een belangrijke rol in kunnen spelen, maar – ik was van plan om de vraag in de commissie te stellen, omdat we er dan wat meer uitgebreid op konden ingaan – ik zou u willen vragen op welke manier Zorginspectie daar dan beter op kan toezien.

Want je hebt natuurlijk twee gevallen: je hebt wat je hier ziet, waarbij een directie zich moeit in een dergelijke vraag, wat absoluut niet oké is natuurlijk. Dat zijn unieke gevallen. Maar het kan ook gaan over het beleid van een woonzorgcentrum, en dat is natuurlijk nog kwalijker. Hoe kun je die twee bekijken? En op welke manier kan Zorginspectie die signalen oppikken en ervoor zorgen dat daar toch bijgestuurd wordt, zodat een waardig levenseinde in elk woonzorgcentrum in Vlaanderen mogelijk wordt?

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Mensen moeten natuurlijk de vrije keuze hebben in het kader van het levenseinde, dat is ook voor euthanasie vanzelfsprekend zo.

Ik las ook in de pers die discussie over de rol van de directies. Dat is natuurlijk niet zo. Het gaat over de beslissing van de bewoner, maar natuurlijk heeft die directie wel een taakstelling voor wat het bespreekbaar maken en de omkadering naar de familie betreft bijvoorbeeld. Ook dat is belangrijk.

Minister, u verwees er al naar: elk woonzorgcentrum moet een beleid voeren rond levenseinde. En voor een individuele bewoner moet er natuurlijk ook een zorgplan worden opgemaakt. We willen dat mensen op tijd nadenken over dat levenseinde, maar dat moet ook goed omkaderd kunnen gebeuren.

Minister, er zijn mensen die ook nood hebben aan spirituele ondersteuning, zeker in die fase. Dat kan al of niet religieus zijn. Er zijn woonzorgcentra die daar sterk op inzetten, maar eigenlijk zou elke bewoner die daar nood aan heeft, zeker in die eindelevensfase, die ondersteuning moeten kunnen krijgen. Mijn vraag is op welke manier daar werk van wordt gemaakt.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Minister, toen ik de artikels in de krant las, was ik eigenlijk zelf ook een beetje in de war, omdat er nergens verwezen werd naar het zorgplan, wat decretaal toch nodig was. Dat gaf dus blijkbaar toch een hiaat: ten eerste dat de betrokkenen bij deze situaties geen weet hadden van die zorgplanning, die eigenlijk nodig was. En ten tweede: ook het opstellen rond zorg rond het levenseinde is een van de indicatoren van het Vlaams Instituut voor Kwaliteit van Zorg. Dat wordt dus ook gemeten.

Dat brengt mij wel bij het feit dat er misschien toch veel te weinig controle is van Zorginspectie of de woonzorgcentra inderdaad wel zorgen voor de zorgplanning en dat de betrokkenheid van de familie bovendien misschien toch wel ondermaats is bij het zorgplan.

Mijn concrete vraag, minister, is op welke manier u dat toch beter gaat maken. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, als er zich zulke incidenten voordoen, is dat onaanvaardbaar. Een woonzorgcentrum is een thuisvervangende situatie, en het is altijd een arts die samen met zijn patiënt zal beslissen of er al dan niet euthanasie zal plaatsvinden. Het is dus de vrije keuze van de patiënt. Een directie heeft daar niks, maar dan ook niks in te zeggen. Wel kunnen om organisatorische redenen met de arts de datum van uitvoering en omkadering worden bekeken, maar voor de rest moet ze zich daar niet mee moeien, punt. Minister, heeft het agentschap Zorg en Gezondheid al klachten ontvangen over directies van woonzorgcentra waar er een weigering zou zijn geweest? Welke extra initiatieven gaat u nemen ten overstaan van directies om duidelijk te maken dat euthanasie een vrije keuze van patiënten is en dat zij daar niets, maar dan ook niets over te zeggen hebben? *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Het is bijzonder belangrijk, het recht op waardig sterven: mensen een waardig levenseinde geven en mensen die euthanasie wensen, daar ook vrij in laten. Het is dan bijzonder pijnlijk om te horen dat in een woonzorgcentrum het toepassen van euthanasie voor een bewoner werd geweigerd. Dat is inderdaad een beslissing die aan de patiënt toekomt, in overleg met zijn of haar arts, en daar kan de directie van een woonzorgcentrum niet in tussenbeide komen. Directies zijn wel verantwoordelijk voor een goed beleid rond levenseinde en euthanasie, zijn belangrijk om euthanasie structureel te kunnen omkaderen en te kunnen uitvoeren, maar niet wat de beslissing van de patiënt betreft. Minister, ik vind het schokkend dat dat wel gebeurt en vraag me af of u daar cijfers over hebt, of u weet hebt van meerdere plaatsen waar de vraag om euthanasie door het woonzorgcentrum niet wordt gerespecteerd zoals dat moet.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, dank u wel voor de aanvullende vragen. Ik zal nog eens zeer duidelijk zijn. Bijna iedereen heeft het opgemerkt. Het is absoluut de vrije keuze van elke persoon om in de mate van het mogelijke het levenseinde te organiseren. Dat kunnen verschillende zaken zijn, waarvan euthanasie deel uitmaakt.

Collega Geerinckx, het is belangrijk om te vermelden dat onze Zorginspectie vandaag nakijkt of er daadwerkelijk een beleid is rond levenseindezorg. Zij gaan ook in de bewonersdossiers bekijken of er gesprekken over zorgplanning en afspraken over het levenseinde zijn. Dat is er vandaag dus. Of we daar nu nog eens een registratiesysteem op moeten loslaten, ik heb daar mijn twijfels over, maar bij een controle wordt dat bekeken. Dat is belangrijk voor mij.

Collega Anaf, u hebt terecht gezegd dat er twee situaties zijn. Als men zich in een heel concrete situatie op een ongepaste wijze gaat mengen, dan kan de inspectie dat niet weten. Dat zijn casussen die naar boven komen via een melding. Bij het geval in de krant was dat via een procedure die werd opgestart. Het is echter wel van belang dat we vanuit het beleid Zorginspectie ook voldoende tools in handen geven om dat na te kijken, om dus, zoals ik al zei, ook in de dossiers te gaan bekijken of het referentiekader er is, of het beleid er is, of al die zaken aanwezig zijn. Ik wil Zorginspectie daarover zelfs gerust nog eens een brief schrijven dat ze daar toch goed op moet letten in de inspecties die ze doet. U weet dat Zorginspectie ook globaal wordt versterkt. Dat kan dus ook worden bekeken.

Collega Schryvers, ik ben het ook eens met heel veel aandacht voor de spirituele begeleiding. Niet iedereen kiest de weg van de euthanasie. Gelukkig. Er zijn ook mensen die het levenseinde op een andere wijze willen meemaken. Dat is net de reden waarom we de diplomavooraarden hebben uitgebreid in de woonzorgcentra. Daar kunnen nu ook masters in de moraalwetenschappen, filosofen, psychologen aan de slag, en die hebben natuurlijk in zo'n multidisciplinair team een zeer goede plaats, omdat zij een mooie aanvulling kunnen zijn. Daarmee komen we tegemoet aan de suggestie die u doet bij uw aanvullende vraag.

Collega De Martelaer, de woonzorgcentra en de koepels hebben, zoals ik in mijn eerste antwoord zei, een palliatieve scan uitgewerkt, die de woonzorgcentra ondersteunt en ook handvatten biedt om het beleid uit te voeren.

Collega Vandecasteele, ik zal nog eens navragen of er nog bijkomende klachten zijn. Dat is immers vreemd. Als er een klacht komt, moet onze inspectie ingrijpen omdat het een erkenningsvoorwaarde is. Ik wil dus gerust nog eens navragen of er nog zulke situaties bekend zijn, en dan bekijken of ik het parlement daar schriftelijk van op de hoogte kan brengen. Mij zijn echter geen expliciete situaties bekend. Natuurlijk, als je het weet, moet je ingrijpen of een verbeterplan laten opstellen, zoals ik al zei.

Dus wat dat betreft denk ik dat de tools die beschikbaar zijn, er zijn. Ik denk dat de manier waarop er gecontroleerd moet worden, oké is, vermits we het in een decreet als een erkenningsvoorwaarde hebben opgelegd. Ik denk dat er dus ook goed opgetreden kan worden als dat nodig is.

De voorzitter: Mevrouw Geerinckx heeft het woord.

Veerle Geerinckx (N-VA): Dank u wel, minister, collega's.

Het is inderdaad interessant dat het meegenomen kan worden bij het komende actieplan voor de palliatieve zorg, zoals we hier allemaal aanhalen. Maar 'meten' was inderdaad ergens 'weten', of u het nu via registratie doet of via een verbeterde inspectie. Beide lijken me relevant om ervoor te zorgen dat we een menswaardige zorgcultuur en ook een menswaardig levenseinde kunnen integreren in onze brede zorgplannen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Brecht Warnez aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de ondersteuning en het stimuleren van lokale vrijwilligerskorpsen

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Dank u wel, minister, collega's.

De vrijwilligers zijn een draaischijf van Vlaanderen. We vinden het allemaal eigenlijk een beetje normaal, we vinden het evident, wat zij allemaal doen hier in onze gemeenschap. En eigenlijk is dat niet zo evident, want zij offeren hun vrije tijd op om ons en anderen te helpen, om Vlaanderen vooruit te helpen. En daarom verdienen zij ook onze ondersteuning en alle respect.

Er zijn vandaag heel wat mensen die vrijwillig iets willen doen voor onze gemeenschap. En ze doen dat niet meer zoals vroeger met een groot structureel engagement, maar veel sneller, projectmatig, via kleine of grotere engagementen.

Een van de mogelijkheden om zo projectmatig te werken, zijn vrijwilligerskorpsen. Afgelopen weekend kondigde de minister aan dat hij die vrijwilligerskorpsen wil

promoten in Vlaanderen. Wat is zo'n vrijwilligerskorps? Dat is een structuur, een groep mensen waarop de gemeente een beroep kan doen, op afroep, wanneer ze hun hulp vrijwillig nodig hebben. Als voorbeeld gaf de minister aan dat hij mensen daarin zou kunnen oproepen om fietspaden ijsvrij te maken.

Er bestaan natuurlijk al gelijkaardige initiatieven in tal van gemeenten in Vlaanderen, dat zijn dan de psychosociale hulpdiensten. Wanneer er een crisis is komen die tussen. Zij helpen de veiligheidsdiensten bij een brand, een auto-ongeluk, bij grote watersnood.

Ik ben ervan overtuigd dat we in Vlaanderen nog een tandje kunnen bij steken om vrijwilligers te ondersteunen en waarderen.

Ik geef daarvoor graag drie concrete acties.

Ten eerste kunnen we een vrijwilligersplatform oprichten waar vrijwilligers zich registreren en waar gemeenten – of, niet onbelangrijk, lokale verenigingen – vrijwilligers kunnen werven.

Ten tweede kunnen we de Vlaamse vrijwilligersverzekering uitbreiden naar alle vrijwilligers op dat platform.

Ten derde moeten we ook onze Vlaamse regelgeving screenen zodat die vrijwilligersvriendelijk wordt. Verenigingen moeten bezig zijn met hun kernactiviteit, en dat is mensen samenbrengen en verenigen.

Daarom mijn vraag, minister: hoe zult u praktisch en financieel de gemeenten ondersteunen om hun vrijwilligersbeleid uit te werken en hoe worden de vrijwilligers daar ook beter van?

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel, mijnheer Warnez.

Ik ben inderdaad ik denk een week geleden gaan kijken naar een interessant en inspirerend project in de gemeente Lubbeek. Toen ik daar was en erover las, dacht ik bij mezelf: "Dat had ik misschien beter zelf uitgevonden." Want ten eerste is het een heel creatieve en sympathieke manier om een platform te creëren waarop mensen die zich willen engageren voor de samenleving terecht kunnen. En ten tweede kun je daarmee ook een aantal maatschappelijke noden beantwoorden. Burgemeester Francken dacht dan vooral in het licht van noodhulp, ijzel op fietspaden, overstromingen en dergelijke meer. Je kunt mensen een stukje informatie geven, kennis bijbrengen, verenigen. In geval van calamiteiten kan een gemeente op die mensen een beroep doen.

Ik heb gezegd dat ik dat een goed idee vind, maar niet een-op-een zal kopiëren en uitrollen in heel Vlaanderen. Ik vind het een inspirerend voorstel – 'good mayors steal'. Mijn ambitie is om dat nu bekend te maken in Vlaanderen, om mensen te laten zien hoe dat kan werken. We werken aan een inspiratiedag waarbij we ook het Steunpunt Vrijwilligerswerk aan het betrekken zijn. Maar dat moet maatwerk zijn. Ik denk dat we niet centraal moeten zwaar organiseren en uitrollen. We moeten kijken wat er in een gemeente op dat punt kan gebeuren.

Er zijn heel veel dingen te bedenken om jonge mensen, en ook minder jonge mensen, een positieve bijdrage te laten leveren aan de samenleving. Dat is eigenlijk de ambitie die ik heb. Ik weet dat er ook een aantal steden en gemeenten zijn die geïnspireerd zijn door Lubbeek, om zo verder te werken. Wat gaan we doen? We gaan een trefdag organiseren en inspiratie delen, zoals we dat

bijvoorbeeld vaak in de coronatijd deden, en goede ideeën van bepaalde gemeenten verspreiden naar de rest van Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, ik moet zeggen dat u mij een beetje ontgoochelt. U zegt dat u ambitieus wilt zijn, maar ambitieus zijn is niet gewoon een boekje opmaken en daar wat inspirerende voorbeelden in zetten. Ik denk dat de gemeenten al heel veel studiedagen en trefdagen hebben en al veel boekjes naar hun hoofd geworpen krijgen. Daar kunnen goede ideeën in staan, maar ze moeten het natuurlijk ook wel allemaal doen.

Als wij vanuit Vlaanderen een initiatief nemen dat hen kan ondersteunen, dan denk ik dat we dat moeten doen. Een vrijwilligersplatform is bijvoorbeeld iets wat in elke gemeente zinvol en nuttig kan zijn. Ik denk ook aan de coronacrisis, waarin we gemeenten geholpen hebben om buddy's te vinden. Die ondersteuning hoeft niet gewoon uit centen geven te bestaan. Dat kan ook bestaan uit de oprichting van een platform, in de achtergrond, dat door gemeenten kan worden gebruikt. Als we er dan met de vrijwilligersverzekering ook voor zorgen dat die vrijwilligers aan de slag kunnen zonder iets te moeten vrezen, dan denk ik dat dat een goed idee is. Ik verwacht dus nog wat meer ambitie van u, minister.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, het is natuurlijk altijd positief als mensen een engagement opnemen, en dat moet dan natuurlijk ook maximaal ondersteund worden. Maar het is ook wel belangrijk dat taken die passen in een dienstverlening en die mensen verwachten van de overheid, zoals bijvoorbeeld in het kader van veiligheid, ordehandhaving en hulp bij rampen, verzekerd blijven. De vrijwilligers moeten dan een aanvulling vormen op wat professionals doen. Bepaalde taken mogen dus niet zomaar uit handen gegeven worden, zodat de burger kan blijven rekenen op een bepaalde dienstverlening. Ook daar moet over gewaakt worden, collega's.

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Zoals al gesteld werd door collega Warnez: als we al iets moois geleerd hebben, en iets moois kunnen meenemen uit de hele coronaperiode, dan is het wel het enthousiasme van de burgers als je als lokaal bestuur vraagt om helpende handen. In die zin is een permanent vrijwilligerskorps, dat iets meer georganiseerd is, zeker een initiatief dat lokaal kan worden bekeken. Maar ik wel een beetje dezelfde bezorgdheden als collega De Loor. Eerst en vooral zijn er de hulpverleningsorganisaties zoals brandweer en politie. Dat is wel voor de collega's aan de overkant, maar ik denk dat we er wel over moeten waken dat dit vlot verloopt en dat iedereen binnen zijn eigen lijntjes blijft kleuren.

Ik heb een vraag voor u, minister. Als ik me niet vergis zitten we qua regelgeving nog altijd met de wetgeving over vrijwilligerswerk van 2005. Die begint intussen wel een laagje stof te krijgen want ze is bijna twintig jaar oud. In de lijn van wat collega De Loor zei vraag ik me af, als we gaan praten over een vrijwilligerskorps, of we dan binnen dit gremium niet eens moeten kijken of we onze eigen wetgevend kader niet eens moeten herbekijken en aanpassen.

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik dank de intervenianten voor hun opmerkingen. Eerst en vooral ben ik het eens met de heer De Loor: er zijn wettelijke taken die je niet kunt uitbesteden aan vrijwilligers. De wetgever is daarover ook heel duidelijk.

Het was in Lubbeek ook duidelijk niet de ambitie om dat te doen en om buiten het wettelijk kader te treden.

Maar op momenten van calamiteiten kun je natuurlijk wel wat helpende handen gebruiken. Een heel concreet voorbeeld is er bij wateroverlast: er is geen wettelijk voorschrift dat bepaalt wie de zandzakjes moet vullen. Dat hoeft geen ambtenaar van de stad te zijn, dus vrijwilligers kunnen daarbij helpen. Voor het ijsvrij maken van fietspaden en voetpaden, bijvoorbeeld in wijken waar veel oude mensen wonen, kun je perfect vrijwilligers inschakelen.

Ik vind dat de kracht van het idee is dat men twee dingen combineert. Men geeft eerst en vooral aan jonge mensen heel wat informatie en tools. Ze leren op vormingsvoormiddagen hoe de gemeente functioneert, hoe de waterhuishouding in elkaar zit, of wat men kan doen in geval van een hittegolf om de senioren in de zorgcentra te helpen, met waterbedeling en dergelijke. Je kunt er EHBO en verschillende interessante dingen aanleren die jonge mensen meer betrokken maken bij de gemeentelijke organisatie, hoe de uitvoeringsdiensten georganiseerd zijn en hoe zij functioneren.

Dus de eerste stap is betrokkenheid, inzicht en engagement bij een lokaal bestuur. En de tweede stap is het aanbieden van een platform. Dat zal maatwerk zijn van gemeente tot gemeente: de gemeente zal wat mensen bij elkaar moeten brengen, dat moeten vragen aan mensen en mensen de mogelijkheden moeten geven om zich te engageren.

Mijnheer Van Miert, de suggestie van het statuut van vrijwilligerswerk is zeker interessant, ik zal die zeker overmaken aan minister-president Jambon, want hij is de verantwoordelijke bevoegd voor het vrijwilligersbeleid in Vlaanderen. Ik zal dat zeker met hem bespreken. Hij is trouwens ook betrokken bij de trefdag, net zoals het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk ook betrokken is.

Het idee van Lubbeek was om de mensen bij die vormingsvoormiddagen geen vrijwilligersvergoeding te geven. Ze komen er vrijwillig naartoe, leren daar en wanneer ze worden ingezet, wel, dan kunnen we een vrijwilligersvergoeding geven.

U hebt tijdens corona ooit het goede idee geopperd om de vrijwilligers een vrijwilligersverzekering te geven. De gemeenten kunnen dat initiatief nemen. We kunnen de gemeenten daarover informeren, dat is de bedoeling van zo'n tref- en informatiedag. Ik denk echter niet dat we nu een zeer gestructureerde, bureaucratische aanpak moeten volgen. Ik zou zeggen: laat duizend bloemen bloeien, laat dat van onderuit groeien en zodra er voldoende gemeenten zijn die dat omarmen, is dat een moment om na te denken of we daar een stapje verder mee kunnen gaan.

Ik weet heel zeker dat de manier waarop de gemeente Lubbeek dat organiseert goed is voor Lubbeek. Wij zullen dat in mijn stad ook organiseren, maar dat zal op een heel andere manier gebeuren. En het is net die verscheidenheid die interessant en leerzaam is. Dit is dus geen pleidooi om in elke gemeente een heel korps vrijwilligers uit te bouwen met een sterke reglementering. Dat was mijn oproep niet, nee. Mijn oproep was om de creativiteit van de lokale gemeenten stimuleren, elkaar aan te steken om een sterker, beter en meer inclusief Vlaanderen te maken waar vrijwilligers voluit kunnen gaan voor het beter maken van onze gemeenschap.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, u hebt uiteraard gelijk dat we geen restrictief en strikt kader moeten maken, maar dat we vrijwilligers moeten ondersteunen. Ik had het graag met wat meer gezien dan woorden in boekjes, maar goed.

Ik volg de collega's dat we de kerntaken van onze overheid uiteraard bij onze overheid moeten houden. In die zin vond ik het voorbeeld van het fietspad niet zo'n heel goed voorbeeld. Maar in het kader van bijvoorbeeld psychosociale hulp kun je wel die psychosociale hulpdienst ondersteunen, coachen, begeleiden en opleidingen geven zodat zij bij zo'n grote ramp de eerste zorgen kunnen opnemen en daar ook aan de slag kunnen.

Het is goed dat u de opmerking over het statuut van vrijwilligerswerk overmaakt aan minister-president Jambon. Dat zal een heel belangrijk iets worden. Maar ik denk dat u dit eigenlijk aan iedereen moet overmaken. Want het is eigenlijk de taak van elke minister om zijn of haar regeling te gaan screenen op verenigingsvriendelijkheid en daarmee aan de slag te gaan.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Willem-Frederik Schiltz aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de zonnepaneleninstallaties in 2022 en de investeringszekerheid voor grote installaties

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Voorzitter, minister, in januari, enkele weken geleden, kwam u naar buiten met goede cijfers over investeringen in zonnepanelen in onze regio. Vorig jaar werden er bijna twee keer zoveel zonnepanelen geïnstalleerd dan het jaar voordien. We spreken dan over 500 megawatt, voor wie dat iets zegt. Dat is een kleine energiecentrale.

Daarnaast hebben we de doelstellingen van het aantal zonnepanelen waartoe wij ons hebben geëngageerd om in Vlaanderen geïnstalleerd te krijgen en we zijn er bijna. Tegen 2030 moet er nog 1,8 gigawatt bij. Om dat te duiden: vorig jaar is er 500 megawatt bij gekomen, de komende acht jaar moeten we er nog minder dan 250 megawatt per jaar bij krijgen om onze doelstellingen te halen.

Minister, toen ik die cijfers hoorde en las, had ik daar twee bedenkingen bij. Zijn onze doelstellingen niet meer een logboek geworden van de ontwikkelingen die zich sowieso voordoen? Zijn die niet te weinig een baken waar we onze industrie en investeerders naartoe willen richten? Met andere woorden: kunnen we niet meer doen? En ten tweede, als we dan zien wie er heeft geïnvesteerd in die 500 megawatt, dan zijn het vooral de huishoudens. Investeringszekerheid in zonnepanelen door bedrijven zijn met meer dan 80 procent teruggevallen.

Is die 500 megawatt niet goed? Zeker wel. Vlaanderen is een straffe regio, huishoudens hebben de handen uit de mouwen gestoken, hebben gezien dat de energiecrisis ook mogelijkheden biedt en ze hebben massaal geïnvesteerd.

Maar we mogen niet tevreden zijn met de middenmoot, we moeten nog straffer zijn: klimaatdoelstellingen aanpakken, de kansen grijpen om onze economie onafhankelijk te maken van buitenlandse energie en meer onze energie hier ontwikkelen, jobcreatie. U weet het wel: circulaire economie en groene groei is een van de pijlers waar onze toekomstige welvaart op gebouwd zal zijn.

En ik vraag mij dus, minister, af of we niet een tandje bij moeten steken, ambitieuzer moeten durven te zijn. En moeten we er vooral niet voor zorgen dat we de bedrijven weer wakker en warm krijgen om mee te investeren? Met andere woorden: wat kunt u doen, minister, om bedrijven opnieuw investeringszekerheid en investeringsvertrouwen in zonnepanelen en hernieuwbare energie te geven?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Bedankt, collega Schiltz, voor de vraag. We zien inderdaad op basis van de cijfers dat er vooral geïnvesteerd is in PV-installaties op daken van woningen. De voorlopige cijfers van de grotere PV-installaties zijn aan de lagere kant, maar dat is ook niet uitzonderlijk: ook in 2016 en 2017 is dat al eens lager uitgevallen. Zeker als we kijken naar het aantal ingediende subsidieaanvragen: er zijn 945 aanvragen voor grotere PV-installaties ingediend. Tot op heden is daar maar een kwart van uitgevoerd, en we weten vandaag dat er voor 187 megawatt aan projecten in de pijplijn zit. Daar is dus ergens een vertraging, maar we weten wel dat die goedgekeurde projecten nog gerealiseerd moeten worden.

We zien dat de gemiddelde bouwtijd voor die grotere installaties iets langer duurt dan de PV-installaties op daken. We hebben eind vorig jaar ook contact gehad met de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) in verband met de call groene stroom, om te zien of daar al dan niet iets aan moet worden gewijzigd. Zij zeiden dat het zelfs niet meer nodig was en dat ze dachten dat ze die ondersteuning toch nog even zouden moeten geven.

U weet dat wij in de regering in de loop van de komende maanden het klimaatplan verder zullen evalueren en gaan kijken waar we de ambitie kunnen bijstellen. Ik heb gisteren een overleg gehad met mijn Nederlandse collega, Rob Jetten, en die gaf aan dat ze daar denken aan 80 procent van de daken. U weet dat wij een zonnepaneelverplichting hebben ingevoerd voor bedrijven en dat 10 procent van de daken bedekt moet zijn. In Nederland gaat men blijkbaar een stapje verder en daar spreekt men van 80 procent. Ik denk dat we dat ook in de schoot van de regering moeten meenemen bij de evaluatie van het klimaatplan en als we een tandje bij kunnen steken, dan graag.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, dat is goed nieuws. En u hebt het gehoord bij uw collega Jette in Nederland: 80 procent van de daken. Meestal zijn Nederlanders niet het type mensen die ijle doelstellingen formuleren, die hebben daarin een zeer wetenschappelijke en ambtelijke benadering. Ik denk dat wij dat ook moeten durven. Collega Gryffroy, we hebben onlangs in de commissie het enorme potentieel gezien van daken in Vlaanderen, de rendabiliteit is zelden zo hoog geweest. Misschien kunnen we bedrijven ook inschakelen om mee zonnepanelen te leggen op huizen van mensen, en dan kijk ik naar het energiedelen en de energiegemeenschappen die het potentieel van bedrijven kunnen ontgrendelen.

Het is alleszins duidelijk, minister, dat we niet moeten bakkeleien over niet te ambitieus zijn, want dan halen we het niet. Ik denk dat iedereen in de huidige energiecontext vooruit wil en dat hoge ambities net de mensen motiveren om meer te doen. Het is een kwestie van economische welvaart vandaag, maar vooral voor onze kinderen. Ik zou zeggen: mik op 40 procent hernieuwbare energie – maal vier, maal vijf. Ik denk: 'yes we can', minister. Neem het Nederlandse voorbeeld als het uwe, en dan zult u in ons een groot bondgenoot vinden, en ook in de bedrijven, die niets liever willen dan hun centen in een stabiel kader te investeren om in de toekomst rendement te krijgen. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het is altijd interessant om te horen dat hier wordt gesproken over minder afhankelijk worden van het buitenland. Terwijl, al die zonnepanelen, al die windmolens, al die batterijwagens: vanwaar komen al die grondstoffen, vanwaar komen al die materialen? Hebben wij die hier in de grond zitten, in Vlaanderen? Natuurlijk niet. Wij zijn ons afhankelijker en afhankelijker aan het maken van China. Wie vindt dat goed? Wie vindt dat goed? Wij

willen zo onafhankelijk mogelijk zijn, maar op dit moment doet u net het tegenovergestelde, namelijk wij worden afhankelijker van China.

Dit gezegd zijnde, mevrouw Demir, u spreekt over een tandje bijsteken. Ik hoop dat dat niet betekent dat er opnieuw meer belastinggeld zal gaan, meer subsidies, naar die zogenaamde hernieuwbare energie. We hebben gezien waartoe dat in het verleden heeft geleid: de zogeheten oversubsidiëring. En het wordt dus hoog tijd dat hier wordt afgestapt van dat utopische dogma van zonnepanelen en windmolens, en dat er volop wordt ingezet – en ik spreek hier natuurlijk naar de traditionele partijen – op kernenergie. Dat is onze toekomst. *(Opmerkingen van Gwendolyn Rutten)*

Wij moeten dus niet streven naar 40 procent hernieuwbare energie, wij moeten streven naar 80 procent kernenergie in dit land. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Is er nog enorm veel potentieel beschikbaar? Ja. We hebben al over tal van mogelijkheden gediscussieerd in commissies. We hebben het energiedelen. Maar we botsen soms ook op de grenzen van het operationele. Want het is inderdaad leuk om op 50 procent van de daken zonnepanelen te leggen, maar wat als straks de distributie-infrastructuur er niet op voorzien is, zodat die grote hoeveelheden kilowattuur niet geslikt kunnen worden? Het lukt zelfs niet met energiedelen, wat een IT-matige oplossing en geen fysieke oplossing is.

In plaats van eigenlijk nu al te streven naar hogere doelstellingen en daar een concreet getal op te zetten, zou ik veel liever hebben dat we meer inzetten op de operationele zaak. We moeten inderdaad gaan versnellen zodat we de infrastructuur kunnen versterken. We moeten er inderdaad voor zorgen dat de facturen correct kunnen worden afgerekend door mensen die geen digitale meter hebben. We moeten er inderdaad voor zorgen dat energiedelen correct kan worden afgerekend, enzovoort. Ik zie dus eigenlijk nog heel wat operationele uitdagingen vooraleer we per se een hogere doelstelling moeten vastleggen met een getal.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Collega's, hernieuwbare energie was nooit belangrijker dan afgelopen jaar, in onze Europese energiemix. Het had er een centrale rol in. Het is – voor het eerst – de belangrijkste rol en dat is maar goed ook, want dat maakt ons nu eindelijk echt onafhankelijk van andere landen. Dat hebben we meer dan ooit gezien afgelopen jaar. Vlaanderen heeft meer zonne-energie dan de voorgaande jaren. Dat is inderdaad vooral de verdienste van de gezinnen die, vanwege die hogere energiefacturen, daarin zijn gaan investeren.

Maar als je nu kijkt hoe we het ten opzichte van de andere Europese landen doen, dan zitten we niet goed. Duitsland scoort beter. Luxemburg scoort beter. Nederland en Denemarken hebben zelfs tot drie keer meer hernieuwbare energie gerealiseerd per inwoner. We hebben daar een gigantische sprong om in te halen. En dan moeten we inderdaad de doelstellingen verhogen, maar dan moeten we ook geven waar de bedrijven om vragen, namelijk die investeringszekerheid, want daar zit vandaag ons probleem. In heel Europa, in de verschillende regio's en de verschillende segmenten, gaan die bedrijfsinstallaties, die grote zonneparken, ook vooruit, maar hier in Vlaanderen niet. Dus geef die bedrijven waar ze om vragen: een degelijk investeringsklimaat. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Ik denk dat zonne-energie inderdaad bijzonder belangrijk is, omdat het de goedkoopste bron is van groene energie uit eigen land. Ik denk dat er dus heel veel redenen zijn om daarin te geloven en eraan te werken. Het is inderdaad niet alleen de doelstelling die we ambitieus moeten formuleren, maar ook de acties die eraan gekoppeld zijn.

Minister, ik ben heel blij dat u zelf al verwees naar overleg met de sector. De vraag van collega Schiltz gaat over investeringszekerheid. Ik denk dat de sector ongerust is over die investeringszekerheid en u die ongerustheid mee kunt helpen wegnemen, onder andere door de investering in het net te gaan versterken, zodat de input van die extra zonnepanelen z'n weg kan vinden op ons net, door asbestverwijdering te koppelen aan meer zonnepanelen – zoals we vorige week nog bespraken –, door heel wat acties te ondernemen samen met de sector. Eigenlijk moet u werk maken van een zonnepact met de sector en de netbeheerder, om ervoor te zorgen dat er investeringszekerheid is en we de doelstelling inderdaad kunnen gaan verveelvoudigen, want er is een enorm potentieel in Vlaanderen voor zonne-energie, de goedkoopste bron van groene energie in Vlaanderen.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, het is eigenlijk zo – en collega Schiltz heeft het al opgemerkt – dat we vandaag met onze doelstellingen achter de realiteit aan lopen. We zijn in de praktijk als beleid en als overheid voorbijgestoken door de realisaties. Het gaat sneller dan wat we nodig hebben om onze doelstellingen te realiseren. Dat op zich is al een reden om die doelstellingen op te trekken. Niet omdat wij het moeten financieren, want die zonnepanelen worden vandaag zonder subsidie gelegd – dat is een van de grote financiële mirakels in heel die sector. Maar wel om duidelijk te maken – en dat is ter attentie van collega Gryffroy – dat de overheid hierachter staat en dat we het kader ook mee willen creëren: dat distributienet en al de andere noden – de IT-systemen en alle andere dingen die we nodig hebben. Zo kan men dat binnenkort gigantische aanbod aan pv-energie die men rendabel kan leggen, mogelijk maken.

Het is om dat signaal te geven, dat de overheid duidelijk moet zijn dat ze achter die verhoogde doelstellingen staat, dat ze die gaat optrekken, dat ze de zonnepanelen niet gaat plaatsen maar wel instaat voor dat kader. Daarom moet u dat doen.

Ter attentie van collega Van Rooy: het verbaast me altijd dat men in eenzelfde zin pleit tegen subsidies en voor kernenergie want als er nu een energiebron is die over heel de wereld draait op één grondstof, namelijk belastinggeld en subsidies, dan is het wel kernenergie. Die bedragen stijgen met de dag. *(Opmerkingen van Sam van Rooy)*

In plaats van de burger voor te liegen dat u een goedkope oplossing hebt in de vorm van kernenergie, wees nu eens eerlijk. Voor kernenergie betalen we nog honderden generaties, alleen maar om het afval bij te houden, en niet voor zonnepanelen, collega. *(Applaus bij Vooruit, Groen en Open Vld)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Er waren verschillende tussenkomsten. Ik zal meegeven dat we als Vlaamse Regering zelf de doelstelling verhoogd hebben, collega Tobback. U hebt het misschien de afgelopen maanden, ik denk ondertussen al een jaar, niet gevolgd, maar we hebben die doelstelling zelf verhoogd. Het moet nog hoger maar sta mij toe dat eerst te bespreken in de regering. Ik heb gezegd dat ik daarvoor open sta omdat we zien dat er nog nooit zoveel zonnepanelen zijn geplaatst in Vlaanderen. Dat is een vaststelling. Ik denk dat we tevreden

mogen zijn dat er zoveel zonnepanelen zijn geplaatst. Er is inderdaad veel potentieel. Er zijn veel daken.

Collega Aerts, het feit dat de doelstelling Vlaanderen naar beneden trekt, zoals ik u heb uitgelegd in de commissie, heeft te maken met het aantal zonnepanelen dat in Wallonië en Brussel wordt geplaatst. Vlaanderen staat zelf op plaats drie in die lijst maar doordat Wallonië en Brussel niet volgen, worden wij ook naar beneden getrokken. Maar dat is voor ons niet de zaak. Ik vind dat we verder moeten gaan op dit elan.

Ik vind het belangrijk dat we werk maken van het energiedelen. Collega Schiltz, daar deel ik uw bezorgdheid. Als ik bij bedrijven ben die zonnepanelen plaatsen, zeg ik dat dat ook een extralegaal voordeel kan zijn dat men aan de werknemers geeft. Daar moeten we verder werk van maken. Ik weet dat energieleveranciers nog een aantal zaken op punt moeten stellen. Ook de netversterking moet volgen.

Nogmaals, qua steun hebben we aan het begin van deze legislatuur heel duidelijk gezegd dat we gaan voor duidelijkheid: de eenmalige investeringssteun voor gezinnen. Dat loopt heel goed. Dat zien we ook aan het feit dat er zoveel mensen zonnepanelen zetten.

Wat bedrijven betreft, werken we met de call groene stroom. We gaan voor de meest kostenefficiënte installaties. Die gaan we verder ondersteunen. We zien dat daar heel veel subsidieaanvragen zijn ingediend. Nogmaals, er is een kwart uitgevoerd. Er komen voor 187 megawatt aan projecten aan. Die moeten nog worden gerealiseerd, wellicht in de loop van dit jaar. Uiteraard zullen we vanuit de overheid blijven zorgen voor een gezond investeringsklimaat want zonne-energie blijft altijd interessant. Dat is de energie die je zelf opwekt. We hebben daarover veel gesprekken met Nederland.

Over wat Nederland gaat doen, was ik misschien niet zo duidelijk. Wij hebben de verplichting ingevoerd voor grote verbruikers maar we hebben gezegd dat men 10 procent van de daken moet doen. Nederland gaat verder in die verplichting. Daar legt men 80 procent op. Daarom corrigeer ik het nog even, collega Schiltz. Dat is immens. Dat heb ik ook tegen de Nederlandse minister gezegd.

Nogmaals, wij gaan ook met de ondernemers en de ontwikkelaars verder in gesprek om te kijken hoe we ze kunnen overtuigen en wat er nog nodig is om de stijging niet af te remmen, integendeel. Dat is niet de bedoeling. Ik sta open om in de schoot van de regering, wanneer we het klimaatplan aan het evalueren zijn, te kijken waar we nog een tandje kunnen bij steken.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Dank u wel, minister. Mijnheer van Rooy, investeren in groene energie is geen kwestie van geloof of overtuiging. 'It's the economy, stupid.' Hernieuwbare energie is de goedkoopste energie. U kunt blijven zwaaien met het staal en het silicium van de zonnepanelen. Ik investeer liever één keer in een zonnepaneel dat daar tien of vijftien jaar ligt en heel die tijd schone energie produceert. En op het einde van de levensduur kan men die panelen recyclen. De batterijenrecyclagegraad is 95 procent, mijnheer Van Rooy. 95 procent. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Het wordt tijd dat we in Vlaanderen beseffen dat circulaire economie ons pad is naar economische groei en welvaart. Als u zegt dat u liever afhankelijk blijft van uranium uit Kazachstan, prima. Wij verlengen vandaag kerncentrales omdat er een energiecrisis is, maar wij focussen ons op de doelstelling: 100 procent

hernieuwbare energie in 2050. Ik ben blij dat de minister die handschoen opneemt. *(Opmerkingen van Sam Van Rooy)*

In 2050. 95 procent, u weet wat ik wil zeggen, mijnheer Van Rooy. Schone economie voor onze kinderen en voor onze welvaart.

Minister, ik ben blij dat u de handschoen opneemt. Er is één belangrijke 'side note'. Discussies over knips in vroeger gegeven subsidies zoals we ze gehad hebben, ondermijnen de zekerheid. Die maken ondernemers nerveus. Zij willen investeren, zij willen een tandje bij schakelen, maar ze moeten weten waarop ze kunnen rekenen, en niet alleen voor één jaar, maar voor een paar legislaturen lang. Laat ons dus inderdaad zo'n pact sluiten met de ondernemerswereld om die doelstellingen te realiseren. *(Applaus bij Open Vld en van Stijn Bex)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de hernieuwing van de omgevingsvergunning van de luchthaven van Zaventem

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, het voorbije jaar zijn we verschillende keren in debat gegaan over Averbode. Vanmorgen kwam Zaventem in het nieuws. Partijgenoten van u kijken dan verwijtend naar mij en noemen Averbode mijn achtertuin. Wel, als Averbode mijn achtertuin is, minister, dan is de luchthaven van Zaventem mijn voortuin. Dat is iets dat mij nauw aan het hart ligt.

De verbazing was dan ook groot toen ik zag dat u uithaalde naar die luchthaven. Er staat te lezen: "De minister koppelt het dossier van de luchthaven van Zaventem aan het stikstofdossier." Die nationale luchthaven is van nationaal belang. Dat gaat net zoals de landbouwsector over economie, over export. Het gaat bovendien ook over de strategische positie van ons land. Met andere woorden, dat is een bijzonder ernstig dossier, een dossier dat rust en sereniteit vraagt, een dossier waar we, vind ik, moeten kunnen rekenen op een overheid die dat grondig en vertrouwenwekkend aanpakt. Politieke koppelingen in dat verband, minister, passen daar wat mij betreft niet in. Onze fractie wil dat dit dossier ernstig genomen wordt, net zoals we willen dat het stikstofakkoord ernstig genomen wordt.

Wat we nodig hebben, is geen olie op het vuur. Wat we nodig hebben, is vertrouwen, rust, een akkoord waar én de industrie én de landbouw én de luchthaven en iedereen in dit land ook qua stikstof mee verder kan. En dus is mijn vraag welke concrete maatregelen u neemt om draagvlak te zoeken, zodat die luchthaven een vergunning kan krijgen, om draagvlak te zoeken, zodat we tot een gedragen stikstofakkoord kunnen komen. *(Applaus bij Open Vld en van Stefaan Sintobin)*

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega's, ik koppel niets. Het was een anonieme bron van Open Vld die blijkbaar in Het Nieuwsblad duidelijk zei dat daar een koppeling is, maar ik heb nooit iets gekoppeld. *(Opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz)*

U moet Het Nieuwsblad misschien opnieuw lezen. Dan ziet u dat daar 'een anonieme liberale bron' staat. Ik koppel niets. U weet dat ik sinds het stikstof-arrest er is, heel hard gewerkt heb, ook met verschillende collega's in de regering, en dat ik van in het begin heel duidelijk heb gezegd dat wij een

juridisch robuust kader moeten hebben, dat we daar snel duidelijkheid over moeten geven en dat we ook eerlijk en correct moeten zijn. En dat daar moeilijke beslissingen in zullen worden genomen, heb ik ook van dag één gezegd. Daar is ook iedereen van overtuigd.

Maar we zien dat het wegblijven van een definitief stikstofkader natuurlijk niet alleen een probleem is voor de economie. Ik ben mij ervan bewust dat de luchthaven van Zaventem na de haven van Antwerpen de tweede belangrijkste economische motor is. Maar we hebben dat ook gezien met heel veel vergunningen voor landbouwbedrijven. Het is heel moeilijk om op dit moment vergunningen te verlenen. En ook al verleen je die, we zien dat ze vernietigd worden. We hebben een aantal van die arresten gehad.

De luchthaven heeft een eigen passende beoordeling gemaakt. Wij proberen ze te begeleiden, maar we zien dat ze een passende beoordeling hebben gemaakt die ongunstig is.

Dat komt van de luchthaven zelf. Zij geven aan dat ze een probleem hebben. Problemen zijn er natuurlijk om opgelost te worden. Ik ben het eens met u dat de beste manier om draagvlak te creëren is om duidelijkheid te geven. Dat is wat we moeten doen. De bezwaren zijn bekeken. Ze zijn ook beantwoord. We zijn dat nu ook in de schoot van de regering een voor een aan het bekijken. Dan hoop ik ook, niet alleen voor de luchthaven van Zaventem, maar ook voor de landbouw, ook voor de natuur, eigenlijk voor eenieder, dat we daar zo snel mogelijk duidelijkheid aan geven en dat dat een kader is dat juridisch robuust is, zodat eenieder weet waaraan, waartoe.

Dan zou ik ook graag naar prof Luc Lavrysen, de voorzitter van het Grondwettelijk Hof willen verwijzen – het zijn niet mijn woorden – die ook vandaag zegt dat er inderdaad een reëel probleem is. Europa verplicht ons om die natuurgebieden in stand te houden. Indien blijkt dat de impact op de gebieden negatief is, is er een probleem. Deze zaak is te serieus. De passende beoordeling die ze gedaan hebben, is ongunstig. Nu moeten we inderdaad kijken dat we zo snel mogelijk een stevig, definitief kader hebben zodat het voor eenieder duidelijk is waaraan, waartoe.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Dank u wel. Er wordt wel eens gezegd dat de vragenuurtjes nergens toe leiden, maar wat dit betreft, komt er, minister, in elk geval duidelijkheid. Ik neem akte van het feit dat u zegt dat het onzin is wat op de voorpagina van Het Nieuwsblad staat, dat dat uit de lucht gegrepen is: "Minister Demir koppelt de toekomst van de luchthaven van Zaventem aan het stikstofdossier". Dat is wat u dan zegt, dat dat uit de lucht gegrepen is. Dat is duidelijk, dat apprecieer ik ook.

U bent de minister van stikstof. U bent diegene die dit dossier moet oplossen. Onze vraag is heel duidelijk. De tijd tikt. We zijn meer dan een jaar verder. Het wordt tijd om hier een akkoord te hebben waar iedereen mee verder kan. Ik hoor u dat zeggen. Daar vindt u in ons een partner. Maar het moet gedaan zijn, door wie dan ook, om hier landbouw tegen industrie op te zetten, industrie tegen landbouw, landbouw tegen luchthaven. Een stikstofakkoord moet ons allemaal rechtszekerheid geven, minister. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (cd&v): Vooreerst, de vergunning voor de luchthaven van Zaventem ligt nog niet op de tafel van de regering. Het heeft dus geen enkele zin om op dit ogenblik – het brengt ook niks bij – daarover allerlei verklaringen in de

media te doen. Waar we natuurlijk allemaal wel nood aan hebben, is een robuust en rechtszeker kader voor stikstof, niet alleen voor de luchthaven, maar ook voor de landbouw. Deze week is er inzage gegeven in de 20.000 bezwaren. Het is nu van belang dat we geen enkele tijd verliezen om een overtuigend antwoord te geven op de 20.000 bezwaren. Dat is ook de enige manier om tot een rechtszeker kader te komen, een kader dat dus elke juridische toets van een rechtbank weet te doorstaan.

Vandaag gaat het over het strategische belang van de luchthaven. Gisteren ging het over de voedselprijzen. Onze landbouw is een strategische sector als het gaat over voedselzekerheid. En ja, de uitstoot van stikstof moet dalen, maar dat moet gebeuren in een werkbaar kader, niet alleen voor de luchthaven, maar ook voor de landbouw. (*Applaus bij cd&v en van Bart Van Hulle*)

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Collega's, in ieder geval verdienen zowel de luchthaven als de landbouw, en zeker diegenen die dit zo ter harte nemen, beter dan het onderwerp te worden, dan het voorwerp te worden van spelletjes die we hier zien binnen de Vlaamse Regering, binnen de meerderheidspartijen van de Vlaamse Regering.

Wat betreft specifiek de luchthaven: de luchthaven is inderdaad belangrijk. Die is ook al twintig jaar lang het voorwerp van controverse en van klachten in een straal van 30 kilometer, met honderdduizenden getroffen. En dan zijn er de maatregelen in Brussel als piek van slecht beleid. De omwonenden, de betrokkenen, de getroffen, maar evengoed de werknemers verdienen beter dan spelletjes. Die verdienen inderdaad het zoeken naar een draagvlak. Die verdienen ook een beetje beter dan een luchthavenbestuur dat blijkbaar de ambitie heeft om al wat men elders in Europa niet meer wil, aan te trekken naar Zaventem, om toch maar geld te blijven verdienen. Men dient daarbij een vergunningsaanvraag in waarbij men de nachtvluchten uitbreidt, terwijl men die zelfs in Luik beperkt. Eerlijk gezegd vind ik dat totaal van de pot gerukt. Het zou mij een goede zaak lijken dat de Vlaamse Regering enige duidelijkheid biedt rond de cargo-activiteiten, rond de nachtvluchten, rond de overlast als men wil dat er draagvlak komt, zowel rond de luchthaven als rond het stikstofdossier, en rond de landbouw.

Want in elk geval, collega's, het gaat over de effecten van de economische activiteit. Het gaat over de effecten van groei, en de zekerheid voor mensen dat de overlast daarvan binnen de perken blijft, hoe strategisch het ook is. Ook gezondheid is een strategische doelstelling, collega's. (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw De Coninck heeft het woord.

Inez De Coninck (N-VA): Collega's, er is uiteraard dringend nood aan een akkoord, een kader voor die stikstofregeling. Als we niet willen dat die tweede economische motor van Vlaanderen, die de luchthaven is, begint te sputteren, dan stel ik voor dat we in dit dossier dringend landen.

Ik lees her en der dat het stikstofdossier gaat over een tegenstelling tussen stad en platteland. Ik vind dat nonsens. Ik woon zelf in een verstedelijkte regio en voor mijn regio is de luchthaven enorm belangrijk. Nu worden we mogelijk ook getroffen door het uitblijven van een akkoord over die stikstof. Het is duidelijk dat niemand, geen enkele sector maar ook geen enkele regio, niet betrokken is bij dit dossier. En bovendien is er ook geen enkele sector of geen enkele regio niet gebaat bij een akkoord over stikstof. Daarom, minister en collega's in dit halfroond, zou ik willen oproepen om snel te landen in dit dossier en een robuust kader voor stikstof te maken. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega's, het toekennen van een nieuwe omgevingsvergunning is natuurlijk het uitgelezen moment om een duidelijke toekomstvisie voor onze luchthaven uit te tekenen. Maar die toekomst kan er alleen maar een zijn in evenwicht met de omliggende leefomgeving en de mensen die daar wonen en vandaag veel hinder ondervinden. De toekomst impliceert ook de geldende Europese regels, collega's. We zijn ervan overtuigd dat dit mogelijk is, collega's, samen met de vele actiegroepen die zich hebben verenigd en duidelijk hebben gemaakt dat ze willen dat de hinder van de luchthaven daalt. De lokale besturen hebben diezelfde oproep gelanceerd.

Als we naar het ontwerp-MER kijken, collega Rutten, is het moeilijk om het debat sereen te houden. De luchthaven laat een MER opmaken dat een totale ontkenning is van de werkelijkheid, een opgestoken vinger naar alle omwonenden, ook naar onze landbouwsector. Het gaat over 25 procent meer personenvervoer, een verdubbeling van de cargo en dus van de nachtvluchten, een verdubbeling van het vrachtvervoer dat nodig is om de distributie verder te voorzien.

Minister, hoe gaat u ervoor zorgen dat zo'n plan uiteindelijk leidt tot een omgevingsvergunning die juridische zekerheid zal bieden voor iedereen, in overeenstemming met de geldende regels? (*Applaus bij Groen en van Bruno Tobback*)

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Collega Rutten, het Vlaams Belang geeft u geen ongelijk dat u daarvoor strijdt, maar de liberalen hebben het Europees in gang gezet en ook goedgekeurd. Het Vlaams stikstofakkoord werd ook mede door Open Vld voorgesteld. Bij een dreigende uitvoering van dit akkoord haalt u er de Abdij van Averbode bij. Nu haalt u de vergunningen voor de luchthaven naar boven. Uw partij heeft de dominosteen zelf omgeduwd en nu komt u klagen dat de blokjes niet meer recht staan.

Ofwel is dat een vorm van selectief geheugenverlies, ofwel is het hypocrisie. Gaat Open Vld tegen dit akkoord stemmen? Volgens de media vinden beide coalitiepartners, Open Vld en cd&v, dat dit in de eerste plaats vooral een politieke strategie is. Voor het Vlaams Belang verdienen onze landbouw en luchthaven het niet om het slachtoffer te worden van dit cynische politieke spel.

Minister Demir, zowel de landbouw als de luchtvaart zijn essentieel voor Vlaanderen. We vinden het dan ook onbegrijpelijk dat de N-VA beide sectoren geen rechtszekerheid wil bieden. Deze regering blijkt duidelijk geen consensus meer te vinden. Minister Demir, wordt er aangestuurd op koehandel, of hoe zal deze coalitie nog akkoorden bereiken? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dank u, collega's. Ik wil wel even in herinnering brengen dat we een dik jaar geleden vertrokken zijn uit verschillende scenario's. Elk scenario hield verschillende maatregelen in om die stikstofreductie te bereiken. Dat was het uitgangspunt en dat moeten wij ook doen. U weet dat Europa, op het moment dat de speciale beschermingszones (SBZ's) zijn aangemeld in 2002, 2004, akkoord was met de aanduiding van die SBZ's en waar die allemaal liggen. En in 2010 heeft de toenmalige minister gezegd dat we die doelstellingen zouden halen.

Ondertussen zijn we twaalf jaar verder, hebben we een stikstofarrest gehad, en dan zijn we ook onmiddellijk in gang geschoten. Het is niet dat daar tijd verloren is gegaan. De Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek (VITO) heeft alle scenario's doorgerekend. Op basis van de uitkomst van VITO, dat ook weten-

schappelijk onderbouwd was, heeft de regering gezegd met welk scenario het verder gaat. Vervolgens is dat scenario uitgewerkt. Ook de maatregelen zijn uitgewerkt, en daar zijn heel veel vergaderingen aan voorafgegaan.

De procedure is natuurlijk wat ze is, en dat betekent dat zodra alles is afgeklopt, dit naar een openbaar onderzoek gaat. Dan moeten daar meningen op komen, verschillende meningen, en zoals dat dan gaat komen er van alle kanten verschillende meningen, van natuur- of milieuorganisaties ... Sommigen vinden het te laks, dat het nog strenger moet. Vanuit de landbouw komt er dan het tegenovergestelde. Vanuit heel de samenleving zijn er bezwaren binnengekomen, en ik denk dat het nu wel aan ons is.

Sinds vorige week is het werk ook definitief afgesloten. Ik denk dat heel veel van onze medewerkers, ambtenaren, wetenschappers enzovoort al die bezwaren een voor een goed hebben beantwoord. Het is belangrijk dat dat juridisch goed beantwoord is geweest, waarvoor mijn dank, want ik denk dat dit een van de grootste dossiers is van de afgelopen jaren. Het is nu aan de voltallige Vlaamse Regering, aan ons allemaal, ook aan het parlement, want we hebben allemaal een verantwoordelijkheid aan eenieder.

We hebben het over verschillende sectoren, maar het is cruciaal voor de economie, en de landbouw is voor mij ook onderdeel van die economische sector. Als we geen vergunningen meer kunnen leveren, dan is dat ook een probleem voor de voedselzekerheid. Dus we moeten verder, en dat betekent ook dat we zo snel mogelijk duidelijkheid moeten geven. Daarin deel ik ook de mening van collega Somers, die dat vandaag heel helder heeft gesteld. We moeten duidelijkheid geven, en dan hoop ik dat we in de loop van de komende weken kunnen landen. Ik zal me niet vastpinnen aan een datum, collega's. Dat is nooit verstandig, heeft men mij gezegd. Dus dat zal ik niet doen.

Maar wat de toekomst betreft, met de vergunningen die eraan komen: we hebben de vergunning van de luchthaven van Zaventem, waar die passende beoordeling ongunstig is, en waar toch een grote bezorgdheid is. Ik wil er ook aan herinneren dat de Federale Regering, collega's van Groen en Vooruit, aandeelhouder is van de luchthaven. Dus die bezorgdheden moet u via de bevoegde minister daar binnenbrengen. Wij moeten ervoor zorgen – en daar ben ik het eens met collega Rutten en de verschillende tussenkomsten – dat we rechtszekere vergunningen kunnen afgeven.

Vergunningen afleveren, dat kan iedereen. We kunnen zeggen dat we ons daar allemaal niets van aantrekken en een vergunning geven, maar ik denk dat het belangrijk is dat een vergunning die aangevochten wordt – en we hebben in het verleden al gezien dat vergunningen worden aangevochten, ook van landbouwbedrijven – staande blijft. Daarom hebben we dat definitief stikstofkader nodig. Daar is de rechtspraak, ook van het Hof van Justitie, vrij duidelijk in. Die zeggen dat je niet zomaar kunt vergunnen. Je moet duidelijk aantonen dat er een stikstofreductie bezig is.

Daarom zitten er in het stikstofakkoord – want er wordt vaak over landbouw gesproken – ook maatregelen voor mobiliteit en industrie. Ook voor de industrie wordt dat kader wat strenger. Dat komt misschien veel te weinig aan bod, maar het gaat niet om één sector. We bekijken dat breed, over verschillende sectoren. En dat is wel onze taak, ook die van mij, daar hebt u gelijk in. Ik ben de bevoegde minister. We hebben alles op alles gezet. Maar het moet ook juist zijn, het moet correct zijn. Het moet juridisch goed onderbouwd zijn, want we weten dat advocaten zich nu al aan het organiseren zijn om dingen aan te vechten.

Het is de taak van een overheid, van de Vlaamse overheid, om een juridisch robuust kader te maken. En ja, dat zal niet gemakkelijk zijn. Dat zal moeilijk zijn.

Maar ik vind wel dat het onze taak is om die beslissing te nemen, zodat in alle sectoren – landbouw, luchtvaart, economie – eender wie die een vergunning aanvraagt in Vlaanderen gerust kan zijn dat de vergunning die afgeleverd wordt zo rechtszeker mogelijk is. Dat is inderdaad onze taak, van het voltallige parlement, maar zeker ook van de regering in het bijzonder.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): De consensus die zich hier dan toch aftekent in dit dossier, is rechtszekerheid.

Minister, ik hoor u met plezier zeggen dat als je als overheid vergunningen aflevert, je moet zorgen dat bedrijven – landbouwbedrijven of andere – die ook moeten kunnen uitdoen. Ik knoop dat goed in de oren.

Collega, wij delen dezelfde voortuin en de bekommernis voor de luchthaven. Een akkoord is in dat opzicht enorm belangrijk. Maar helaas is een stikstofakkoord op zichzelf geen voldoende voorwaarde om een vergunning voor Zaventem te kunnen afleveren. Het is een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde. Daarvoor moet er nog een lange weg gegaan worden.

Collega Tobback, wij delen dan de oproep om dit dossier ernstig en rustig aan te pakken, maar ik kan mij echt niet voorstellen dat een Vlaamse regering – of een Vlaamse minister – Vlaanderen onsterfelijk belachelijk zou maken door geen vergunning af te leveren voor wat een heel belangrijke economische motor is.

Laten we daarvoor de krachten bundelen, de kafkaïaanse kantjes van dat stikstofakkoord eraf halen en een rechtszeker robuust akkoord maken. Dank u wel. *(Applaus bij Open Vld en cd&v)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

COMMISSIE VLAAMS ENERGIE- EN KLIMAATPLAN

Voorstel tot verlenging

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik had graag bij motie van orde staande de vergadering een bijkomend agendapunt gevraagd in verband met de klimaatcommissie.

De voorzitter: U mag gewoon zeggen wat uw punt is.

Andries Gryffroy (N-VA): Oké, dank u.

De klimaatcommissie die begin vorig jaar werd aangevraagd, is gestart op 1 april 2022. We hebben ondertussen al heel wat hoorzittingen gehad, met ook zelfs al een aantal gedachtewisselingen met ministers.

Normaal gezien moeten deze werken ten einde lopen begin april 2023, maar wij zouden bij dezen graag nog bijkomende tijd vragen, omdat we nog één heel belangrijk thema, en ook een paar kleine thema's, na de paasvakantie willen behandelen, en dan ook willen komen tot een resolutie.

Daarom vragen we bij dezen om de opdracht te verlengen tot en met 20 juli 2023.

De voorzitter: Is iedereen het eens met die vraag tot verlenging? *(Instemming)*

Dat is dan bij dezen beslist.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Ik schors de vergadering voor tien minuten.

– De vergadering wordt geschorst om 17.32 uur.

– De vergadering wordt hervat om 17.48 uur.

ONTWERP VAN DECREET over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur – 1446 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 7

Algemene bespreking (Voortzetting)

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van de algemene bespreking van het ontwerp van decreet over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik vind het belangrijk om tussen te komen over dit ontwerp van decreet, vooral over een aspect ervan dat volgens mij niet helemaal volgens de geest van het Regiodecreet is. In het ontwerp staan immers een aantal passages die daar niet helemaal thuishoren, bijvoorbeeld over het afschaffen van het goedkeuringstoezicht bij privaatrechtelijke verzelfstandiging en gemeentelijke diensten bij het oprichten van bijvoorbeeld ziekenhuisverenigingen of woonzorgverenigingen. Het afschaffen van dat goedkeuringstoezicht hoort niet helemaal in dit ontwerp. Het heeft er eigenlijk niks mee te maken. Het heeft niks te maken met regiovorming. We stelden daarom voor, en stellen dat via een amendement opnieuw voor, om die passages uit dit ontwerp te schrappen. Ik denk dat het belangrijker is om die apart te bespreken, omdat het over andere aspecten van beleid gaat. Het gaat over zorg en niet over regiovorming, volgens ons.

Met artikel 24 en artikel 28 wil men het goedkeuringstoezicht bij de oprichting van onder andere ziekenhuisverenigingen en woonzorgverenigingen afschaffen en vervangen door een niet-bindend advies. Tot nu toe moeten gemeenten en OCMW's die hun woonzorgcentra willen privatiseren via een woonzorgvereniging, daarvoor de goedkeuring van de Vlaamse overheid krijgen. Ze moeten een dossier indienen bij de Vlaamse overheid, bij het Agentschap Binnenlands Bestuur, dat dan nagaat of aan alle voorwaarden is voldaan. Enkel na goedkeuring kan de lokale overheid dan verdergaan met de privatiseringsplannen. Dat is het goedkeuringstoezicht. Dat wil men vandaag echter afschaffen en vervangen door een niet-bindend advies. Een OCMW of gemeente moet dan nog altijd een dossier indienen als ze willen privatiseren, en de Vlaamse overheid zal dat nog steeds beoordelen, maar als die overheid een negatief advies geeft, kan de gemeente dat gewoon naast zich neerleggen en toch doorgaan met de privatisering. In mensentaal, gemeenten mogen woonzorgcentra privatiseren, ook als de Vlaamse overheid zegt dat dat eigenlijk niet oké is, dat dat een slecht idee is, dat men dat beter niet doet. Ook de vakbonden maken zich terecht zorgen over de afschaffing van het goedkeuringstoezicht. Ze vrezen er terecht voor dat die zal zorgen voor een verdere privatisering van onder andere de publieke zorg.

De passages over het afschaffen van het goedkeuringstoezicht zijn natuurlijk samen te lezen met de wijzigingen die men wil aanbrengen aan het decreet Lokaal Bestuur, waardoor OCMW's ook niet langer de noodzaak moeten aantonen bij het privatiseren van zorg via een woonzorgvereniging. Samen kunnen we dat eigenlijk beschouwen als een privatiseringsdecreet 2.0. Gelukkig is het nog meer ingrijpende privatiseringsdecreet 1.0 van tafel geveegd door een breed protest,

maar toch wilt u met dit ontwerp de deur voor de privatisering van zorg wijder openzetten. Het gaat immers wel degelijk over privatiseren, wat anderen ook zeggen. Een woonzorgvereniging oprichten is publieke zorg privatiseren. Het gaat over een privaatrechtelijke rechtsvorm, en het personeel zal vallen onder de rechtspositieregeling van de private sector. Lokale besturen hebben in die woonzorgverenigingen ook meestal geen meerderheidspositie, maar een minderheidspositie, ondanks wat anderen hier in de commissie hebben willen beweren.

Het gaat echter niet enkel over privatiseren. Met deze beslissing, met het vergemakkelijken van de woonzorgverenigingen, wordt immers ook de deur opengezet voor commercialisering. Commerciële spelers in de woonzorgsector hebben immers een trucje ontdekt: ze richten vzw's op om woonzorgcentra uit te baten, met de voordelen die gepaard gaan met het vzw-statuut. Als er een vzw is, worden winsten, meestal via vastgoedcontracten, doorgesluisd naar het moederbedrijf.

En die schijnvzw's, of wolven in schaapsvacht zoals ze in een hoorzitting over het decreet Lokaal Bestuur werden genoemd, beheren op dit moment al 10 procent van alle woonzorgcentra in Vlaanderen. 10 procent van alle woonzorgcentra die een vzw-statuut hebben, behoren eigenlijk tot de grote commerciële spelers zoals Orpea, Armonea, Korian en Vulpia. Door nu de deur open te zetten voor vzw's, wordt de deur dus ook opengezet voor die wolven in schaapsvacht, die hun voet ook tussen de deur van de publieke zorg proberen te zetten. En ze gaan dat proberen, maak u geen illusies. Uit onderzoek van de UGent, besteld door deze Vlaamse Regering, blijkt dat die commerciële spelers in het verleden al interesse toonden, wanneer gemeenten van plan waren om een woonzorgvereniging op te zetten. Diezelfde onderzoekers gaven ook de aanbeveling om de problematiek van de schijnvzw's goed te onderzoeken. En dat deed u niet, minister.

U beweert wel steeds dat die schijnvzw's geen plek hebben in de woonzorgverenigingen en dat het zo'n vaart wel niet zal lopen, maar u kunt dat allemaal niet garanderen. U onderneemt geen enkele actie om schijnvzw's uit de publieke zorg te weren. Geen enkele! Het enige wat u doet, is hopen dat het niet gebeurt en dat lokale besturen waakzaam genoeg zullen zijn om niet in zee te gaan met die wolven in schaapsvacht.

Ik wil uitleggen waarom we bij de PVDA denken dat openbare zorg belangrijk is, en waarom wij vechten tegen de uitverkoop van de publieke zorg zoals deze Vlaamse Regering die uitvoert. Dat komt omdat de publieke zorg nog steeds de beste waarborg biedt op toegankelijke, betaalbare en kwaliteitsvolle zorg. De prijzen van de publieke woonzorgcentra zijn altijd al de laagste geweest. Dat zijn ze vandaag nog altijd, en die kloof groeit zelfs. Een kamer in een commercieel woonzorgcentrum is 273 euro per maand duurder dan een kamer in een openbaar woonzorgcentrum. Bovendien zien we dat in de regio's waar meer publieke woonzorgcentra zijn, de prijzen in alle nabijgelegen woonzorgcentra ook lager zijn: de publieke drukken de prijs in de sector. Maar die publieke zorg is ook kwaliteitsvolle zorg. We hebben in cijfers die we opgevraagd hebben gezien dat in openbare woonzorgcentra 22 procent meer personeel werkt dan in commerciële woonzorgcentra. 22 procent méér personeel! Mensen die gisteren op straat zijn gekomen voor meer personeel ...

Als je kijkt naar de zwarte lijst, zie je ook dat een minderheid van woonzorgcentra op die zwarte lijst openbare woonzorgcentra zijn. Het zijn er nu 1, 2 of 3 denk ik, maar 14 van die 24 woonzorgcentra op die zwarte lijst zijn net van die grote commerciële spelers. Ze zijn van Orpea, Armonea, Korian en Vulpia. Het zijn vooral zij die vandaag onder verhoogd toezicht staan van de regering, ook zij die net die schijnvzw's oprichten, die hun voet willen zetten in de publieke zorg. Onze publieke welzijnsinstellingen zouden we moeten koesteren, want ze hebben

de opdracht om ieder van ons toegang te geven tot betaalbare en kwaliteitsvolle zorg, die een basisrecht is. De logica van die publieke zorg verschilt fundamenteel van die van de commerciële zorg. Bedrijven zijn in de eerste plaats bedoeld om winst te maken, en niet om de gezondheid van iedereen te waarborgen, wat net wel de functie is van onze openbare, publieke zorg.

Maar waarom dat hier allemaal op tafel ligt, en we nu voor een tweede keer zien dat het privatiseren van de zorg vergemakkelijkt wordt door de Vlaamse Regering, komt voornamelijk door het Antwerps stadsbestuur. Want ik moet zeggen: de wetgevende initiatieven in dit parlement lopen akelig gelijk met de pogingen van het Antwerps stadsbestuur om Zorgbedrijf Antwerpen te privatiseren. En het is duidelijk dat het Antwerps stadsbestuur Zorgbedrijf het koste wat het kost wil privatiseren. Maar daar heeft het blijkbaar de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement voor nodig om de juiste decreten te kunnen stemmen om daarmee verder te gaan. In Antwerpen hanteert het stadsbestuur al sinds 2012 het principe van 'starve the beast'. Ze hongeren de publieke zorg uit, om uiteindelijk over te gaan tot privatisering. Ook de komende jaren wil het stadsbestuur de dotatie verder verlagen met meer dan 10 miljoen euro, als je ook de gemiste inflatie meerekent. In huidige tijden is dat totaal onverantwoord, want ondertussen lopen de kosten voor Zorgbedrijf op vanwege de stijgende energieprijzen en andere prijzen. En de bewoners blijken daar de dupe van te zijn, want naast de energieprijzen schieten ook de prijzen voor de bewoners de lucht in.

Maar om te kunnen privatiseren heeft Antwerpen dus de hulp nodig van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering. We herinneren ons allemaal het eerste privatiseringsdecreet. Daar ging het stadsbestuur gretig mee aan de slag, met een nieuwe structuur, inclusief nv's. Dat is totaal niet wettelijk, maar ondertussen kwam er dan vanuit dit parlement een initiatief om dat allemaal wel wettelijk te maken. Gelukkig zien we dat dit door een brede strijd van onderuit, van personeel en bewoners, is tegengehouden en dat het Antwerps stadsbestuur die plannen alvast opnieuw in de koelkast moest stoppen. Jammer genoeg bleef het stadsbestuur niet op zijn lauweren rusten, en kwam men met een plan B. Ze willen de zorg privatiseren via een privaatrechtelijke woonzorgvereniging. Maar ook dat plan belandde in de prullenmand omdat de Vlaamse overheid het dossier niet goedkeurde.

Wat doet de Vlaamse Regering nu? Via het wijzigingsdecreet 'Decreet over het Lokaal Bestuur de voorwaarden versoepelen om woonzorgverenigingen op te richten, en vandaag, via het regiodecreet, zorgen dat er niet langer een goedkeuring van de overheid nodig is om te kunnen privatiseren. Als we vandaag dus de goedkeuring afschaffen, dan wil dat zeggen dat het Antwerps stadsbestuur kan doorgaan met zijn plannen om de openbare zorg te privatiseren.

Ik heb twee oproepen. Ten eerste aan dit parlement: schaf het goedkeurings-toezicht niet af. Dat is een belangrijke grendel tegen ongewenste privatiseringen. Investeer in onze publieke zorg om zorg te garanderen voor elke burger.

Ten tweede wil ik aan de collega's van de N-VA, Open Vld en Vooruit vragen om aan hun collega's in het Antwerps stadsbestuur te vragen om te stoppen met de privatiseringsplannen en om het zorgbedrijf uit te bouwen tot een sterk, toegankelijk, kwaliteitsvol, openbaar zorgbedrijf dat aan elke Antwerpenaar de zorg geeft die hij nodig heeft. Zo kunnen we een financieel gezond zorgbedrijf krijgen en stoppen met besparen op de zorg. (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: De heer Van Miert heeft het woord.

Paul Van Miert (N-VA): Voorzitter, is het oké voor u dat ik iets ga zeggen over het decreet regiovorming, of gaan we hier de Antwerpse gemeenteraad houden?

De voorzitter: Uw tijd loopt.

Paul Van Miert (N-VA): Ja, collega's, dan ga ik gewoon iets zeggen over het decreet regiovorming. Aan de mantra's van de communisten en hun ideeën dat private zorg veel slechter zou zijn dan publieke zorg hebben we heel veel tijd gespendeerd in de commissie, dus dat gaan we hier best niet meer doen. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ik ga ook geen duiding of verduidelijking geven bij het hoe en wat, het ontstaan en het waarom van dit decreet. We hebben al genoeg besprekingen gehad in de commissie, en ook hier in de plenaire, dus meer duiding lijkt me alleszins overbodig.

Het afstemmen van samenwerkingsverbanden en hulpverleningszones binnen de regiowerking, binnen de referentieregio's, blijft het hoofddoel. Het wegwerken van verrommeling zal alleen maar zorgen dat de lokale besturen sterker worden, en dat de dienstverlening naar de burger geoptimaliseerd wordt. Dat is heel belangrijk in een tijd waarin de centen heel schaars zijn geworden.

Een aantal punten moeten zeker nog worden aangepakt, en dan kijken we vooral ook naar de collega's aan de overkant van de straat, die binnen de federale bevoegdheden moeten zorgen voor een kader waarin we de hulpverleningszones van politie en brandweer kunnen afstemmen binnen de afgebakende referentieregio's. Daarnaast moeten we in ons eigen gremium vooral nog bekijken wat we gaan doen met grensoverschrijdende samenwerkingen. Ik denk dan vooral aan organisaties die ontstaan zijn door fysische of natuurlijke structuren, zoals landschapsverenigingen, maar ook toeristische samenwerkingen of andere samenwerkingsverbanden waarbij schaalgrootte meestal de enige drijfveer was om te gaan samenwerken. Die zaken moeten we op korte termijn eens onder de loep nemen, binnen het Vlaams Parlement en binnen de commissiewerking, om te zien hoe we die zaken gaan inpassen binnen de afgebakende referentieregio's.

Tot slot vind ik het belangrijk om op te merken dat we ook in de toekomst verder kunnen vertrouwen op de voortzetting van de ondersteuning die we krijgen binnen de regio-opbouw van het Labo Regiovorming, voor advies ter zake.

Collega's, ik ga er niet langer over uitweiden, maar het mag duidelijk zijn dat dit decreet de steun krijgt van onze fractie, en dat we ook in de toekomst zullen blijven meewerken aan het verder finetunen van deze regiowerking, zoals het op de agenda zal komen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Collega's, onze fractie kan zich terugvinden in een aantal van de beweegredenen om tot dit ontwerp van decreet te komen. Het aanpakken van de verrommeling, het verminderen van het aantal intercommunales en op die manier ook het verminderen van het aantal mandaten, en ook de burgemeester spilfiguur maken van die intergemeentelijke samenwerking lijken goede pistes om iets te doen aan de huidige toestand. Tot daar het goede nieuws, want er zijn ook heel wat kanttekeningen te maken. In het ontwerp van decreet en ook in het regeerakkoord staat te lezen: "We zetten in op regiovorming. Deze regiovorming moet van onderuit worden opgebouwd en gedragen door de lokale besturen."

De manier waarop de eerste denkoefening over de indeling in referentieregio's is gemaakt, staat echter haaks op dit principe. Niets van opbouwen van onderuit, maar wel starten met een ontwerp van bovenaf, soms gebaseerd op ideeën die elke toets met het gevoel op het veld misten. Ook de manier waarop een aantal burgemeesters werd geconsulteerd, soms niet van de minste steden, is niet voor

herhaling vatbaar. Ook het resultaat van hoe de referenties uiteindelijk werden samengesteld, werd niet altijd gedragen door de betrokken lokale besturen.

De discussie rond de gemeente Zwijndrecht, die uitdrukkelijk en unaniem, met steun van de provincie Oost-Vlaanderen en de omliggende gemeenten in het Waasland, tot de regio Waasland wil behoren, is uitgebreid behandeld in de commissie en ook hier in deze plenaire vergadering, naar aanleiding van het verzoekschrift van het gemeentebestuur. Zwijndrecht kwam toen echter van een kale reis thuis. Ik was blij, maar ook verbaasd dat dit op het allerlaatste nippertje via een amendement van de meerderheid plots wél kon worden geregeld op basis van krak dezelfde argumenten die hier in deze zaal werden verdedigd door mezelf en door andere leden van de oppositie, maar die toen door diezelfde meerderheid die nu in commissie het amendement indiene van tafel werden geveegd.

Maar goed, er zijn ook nog andere gemeenten die uiteindelijk in een andere regio zijn beland dan diegene die ze wensten. Ik vermeld in dit kader bijvoorbeeld de gemeenten Berlaar en Nijlen.

Ik kom terug bij het decreet, waarin wordt voorgesteld om de burgemeesters te laten fungeren als de eigenlijke trekkers van die regionale samenwerking. Zoals gezegd, vinden we het een goede zaak dat die burgemeesters een meer prominente rol krijgen, maar de voorgestelde controle op het functioneren van de burgemeester en de controle op de regiowerking an sich door de gemeenteraadsleden is onvoldoende voor ons. In het ontwerp van decreet wordt enkel voorzien dat de regiowerking een vast maandelijks punt wordt op de agenda van het college van burgemeester en schepenen en dat de regiowerking minstens tweemaal per jaar op de agenda van de gemeenteraad dient te worden geplaatst. Volgens ons is de wisselwerking met de gemeenteraad onvoldoende en beantwoordt die niet aan de vooropgestelde sterke democratische controle omdat de raadsleden over te weinig instrumenten beschikken om hun controleopdracht uit te oefenen. Die controlerende taak van de gemeenteraad moet volgens ons gekoppeld zijn aan een ruim inzagerecht van de gemeenteraadsleden in alle dossiers, stukken en akten van die regiowerking. Het belang hiervan heb ik ook telkens onderstreept tijdens vorige gedachtewisselingen over het thema en dat wil ik ook vandaag doen.

Om dit tekort in dit ontwerp van decreet recht te trekken, leggen wij twee amendementen voor die ook reeds in de commissie werden ingediend, maar het toen nipt niet haalden.

Het eerste amendement voorziet in een aanpassing van het artikel 8 en voert in dat de regiowerking een vast punt wordt op de gemeenteraadsagenda. Met deze wijziging wordt de gemeenteraad als hart van de lokale democratie versterkt. Hierdoor komt de informatie omtrent de regiowerking in essentie toe aan de raadsleden ter versterking van hun controlerende taak ten opzichte van het college.

Tijdens de bespreking in de commissie bevestigde de minister dat het een permanente uitdaging is voor oppositieleiden om zich te informeren en om te controleren. Hij wees erop dat gemeenteraadsleden dat ook spontaan kunnen doen door het punt zelf te agenderen. Hij voegde eraan toe dat een goed lokaal bestuur dat een belangrijke beslissing wil nemen in het kader van de regiowerking, dat inderdaad vaker spontaan op de agenda van de gemeenteraad zou moeten brengen.

Onze fractie is ervan overtuigd dat die informatieverplichting beter in eens decretaal wordt verankerd, waarbij de gemeenteraad principieel wordt erkend als het opperste democratische orgaan op lokaal niveau. De goedkeuring van ons eerste amendement zou een stap in die richting betekenen.

In datzelfde kader hebben we nog een tweede amendement. Hierin pleiten we ervoor dat ook het bestaande inzage- en bezoekrechten van gemeenteraadsleden zou worden uitgebreid tot de regiowerking van de gemeenten en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Ook die maatregel zorgt dus voor de reeds aangegeven versterking van de controlerende bevoegdheden van onze gemeenteraadsleden.

Het decretaal vastleggen van dergelijke rechten zal er ook voor zorgen dat raadsleden niet langer afhankelijk zijn van de goodwill bij de aanvraag van de stukken die, ondanks het niet-lokale karakter, toch indirect een impact hebben op het lokaal bestuur van de raad waar zij deel van uitmaken.

Ik concludeer dat voor ons de versterking van de lokaal democratische controle en zeker de uitbreiding van de rechten van onze raadsleden een essentiële kwestie is. Voor dit controlerecht toonde de minister bij vorige besprekingen in de commissie telkens veel begrip, maar uiteindelijk missen we in dit ontwerp van decreet het sluitstuk. En zoals steeds: op basis van de mate waarin onze amendementen straks aanvaard zullen worden, zullen we ook ons stemgedrag over dit ontwerp bepalen. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Ik geef ook vanuit onze fractie een klein beetje duiding bij ons standpunt. Ik wil graag eerst teruggaan naar het verleden, want het is ondertussen meer dan tien jaar geleden dat toenmalig minister Bourgeois daar het eerste onderzoek rond deed. Het was toen heel duidelijk dat een sanering van die verschillende samenwerkingsverbanden tussen gemeenten misschien wel noodzakelijk was, want uit die studie bleek dat er meer dan 2200 samenwerkingsverbanden waren tussen gemeenten.

Dat gemeenten samenwerken is op zich niet fout natuurlijk, want als lokaal bestuur worden ze ook geconfronteerd met grote maatschappelijke uitdagingen en het zijn net die lokale besturen die die aan den lijve ondervinden. We weten allemaal dat grote uitdagingen zoals de problematiek rond mobiliteit, de open ruimte, de ruimtelijke ordening, migratie, een activerende arbeidsmarkt en de klimaatuitdaging niet stoppen aan de gemeentegrenzen. Vandaar dat het noodzakelijk is dat die lokale besturen wel een voorname rol spelen, maar in samenspraak met de burens.

Daarbij komt nog dat al die samenwerkingsverbanden een echt kluwen waren, want dat waren verschillende gebiedsomschrijvingen: zo werd er voor het ene thema samengewerkt met buurgemeenten x en y, terwijl ze voor een ander thema met andere gemeenten werd samengewerkt. Dat kluwen komt ook de efficiëntie, de democratische controle en de eenduidigheid in politieke keuzes niet ten goede. Er waren ook diverse structuren van politieke aansturing of controle. Als we echt geloven dat de lokale besturen en het lokaal beleidsniveau belangrijk zijn en in de cockpit zitten om de nieuwe grote maatschappelijke uitdagingen aan te pakken, dan zijn er redenen genoeg voor een zekere efficiëntieoefening die lokale besturen op een meer eenduidige manier laat samenwerken.

Vandaar dat we gekomen zijn tot de vijftien referentieregio's. Dat was – daar moeten we niet flauw over doen – eerder een moeizaam proces. Maar diegenen die dachten dat dat een wandeling het park zou worden ... Als je over grenzen praat, dan denk ik, als je naar de geschiedenis kijkt, dat dat altijd een heel delicate en moeilijke oefening is. Dat was dus ook het geval bij het afbakenen van deze referentieregio's, maar ik denk dat we uiteindelijk tot een goede oplossing zijn gekomen. Niet alle problemen zijn weggemasseerd, maar we zijn heel blij dat bijvoorbeeld de gemeente Zwijndrecht bij manier van spreken kan thuiskomen in het Waasland, iets wat vanuit onze fractie ook duidelijk wordt ondersteund. Ook

Limburg heeft, denk ik, zijn slag grotendeels binnengehaald. Ik denk dus dat er op dat vlak ook zo veel mogelijk rekening is gehouden met de wensen van onderuit.

Ik wil misschien toch nog even de krachtlijnen aanhalen. Het is geen nieuwe bestuurslaag, de burgemeester zit wel in de cockpit, maar is niet iemand die dan alleen de ballen in de lucht moet houden. Er zijn toch wel duidelijke afspraken gemaakt naar de democratische controle toe. Dat is een minimum: op de maandelijkse agenda van het college, minstens twee keer per jaar in de gemeenteraad. Maar dat zijn minima, dus als daar vanuit de oppositie in die gemeenteraad, de meerderheid of de burgemeester zelf vragen zijn, dan kunnen die dat altijd zelf meer ter sprake brengen, zowel in het college als in de gemeenteraad. Er kan ook gewerkt worden met subregio's. Ik denk dus dat hier toch wel een zeker pragmatisme aan de dag wordt gelegd om de gepaste samenwerkingstool te vinden om die lokale besturen te versterken.

Dan is er ook nog gezegd dat we een voldoende grote overgangstermijn moeten organiseren, zodat de lokale besturen tijd genoeg krijgen om hun werking in de verschillende samenwerkingsverbanden af te stemmen op die referentieregio. Ik denk ook dat dat goed is, om die lokale besturen niet onverhoeds en holderdebolder in iets te laten rollen, maar dat ze voldoende tijd hebben om zich aan te passen.

Dan heb je ook nog het 'pas toe of leg uit'-principe, wat een belangrijk gegeven is om toch een aantal zaken op een pragmatische manier te bekijken.

Ik denk dat het nu zaak is om er werk van te maken. Ik zou de minister dan ook willen oproepen om daar toch het tempo in te houden en moge de Vlaamse samenwerkingsverbanden – initiatieven die vanuit de Vlaamse overheid naar die lokale besturen worden georganiseerd – ook een voorbeeld zijn van deze regiovorming en van deze referentieregio's, want ik denk wel dat het gepast is om de lokale besturen daarbij te betrekken.

Als conclusie kunnen wij als fractie zeggen dat wij dit ontwerp van decreet gaan goedkeuren, want het versterkt het lokale bestuurniveau – heel belangrijk voor ons –, het zorgt voor meer transparantie en eenduidigheid op dat niveau, de democratische controle wordt verbeterd en uiteindelijk zijn het minder structuren en minder mandaten. Vandaar dat wij dit met enthousiasme zullen goedkeuren.
(Applaus bij cd&v en de N-VA)

De voorzitter: De heer Tommelein heeft het woord.

Bart Tommelein (Open Vld): Collega's, wat later dan verwacht, maar 'good things are worth waiting for'. We moeten daar niet flauw over doen: het is een werk van lange adem geweest en er is heel wat over gezegd en geschreven, onder andere tijdens de vele commissievergaderingen, maar dit ontwerp van decreet staat er. Het is een voorstel waar wij, als liberale fractie, enorm tevreden mee zijn.

We zijn tot vijftien goede referentieregio's gekomen, waarvoor in de praktijk ondertussen heel wat draagkracht is ontstaan. De eerste kadernota dateert van 9 oktober 2020 en daarna kwam er overleg met alle betrokken partners, en dat overleg heeft gewerkt. Ik merk dat steden en gemeenten zich nu al enten op deze regio's – dat doen wij ook in mijn eigen regio –, ook al is het ontwerp van decreet nog niet helemaal goedgekeurd. Maar ik heb er wel goede hoop op dat wij hier vandaag verandering in brengen. Ik hoop dat de collega's ondertussen inzien dat dit ontwerp van decreet het absoluut waard is om te steunen, gezien het grote belang van dit onderwerp en hoe men er vandaag in de praktijk al mee omgaat.

Dit ontwerp van decreet zorgt ervoor dat een deel van het Vlaamse regeerakkoord wordt uitgevoerd. De ambitie was duidelijk bij de start van deze

regeerperiode: de Vlaamse Regering zou inzetten op regiovorming, waarbij vaste regio's afgebakend zouden worden en verschillende vormen van intergemeentelijke samenwerking zouden worden georganiseerd. Uiteraard zijn daar wel een aantal uitzonderingen op – dat is ook logisch –, maar de burgemeesters zullen in de toekomst een cruciale rol spelen in de verschillende vormen van intergemeentelijke samenwerking en het ontwerp van decreet zal ook zorgen voor een aantal duidelijke efficiëntiewinsten. Het gaat verrommeling tegen en het leidt tot minder mandaten. U hoort het goed, collega's: minder mandaten. De regio's zijn dus geen extra bestuursniveau of een nieuwe bestuurslaag.

Er zijn momenteel meer dan 2200 bovenlokale samenwerkingsverbanden in Vlaanderen en door die verschillende samenwerkingsverbanden af te stemmen op de regio's, kan dit een startpunt zijn van een grondige saneringsoperatie. Het zal ook zorgen voor meer transparantie, meer daadkracht en ook meer democratische controle, want tot op vandaag is het voor heel wat burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden onduidelijk in welke samenwerkingsverbanden hun lokaal bestuur allemaal actief is, laat staan dat er dan zicht is op de beslissingen die daar worden genomen. Nochtans zijn dat heel belangrijke zaken die een grote impact hebben op het lokale bestuur, maar ook op het dagelijkse leven van de mensen.

We zijn als partij een grote voorstander van decentralisatie. Daarmee vertel ik niets nieuws. Dit decreet zal dan ook de weg voor decentralisatie effenen. En door telkens met dezelfde partners aan tafel te zitten – in mijn geval is dat collega Dedecker van Middelkerke bijvoorbeeld – wordt de bestuurskracht van die lokale besturen automatisch versterkt. Als er dan extra bevoegdheden worden gegeven aan de lokale besturen, kunnen zij nagaan of ze daarvoor beter structureel samenwerken in een regionaal of intercommunaal verband.

Het is niet alleen met collega Dedecker, het is ook met collega Vandaele dat ik moet samenwerken. *(Opmerkingen)*

Ik wil het nog even hebben over de uitzonderingen in dit ontwerp van decreet. Het is een goede zaak dat er mogelijkheid is tot flexibiliteit. Het is uiteraard het doel om het zoveel mogelijk te enten op de referentieregio's maar het is positief dat er ruimte is tot afwijking door middel van een gemotiveerde vraag.

Collega's, ik wil nog kort even het amendement van mijn collega's toelichten. Het is er gekomen door vertraging naar aanleiding van het gevraagde advies van de Raad van State. We wijzigen hiermee de datum van de inwerkingtreding van 1 januari 2023, want dat ligt in het verleden, naar tien dagen na publicatie in het Belgisch Staatsblad.

Om alles op een rij te zetten: we steunen als liberale fractie dit ontwerp van decreet volmondig. Ik reken op mijn collega's om hierin mee te gaan om onze lokale besturen te versterken en om meer bestuurskracht te geven. *(Applaus bij Open Vld, cd&v en van Kathleen Krekels)*

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Voorzitter, als de crisisjaren van de laatste tijd iets hebben getoond, dan is het dat de kracht van lokale besturen nog nooit zo belangrijk was. Ze staan dicht bij mensen en kunnen mensen mobiliseren. Vanuit Groen zijn we absoluut voor samenwerking. Vandaaruit zijn we in se voor regiovorming. *(Applaus bij Open Vld)*

Dat is stap 1. Dan komt er altijd een 'maar', vandaar dat er snel wordt geapplaudiseerd natuurlijk.

Ik wil er nog een positief ding aan toevoegen: het is ook goed dat er eindelijk geluisterd wordt naar Zwijndrecht en dat zij opgenomen worden in de regio Waasland.

Maar – ik had dat daarnet al aangekondigd om het applaus voor te zijn – niet op deze halfslachtige manier. Afgelopen jaar zijn verschillende samenwerkingsverbanden ontstaan die totaal geen rekening houden met de grenzen van de regio's. De relatie met de provincies is onduidelijk, zo is ook aangehaald in de hoorzittingen. Er zijn ook te weinig garanties dat dit geen club van burge-meesters wordt maar dat er voldoende gedragen en transparant over wordt gerapporteerd in de gemeenteraad en dat die daar voldoende bij betrokken wordt. Dat zijn voor ons redenen om niet in deze vorm van regiovorming te geloven.

Ik kom tot het tweede deel. Ik vind het al meer dan opvallend genoeg dat de drie collega's uit de meerderheidsfracties er ook over zwijgen en niets willen zeggen over het andere luik dat hier is onder gemoffeld, namelijk de privatisering van de lokale publieke zorg. We hebben het daar al in verschillende hoorzittingen over gehad omdat er ook nog een ander decreet klaarligt dat in de commissie goedgekeurd is en waarin op dezelfde manier een aantal bepalingen rond het privatiseren van de publieke zorg zijn toegevoegd. Het lijkt ons geen goed idee om dat er tersluiks mee in op te nemen. Ik word alleen maar bevestigd in mijn gedachte als ik zie dat de meerderheidspartijen het zelfs niet de moeite waard vinden om het erover te hebben.

Uit die hoorzittingen bleken drie belangrijke punten waarom we voorzichtig moeten zijn met het zomaar privatiseren van de zorg. Ten eerste zijn dat de duurdere dagprijzen en de betaalbaarheid. Geprivatiseerde woonzorgcentra hanteren hogere tarieven. Ten tweede heb je ook meer risico's op problemen met kwaliteit. Dat blijkt uit de oververtegenwoordiging van de private sector op de lijst van zorgcentra waar er problemen zijn. Ten derde kwam er een heel belangrijk aspect naar voren in de hoorzitting, namelijk dat de sector zelf geen vragende partij is.

Die drie argumenten geven aan dat het voor ons niet nodig is om in die verkapte privatisering mee te stappen. Dan gaat het inderdaad over die vier artikels waarbij de voorafgaande goedkeuring vervangen wordt door een niet-bindend advies. Het feit alleen al dat in het verleden de goedkeuring niet gegeven is, toont dat het belangrijk is dat die controle behouden blijft en als het dan toch moet gebeuren, aangezien het andere decreet vermoedelijk hier volgende keer ter stemming zal liggen, dat er dan ten minste nog die kwaliteitscontrole is. Zelfs dat wordt hier losgelaten. Dat zijn twee dingen die niet met elkaar te rijmen zijn. Op basis daarvan hebben wij een amendement ingediend en nadien zullen wij op basis van de goedkeuring of afkeuring van het amendement ons stemgedrag bepalen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, collega Van den Heuvel heeft het al kort toegelicht: dit verhaal kent al een lang traject. Want het was in de legislatuur 2009-2014 dat de toenmalige minister van Binnenlands Bestuur, minister Bourgeois, in feite de grondslag heeft gelegd. Hij had alle lokale besturen opgedragen om een regioscreening te doen, waarbij die lokale besturen in kaart moesten brengen tot welke intergemeentelijke samenwerkingen zij behoorden. Toen wij dat rapport van al die lokale besturen binnenkregen, bleek tot onze verbazing dat het ging over meer dan 2200 intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, waar de lokale mandatarissen zich al dan niet van bewust waren dat ze erin zaten, laat staan dat ze wisten waar de klepel hing, wat daar allemaal gebeurde en allemaal werd beslist.

Minister, u hebt de draad opnieuw opgenomen op basis van die regioscreening en inventarisatie. In het regeerakkoord en in uw beleidsnota werkt u nu verder rond de regiovorming. Als Vooruit staan wij achter de uitgangspunten die toen, intussen twee legislaturen geleden, werden opgesteld. Achter die uitgangspunten stonden we en staan we nog altijd: dat bestuurlijk landschap vereenvoudigen, meer transparantie brengen, minder structuren, minder mandaten en ook het boeken van efficiëntiewinsten. Dat zijn uitgangspunten waar we met de Vooruitfractie nog altijd achter staan.

Toch zijn er een aantal bedenkingen, een aantal aandachtspunten, een aantal pijnpunten zelfs die toch deel uitmaken van dit ontwerp van regiodecreet. Of het decreet zoals het nu voorligt, zal leiden tot meer democratische controle – zoals u aangeeft, minister –, daar hebben wij toch ernstige bedenkingen bij. En dat blijkt niet alleen uit de tussenkomsten die gemaakt of gedaan zijn in de commissie, vanuit de oppositie; ook leden vanuit de meerderheid hebben die tussenkomsten gedaan. Daar kom ik straks nog op terug.

Een ander aandachtspunt, een andere bedenking die ook Exello, de vereniging van de algemeen directeurs, maakt, is dat de rol en de positie van de regio's tegenover de provincies ambigu is en blijft, en dat die ook een stuk artificieel is – zeker in Limburg, waar de regiogrenzen samenvallen met de provincie Limburg.

Een ander aandachtspunt, minister, is dat er vrij veel uitzonderingen op de principes van die regiovorming in dit ontwerp van decreet zitten. Dat heb ik daarnet al aangehaald. Dat betekent natuurlijk een gevaar voor de uitholling van de doelstellingen. Daarenboven biedt dit ontwerp van decreet ook de mogelijkheid tot afwijkingen; dus naast de uitzonderingen die bepaald zijn in het ontwerp van decreet, is er ook een mogelijkheid tot afwijkingen die kunnen worden aangevraagd op basis van het principe 'pas toe of leg uit'.

Minister, wij vragen met Vooruit dat de Vlaamse Regering – op basis van die afwijkingen die kunnen worden aangevraagd op basis van het principe 'pas toe of leg uit' – zich daarin toch terughoudend opstelt. Zo gebeurt er geen verdere uitholling van de principes waar wij ook achter staan: het bestuurlijk landschap vereenvoudigen, meer transparantie, minder structuren, minder mandaten.

Een ander pijnpunt, collega's – het is hier daarnet ook al aangehaald –, betreft het democratisch deficit. De burgemeesters, het burgemeestersoverleg, is de spil of zal de spil zijn van de regiowerking. Dat zal de spanningsvelden die er momenteel al kunnen zijn of er al vaak zijn, nog op scherp stellen. Enerzijds is er het spanningsveld tussen de uitvoerende macht op lokaal vlak en de wetgevende macht op lokaal vlak, dus het college van burgemeester en schepenen versus de gemeenteraad. Anderzijds is er het spanningsveld binnen het college van burgemeester en schepenen onderling, dus de burgemeester versus de schepenen.

Dat is ook een opmerking die wij in de wandelgangen toch vaak horen. Schepenen zullen met de schrik om het hart vaststellen dat hun bevoegdheden voor een stuk worden overgenomen.

Het instrumentarium voor wat betreft de democratische verantwoording valt vrij mager uit, minister. Het is hier daarnet al aangehaald. Het moet maandelijks zeker één keer geagendeerd worden op de agenda van het college van burgemeester en schepenen en minimaal tweemaal per jaar op de gemeenteraad. Dat doet mij een beetje denken aan de verplichte commissie rond intergemeentelijke samenwerkingsverbanden die in 2013 werd ingevoerd bij de lokale besturen. Die commissie werd ingevoerd door middel van het Gemeentedecreet, waarbij het de bedoeling was dat die commissie verplicht werd ingevoerd en dat de beslissingen die werden genomen in de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden daar werden toegelicht en er ook standpunt werd ingenomen. Collega's, wie lokaal

actief is, zal weten dat die commissie dode letter is gebleven en dat die een stille begrafenis heeft gekregen.

Er zijn ook nog een aantal onduidelijkheden rond die bijkomende instrumenten, minister. Wat gebeurt er als die agendering niet gebeurt? Je kunt het inderdaad vanuit de gemeenteraad zelf op de agenda zetten, maar wat gebeurt er als het inhoudelijk niet of onvoldoende wordt gestoffeerd door de burgemeester of door de leden van het college van burgemeester en schepenen?

Dan kom ik bij de amendementen die wij ingediend hebben, samen met de collega's van Groen en de PVDA, bij de eerste behandeling van dit ontwerp van decreet, begin december. Het betreft de afschaffing van het goedkeurings-toezicht. Door de afschaffing van het goedkeuringstoezicht zal de toezicht-houdende overheid niet meer optreden voorafgaand aan de beslissing indien het decreet of de wet of het algemeen belang wordt geschonden. Dat is niet onschul-dig voor wat betreft de oprichting en de statutenwijziging van verenigingen en vennootschappen voor maatschappelijk welzijn. En daar zijn wij wel heel alert voor, want we vrezen, collega's, dat dit zal faciliteren dat er privé- en commer-ciële partners hun intrede doen in de publieke zorg, vandaar dat wij die amendementen hebben ingediend. Die zijn ondertussen terug van het advies van de Raad van State.

Collega's, deze oefening werd ook voorgesteld als een bottom-upoefening, maar toch zijn er tal van voorbeelden die het tegendeel bewijzen. De collega's hebben hier net al een aantal voorbeelden aangebracht, met het meest opmerkelijke – en uiteindelijk zijn we daar tevreden over, minister – voor de gemeente Zwijndrecht, die op basis van de argumenten die wij al weken en maanden maken, ook vanuit de gemeenteraad, met de motie die ons werd bezorgd vanuit de gemeenteraad van Zwijndrecht, uiteindelijk toch werd ondergebracht bij de regio Waasland, zoals ze zelf hadden gevraagd.

Tot slot heb ik nog twee bedenkingen, collega's, minister. De opgelegde herschik-king van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden mag voor wat Vooruit betreft geen financiële gevolgen hebben voor de lokale besturen. Indien dat wel het geval zou zijn, dan moet Vlaanderen dat compenseren.

Ten tweede, en collega Van den Heuvel heeft er al naar verwezen: voor wat be-treft de Vlaamse samenwerkingsverbanden vragen wij ook dat Vlaanderen zelf het goede voorbeeld geeft om regioconform te werken en de timings aan te houden en dat u daar ook op toeziet, minister.

Wat ons stemgedrag betreft, collega's, wachten wij ook jullie stemgedrag af op basis van de amendementen die wij hebben ingediend. Dank u wel. (*Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA*)

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Collega's, eerst en vooral wil ik alle interveniënten bedanken voor hun interessante tussenkomsten. Ik wil trouwens ook de leden van de commissie Binnenlands Bestuur bedanken voor de samenwerking, de open discussies die we gehad hebben. Ook over de grens van meerderheid en oppositie denk ik dat we goede debatten gevoerd hebben. We zijn het niet over alles eens geraakt, dat had ik ook niet verwacht. Waarom niet? Omdat wat hier voorligt vanuit een politiek perspectief natuurlijk een heel moeilijke en ook een unieke oefening is.

Men zegt terecht dat de toenmalige minister van Binnenlands Bestuur Geert Bourgeois, al in 2012 een studie besteld heeft om te onderzoeken hoeveel inter-gemeentelijke samenwerkingsverbanden er waren. Maar hij was niet de eerste

die daarmee begonnen is. Wie zijn politieke geschiedenis goed kent, weet dat er al ten tijde van het Egmontpact plannen gemaakt zijn voor regiovorming. Net na de fusies van de gemeenten in 1976 heeft men al kaarten proberen te maken over hoe regio's georganiseerd kunnen worden waarbinnen gemeenten met elkaar kunnen samenwerken. Men is daar toen niet in geslaagd.

Dat debat is regelmatig opnieuw naar boven gekomen. Dat is een permanente geweest in de politieke geschiedenis van de lokale besturen omdat natuurlijk iedereen die de lokale kaart kent, aanvoelde dat de bovengemeentelijke verrommeling alleen maar toenam. Elke organisatie die opgericht werd, had natuurlijk een reden van bestaan. Die zijn niet uit de lucht gevallen om het moeilijk te maken, maar men botste op een probleem – vaak schaalproblemen – en men heeft dan gezocht naar samenwerking op een op dat moment en voor dat thema logische wijze, of omdat er politieke mogelijkheden waren om de samenwerking te organiseren. Op die manier ontstond het ene samenwerkingsverband na het andere, elk vanuit zijn eigen logica. Maar opgetild werd het een ondoorzichtig kluwen.

Dan kwamen nog eens de Vlaamse en de federale overheid, die natuurlijk ook in haar relatie met lokale besturen zeggen dat ze moeilijk een een-op-eenrelatie kan aangaan, dat dat te complex, te moeilijk is. Dus ook zij gaan de kaart van Vlaanderen indelen in regio's. Vlaanderen heeft dat gedaan op tal van beleidsdomeinen, de federale overheid heeft dat gedaan, maar telkens opnieuw vanuit een intrinsieke logica voor dat thema, maar zonder oog te hebben voor het feit dat er daarnaast ook organisaties bestonden die misschien wel verwante taken hadden en los daarvan werkten.

Het gevolg is dat het er ondertussen veel meer zijn dan die 2200, want ze blijven aangroeien, organisaties die allemaal een eigen raad van bestuur hebben, die allemaal afgevaardigden hebben, die een eigen logica van werken hebben, die een eigen dynamiek kennen. Die denken natuurlijk dat als ze met afvalophaling bezig zijn, ze toch ook bezig moeten zijn met mensen informeren over afval, met preventiewerking doen en naar de scholen zaken doen. Op die manier dijen organisaties op een spontane manier uit in hun takenpakket en op een zeker moment begint men te overlappen. Er zijn gemeenten die in drie toeristische samenwerkingsverbanden zitten die telkens in een andere richting kijken waardoor je natuurlijk ongelooflijke inefficiëntie krijgt, maar ook een gebrek aan democratische controle. Want ik nodig iedereen uit. Hier zitten wel wat burgemeesters in de zaal, maar ik denk niet dat er veel burgemeesters in staat zijn om alle samenwerkingsverbanden waarin ze vertegenwoordigd zijn op te sommen, laat staan dat ze weten wat die samenwerkingsverbanden juist doen, wie hen daarin vertegenwoordigt, welke middelen daarin uitgegeven worden, wie daar sturing in heeft. We weten dat dat wel teruggelinkt wordt naar het college van burgemeester en schepenen. In alle eerlijkheid, ik ben 22 jaar burgemeester, en ik kan het niet. Ik zie hier nog andere mensen die naar de grond of naar het plafond kijken omdat ze weten dat, mochten ze bevroegd worden, het niet eenvoudig is. We moesten daar dus op ingrijpen.

Dat proces is niet eenvoudig om twee redenen. Eerst en vooral is er de afbakeningsdiscussie, want lijnen trekken is natuurlijk altijd moeilijk. Er zijn altijd nabuurgemeenten, bijna iedereen ligt aan een grens. De kaart is perfect te maken vanuit het perspectief van één gemeente. In alle eerlijkheid: als je aan elke gemeente zou vragen om een modelkaart voor haar gemeente te maken, zal het resultaat, behalve voor de kustgemeenten, zijn dat men pal in het centrum ligt, omgeven door gemeenten waar men mee samenwerkt. Aan de kust kan dat niet want dan zit je in de Noordzee. Dat is de logica. Maar natuurlijk kun je die kaart zo niet maken. Je moet die maken met de driehonderd gemeenten die er

zijn. Dat is dus een ongelooflijk moeilijke en complexe oefening waarbij je een aantal mensen frustreert. En sommigen moet je teleurstellen.

Waar ik een beetje verbaasd over ben is dat er een gemeente is die heel erg hard aangedrongen heeft om te veranderen. Ik heb bijna het gevoel dat de oppositie ongelukkig is dat we geluisterd hebben. Ik denk dat dat juist een bewijs is dat we ook bereid zijn om uit te breiden en in te passen en daar rekening mee te houden wanneer een oppositie of bepaalde partijen en lokale besturen met sterke argumenten komen en overtuigend zijn. Dat is één zaak. We hebben die kaart kunnen maken.

De tweede reden waarom het moeilijk is, is omdat de structuren allemaal een finaliteit, een reden van bestaan hebben. Die zijn niet uit de lucht gevallen. Om die in elkaar te schuiven en opnieuw af te bakenen, moet je een zeker tijds-perspectief nemen. We hebben dat in drie trappen gedaan. De lokale besturen hebben tijd tot 2030 om hun structuren aan te passen aan de kaart. Dat is een redelijke termijn. Dat wil zeggen dat een volgend schepencollege en een volgende gemeenteraad weet dat dat een van de opdrachten is die ze hebben: orde scheppen in die zee van structuren.

Het tweede zijn de afvalintercommunales. Daar hebben we een uitzondering voor gemaakt. Ze krijgen tijd tot 2036. Iedereen in onze commissie en dit parlement weet waarom. Daar zijn zoveel investeringen gebeurd, daar zit zoveel kapitaal achter, dat het niet zo eenvoudig is om dat op een-twee-drie te veranderen. En ten derde, Vlaanderen, de Vlaamse overheid zelf, heeft gezegd dat ze het sneller zou doen. We willen het klaar hebben tegen 1 januari 2025. En we zijn daar volop mee bezig. Dat gebeurt op dit moment.

Zij die tussenkomen en zeggen dat Vlaanderen dat goed moet bewaken en een voorbeeldfunctie heeft, hebben gelijk. Ik ben me daarvan bewust. Maar we hebben de woonmaatschappijen, de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, de energiehuisen, de lokale regierol sociale economie en werk, het cultureel erfgoeddecreet, het decreet sociaal-cultureel volwassenwerk. Dat zijn allemaal decreten die aangepast zijn aan die kaart. En er zullen er nog een reeks volgen.

We zijn er dus volop mee bezig. Met welk doel is dat? Het doel is, opnieuw, transparantie. Men zegt vaak dat het weinig democratisch is en men vraagt zich af of er wel voldoende wordt teruggekoppeld naar de gemeenteraad. Vandaag is de realiteit dat er nooit wordt teruggekoppeld over de intergemeentelijke structuren. Mijnheer Buysse, u zit in de oppositie in Brugge, u weet dat. Ik kan u geruststellen. U zit niet in het schepencollege, maar ook in schepencolleges wordt er zelden teruggekoppeld over die 100, in mijn geval 114, verschillende structuren waar een stad in zit. Turnhout is, denk ik, de koploper met 133 structuren. Als men daarover elke keer moet terugkoppelen, dan doet men niets anders dan terugkoppelen.

We zitten trouwens in zoveel structuren – laten we eerlijk zijn, als ik hier nu man en paard mag noemen – dat men begint met schepenen daarin te steken, dan zakt men af naar gemeenteraadsleden en op het einde van de rit moet men in het afdelingsbestuur van een lokale partij gaan vragen wie er nog goesting heeft om in de intercommunale of in de intergemeentelijke samenwerking bibliotheek te zitten. Wie leest er af en toe een boek? Zo gaat het. En dan moet je iemand vinden die zijn hand opsteekt. Dat is de vertegenwoordiging. En dan schrikken we dat er geen democratische controle is en dat binnen die structuren niet het primaat van de politiek telt, maar de structuur zelf en de mensen die erin werken. Zij zijn er dagdagelijks mee bezig en nemen de leiding over. Dat proberen we hier te veranderen. Dat is wat er nu bezig is. *(Opmerkingen van Bruno Tobback)*

Af en toe zitten er zelfs bij, mijnheer Tobback, dat is waar, die zelf geen boek lezen in zo'n intergemeentelijke structuur. Dat is waar. Dat komt in de ene partij meer voor dan in de andere, maar bon.

Wat is dan het gevolg? Wat is onze ambitie? Onze ambitie is meer eenduidigheid. Wat zien we vandaag? We gaan zo dadelijk over het decreet stemmen, maar nu al zijn de West-Vlamingen in hun regio's bezig met een grondige afslankings-oefening. Ere wie ere toekomt, de West-Vlamingen lopen voorop. Ik geef u drie voorbeelden. De Regio Midwest gaat van 183 naar 38 samenwerkingsverbanden. Die schaffen 145 samenwerkingsverbanden af. 145 raden van bestuur worden afgeschaft, 145 afzonderlijk bestaande verenigingen passen ze in elkaar. Het tweede voorbeeld is de Westhoek. Die gaan van 45 naar 26. Zij halveren. Het derde voorbeeld is Zuid-West-Vlaanderen. Zij gaan van 137 naar 44.

Er wordt hier heel veel gepraat over afslanking van de overheid. Ik hoor dat al zo lang ik hier in de Wetstraat rondloop. Maar dit zijn oefeningen die lokale besturen doen om het daadwerkelijk aan te pakken. Zo krijg je overzicht, zo kun je samenwerken. Wat is de winst? Dat is heel eenvoudig. Ik geef een voorbeeld van Vlaanderen. Energiehuizen en sociale woonmaatschappijen zijn georganiseerd op regioniveau. Dat heeft een groot voordeel. Een woonmaatschappij moet de ambitie hebben om duurzamer te werken en om te investeren daarin. Zij heeft nu een partner, het energiehuis. Anders had ze er soms drie of vier, die soms overlaptten. Zo kun je tientallen voorbeelden bedenken. Dit is dus een belangrijk decreet. Zal het onmiddellijk de wereld veranderen? Neen. Maar het is een belangrijke stap naar meer transparantie en meer efficiëntie.

Een 'pas toe of leg uit'-strategie restrictief aanwenden, daarmee ben ik volledig akkoord, mijnheer De Loor. Dat is nog iets dat we vanuit de oppositie zeker gaan overnemen en bewaken. Er zijn natuurlijk uitzonderingen. Het bekkenbeheer bijvoorbeeld. We gaan rivieren niet omleggen om in een regiokaart te passen. Er zijn logische structuren die vaak aan de geografie gebonden zijn, waar we niet moeten aan morrelen en die we er niet gedwongen moeten in duwen. Een zeker pragmatisme past hier wel. De 'pas toe of leg uit'-strategie moeten we zeker volgen.

En dan kom ik bij de vragen van de heer Buysse. Twee opmerkingen. Ik begrijp de bekommernis, en ik ben daar ook gevoelig voor. Ik ben zelf mijn politieke loopbaan begonnen in de oppositiebanken van de gemeenteraad. Het is inderdaad belangrijk dat gemeenteraden goed geïnformeerd worden. Maar we moeten opletten dat we geen lege doos creëren. Als we vandaag de dag vastleggen dat men twee keer per jaar moet rapporteren aan de gemeenteraad, en elke maand aan het schepencollege ... Als je verplicht wettelijk inschrijft dat er elke maand gerapporteerd wordt, dan wordt dat een formalistisch nummertje, als we niet opletten.

Een gemeenteraadslid kan altijd een punt agenderen. Wanneer er nood is kan dat gebeuren. Hij kan ook vragen stellen. Hij heeft vandaag instrumenten om die regiovorming, als hij vindt dat die meer op de agenda moet komen, te agenderen. Wij vragen minstens twee keer, en ik nodig gemeenten en steden uit, zeker in de beginfase, om dat meer te doen, om daar regelmatig over te praten. Maar als regel zeggen dat het elke maand op de agenda moet komen, dan lijkt me dat iets – dat hebben we in het verleden ook al meegemaakt – waarbij men verwijst naar het verslag en dergelijke meer, en dan gebeurt er niets.

Het probleem is, mijnheer De Loor: je kunt instrumenten creëren ... Je kunt het paard naar het water brengen, maar je kunt het paard niet dwingen om te drinken. Dus als een gemeenteraadslid of een gemeenteraad het instrument heeft, maar het niet actief gebruikt, dan is dat de verantwoordelijkheid van de

gemeenteraad, van de oppositie of de meerderheid of wie dan ook die zich daarop wil oriënteren, om daar op een deftige manier gebruik van te maken. De instrumenten zijn er. Het per definitie doorsturen van alle documenten, is denk ik een te bureaucratische aanpak. Ik begrijp de bezorgdheid, maar ik denk dat de democratische verankering vandaag sterk genoeg is. We moeten dat ook blijven monitoren.

Ik heb ook begrepen van de collega's van N-VA dat zij heel veel belang hechten aan het Labo Regiovorming, dat normaal op het einde van het jaar zou aflopen. Ik ben zeker bereid om dat door te trekken, en ik wil daar ook mee naar de ministerraad gaan, om dat proces, dat leerproces, verder te zetten. Want daar gebeuren nu in tal van regio's interessante zaken. Men zit daar echt in de startblokken. We moeten dat verder ondersteunen.

Dan kom ik misschien tot het laatste punt van mijn tussenkomst, dat een beetje naast het ontwerp van decreet staat, maar er is een link met het ontwerp van decreet. Ik moet er zeker naar verwijzen. Sommigen zijn bezorgd dat ik de bewaking ondergraaf van woonzorgverenigingen. Ik zorg ervoor dat men onvoldoende waakzaam is om de private sector in die verenigingen te laten spelen. Dat is denk ik de bezorgdheid van een aantal oppositiepartijen.

Eerst en vooral, een voorafgaande opmerking: ik denk dat de zorgnoden zo groot zijn dat we en de non-profit, en de publieke sector, en de private sector nodig zullen hebben om de problemen aan te pakken. Maar daar gaat het ontwerp van decreet niet over. Dat verandert die spelregels niet. Het ontwerp van decreet zegt nog altijd dat de enige manier van samenwerking in een woonzorgvereniging er een is tussen de publieke sector en de non-profit. De echte non-profit, echte vzw's, geen vermomde vzw's. Dat is de regel, en die is behouden.

Wat hebben wij gedaan? We hebben in de logica van het ontwerp van decreet aan de lokale besturen gezegd: we zullen elke voorafgaande goedkeuring, elk goedkeuringstoezicht, afschaffen. Omdat we fundamenteel vertrekken van vertrouwen in de lokale democratie. Maar we zullen die democratie versterken. Waar vroeger een debat over samenwerking met een vzw in de gemeenteraad verliep zonder enige ondersteuning vanuit Vlaanderen, waarna er inderdaad een toezichtcontrole was, een toezichtvoogdij, een goedkeuringstoezicht, zeggen we nu dat, als men zo'n vereniging wil opstarten, er voorafgaandelijk een advies komt van de Vlaamse administratie, een duidelijk advies waarbij ze de vzw onderzoeken en besluiten dat het, bijvoorbeeld, een 'vermomde vzw' is, waar andere private structuren achter zitten die winst nastreven, dus geen echte vereniging zonder winstbejag. Of omgekeerd: het is een vzw zonder winstbejag, die dus conform de regels is van het ontwerp van decreet. Dat krijgt men nu op voorhand, voor het publieke debat in de gemeenteraad. Dat bestond vroeger niet. Gemeenteraadsleden zullen met veel betere kennis van zaken kunnen oordelen of wat er voorligt conform is aan het decretale kader. Dit is fundamenteel.

Ten tweede blijft er nadien natuurlijk nog altijd klachtentoezicht. Wanneer men samenwerkt met een vzw die blijkt geen vereniging zonder winstoogmerk te zijn, maar eigenlijk een private speler, dan is klachtentoezicht mogelijk. En dan, op basis van de decretale bepalingen, zal dat moeten worden vernietigd. Dan wordt die beslissing vernietigd, want dat kan vandaag niet. Sommigen kunnen dat betreuren, dat kan misschien hun ideologisch kader niet zijn, maar dat is wel de realiteit.

Ten derde: op dit moment zijn er negen woonzorgverenigingen. We hebben die alle negen onderzocht. In geen enkele van die negen – dus met andere woorden in geen enkele in Vlaanderen – zit er een vermomde vzw. Dat zijn allemaal echte non-profitorganisaties. Eén van die negen, collega's van de oppositie, is in

Zelzate. In Zelzate, ze bestaat vandaag de dag nog altijd. Ze is niet ontbonden, ze is niet opnieuw in volledig openbare handen genomen, in Zelzate waar Vooruit en de PVDA samen besturen is een van de negen – want er zijn er niet veel, er zijn er maar negen. *(Opmerkingen van Jos D’Haese)*

Non-profit en openbaar. Ik bestuur niet in Zelzate, vandaag is het perfect mogelijk om in de gemeenteraad te beslissen om daar uit te stappen. Daar is non-profit, echte non-profit.

Er zijn tal van steden en gemeenten die daarnaar op zoek zijn. Ik zeg in alle duidelijkheid tegen de oppositie: ik heb geen probleem, en het ontwerp van decreet maakt ook geen probleem van echte non-profit die samenwerkt met de overheid in een woonzorgvereniging. Dat is mogelijk, dat was mogelijk, dat blijft mogelijk. Heb dan, indien u dat niet wenst, ook de moed van de overtuiging om te zeggen dat jullie zelfs dat niet willen. U wilt niet dat men met de non-profit in een woonzorgvereniging samenwerkt. Heb de moed vanuit uw overtuiging dan om dat duidelijk te maken en zeg dan dat non-profit, zelfs indien ze zonder winst oogmerk zijn, voor jullie problematisch is in het zorgaanbod. Ik denk dat je dan in Vlaanderen een heel groot probleem zult krijgen op het vlak van zorgaanbod.

Al wie dus zegt dat we vandaag de deur openzetten voor een stap verder in de samenwerking, die vergist zich. Sommigen kunnen dat hier hopen in dit parlement, maar dat doen we met dit ontwerp van decreet niet. Integendeel, we versterken de democratische controle, we informeren de lokale besturen beter, en klachtentoezicht is ter zake nog altijd mogelijk. Dat is ook belangrijk voor de gemeente Zelzate.

Ik denk dat dat, collega’s, de stand van zaken is. Ik hoop dat we met dit ontwerp van decreet ook met de lokale besturen echt aan de slag kunnen gaan om die bovenlokale verrommeling na vijftig jaar eindelijk aan te pakken. Ik denk dat dat een belangrijke stap is in de versterking van de lokale democratie, in de kwaliteit van de dienstverlening en in de transparantie naar de burgers. Ik dank u. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

U hebt nog drie minuten.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik doe mijn best.

De voorzitter: U zult wel moeten.

Lise Vandecasteele (PVDA): Ik zal moeten, ja.

Minister Somers, u zegt dat we heel veel zorgnoden hebben en dat we daarvoor deze wijzigingen nodig hebben, waardoor de zorg geprivatiseerd kan worden. U zegt dat dat een manier is om de zorg te versterken, door samenwerking met de private sector. *(Opmerkingen van minister Bart Somers)*

U zegt letterlijk, minister: “De zorgnoden zijn groot. We hebben daarvoor openbaar en privé nodig. We hebben daarvoor samenwerking tussen publieke en non-profit nodig.” Dat zegt u letterlijk. Maar weet u wat er gebeurt in Antwerpen? Weet u waarom dit ontwerp van decreet vandaag voorligt? Weet u waarom daar geprivatiseerd wordt? Omdat ze willen besparen. Ze besparen miljoenen euro’s op Zorgbedrijf, om het dan te privatiseren. Dat is de ware reden waarom er geprivatiseerd wordt, en ook waarom nu het goedkeuringstoezicht afgeschaft wordt. Dat is niet versterken van de zorg, integendeel, dat is besparen op de zorg.

Om de zorgnoden te vervullen hebben wij sterke openbare diensten nodig. Dan verwijt u nota bene ons dat er in Zelzate een geprivatiseerde zorg is. Het is uw burgemeester, minister Somers, die dat geprivatiseerd heeft. Die wilde bovendien nog meer privatiseren. Uw burgemeester wilde de thuiszorg privatiseren, wilde de kinderopvang privatiseren, wilde het patrimonium uitverkopen, wilde het woonzorgcentrum privatiseren. Wel, dat hebben we niet kunnen tegenhouden, maar wat we wel hebben kunnen tegenhouden is de privatisering van de kinderopvang.

Alsjeblieft, ons verwijten dat we niet voor publieke zorg zijn, dat is een beetje de wereld op zijn kop. Wij komen daar godverdomme elke dag voor op straat. *(Opmerkingen)*

Maar wat blijkt vandaag? De geprivatiseerde zorg in Zelzate is een wurgcontract, daar kun je niet zomaar onderuit. Bovendien hebben wij daar een minderheidsaandeel, dat wil zeggen dat we zelfs geen invloed kunnen hebben op de prijzen, want als we daar zeggen dat we de prijzen niet willen doen stijgen, dan is dat voor de rekening van het openbaar bestuur.

De winsten zijn voor de private spelers en de verliezen voor de lokale besturen. Dat is wat de realiteit van privatiseringen van zorg betekent. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, het is goed dat u zegt dat met de toepassing van het principe 'pas toe en leg uit' heel terughoudend aan de slag zal worden gegaan. Dat is positief. Blijft natuurlijk het democratisch deficit. U zegt dat de gemeenteraadsleden, als ze voldoende proactief zijn, dat zelf op de agenda van de gemeenteraad kunnen plaatsen. Dat klopt, maar mijn tussenkomst was ook in die zin: wat als dat onvoldoende gestoffeerd is? Er is niks afdwingbaar. Dat blijft natuurlijk dan wel een pijnpunt voor het doorstromen van de informatie.

Minister, wat de afschaffing van het goedkeuringstoezicht betreft, gebiedt de eerlijkheid toch om te zeggen dat dat in Zelzate in de vorige legislatuur is gebeurd, toen wat toen nog sp.a was en nu Vooruit is daar geen deel van uitmaakte. Integendeel, wij hebben ons daar altijd hevig tegen verzet. U zegt dat de gemeenteraadsleden dit op basis van het afschaffen van het goedkeurings-toezicht en het invoeren van het niet-bindend advies van de Vlaamse Regering nu beter zullen kunnen beoordelen. Dat klopt niet. Vroeger was er een voorafgaandelijk goedkeuringstoezicht waarbij er inderdaad werd vermeden dat er zaken gebeurden die niet konden. U zegt dat er negen van die woonzorgverenigingen actief zijn en dat geen enkele daarvan nu invloeden van commerciële of private inslag vertoont. Dat komt net door het feit dat er goedkeurings-toezicht was. Als u dat nu gaat afschaffen, dan viert u de teugels en wordt dat meer mogelijk. *(Applaus bij de PVDA)*

Maar goed, we zullen zien wat het stemgedrag is van de leden van de meerderheid bij onze amendementen. 'To be continued.'

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Mevrouw Vandecasteele, ik zou eerst niet tussenkomen, maar zal dat nu toch doen omdat ik het echt beu ben dat u telkens opnieuw hier betogen afsteekt om ons middenveld kapot te maken. *(Opmerkingen bij de PVDA. Applaus van Kris Van Dijck)*

Om samenwerkingen tussen vzw's en het lokale bestuur niet meer mogelijk te maken. Ik begrijp dat u alle functies naar de overheid wilt brengen, maar wij

geloven nog altijd in sterke vzw's en in een middenveld. U verdraait hier de waarheid! U legt de minister woorden in de mond die hij niet heeft gezegd. U verdraait de waarheid door te citeren uit een rapport van de Universiteit Gent. U verdraait hier de waarheid om te zeggen dat je geen autonomie hebt in lokale besturen, om te zeggen dat u ze wantrouwt. Op basis van dat rapport zegt u dat wij hier het goedkeuringstoezicht niet mogen afschaffen. Wel, mevrouw Vandecasteele, ik zal eens citeren uit dat rapport, op pagina 6: "We bevelen aan de Vlaamse decreetgever aan het oprichtingstoezicht (...) consequent af te schaffen voor alle vormen en te vervangen door een advies (...). Een goede adviesverlening komt immers de kwaliteit van het oprichtingsdossier ten goede (...)." Als u zich afvraagt waarom dit voorligt, dan weet u het nu. Het staat in een rapport. Mevrouw Vandecasteele, stop met het verdraaien van de waarheid. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Ik hou van een parlementair debat, maar ik vind het wel ergerlijk, de manier waarop men hier mensen woorden in de mond legt en vertrekt vanuit zijn eigen ideologische vooroordelen, en daardoor blijkbaar dingen hoort die men graag zou horen om me te kunnen aanvallen. Ik herhaal nogmaals: dit ontwerp van decreet maakt geen privatisering met de profitsector mogelijk. Ik pleit daar niet voor in dit ontwerp van decreet. Ik heb wel gezegd dat samenwerken met de non-profitsector ook kan, zoals het vandaag en gisteren kon. Dat is iets heel anders. Ik stel het volgende vast, en dat is voor mij een belangrijk nieuw inzicht. Het is niet zo nieuw wat de PVDA betreft, maar voor mij is het wel interessant en boeiend om het ook van Vooruit te horen, of het alleszins niet te horen tegenspreken... *(Opmerkingen van Kurt De Loor)*

Ik hoor het niet tegenspreken, dus ik ben er nieuwsgierig naar. Ik heb begrepen van de PVDA dat het een probleem is dat een overheid samenwerkt met de non-profitsector. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Neen, de negen samenwerkingsverbanden van vandaag hebt u daarjuist privatiseringen genoemd.

De samenwerking met een vzw zoals Sint-Lukas Zelzate is privatisering, zegt u, en dus problematisch. Voor mij is dat niet problematisch. Dat is de vraag die ik u hier heel duidelijk stel: hebt u een probleem met het feit dat een openbare instelling samenwerkt met een non-profitorganisatie die geen winstoogmerk heeft, en die dat ook nastreeft? Dat is heel belangrijk, want dat is een fundamenteel meningsverschil. Misschien willen sommigen onder ons verder gaan, maar dat is een stap die wij wel willen blijven faciliteren. Dat kon in het verleden, dat kan vandaag. En die kracht van het middenveld waarover de heer Warnez sprak, hebben we daar ook voor nodig, om dat mogelijk te maken. Dus nu begrijp ik hier van de linkerzijde, of toch van de PVDA, dat ze daartegen zijn. Elke samenwerking, zelfs met een vzw – zonder winstoogmerk – wordt geproblematiseerd.

Twee, mijnheer De Loor, u hebt het fout. Voorafgaandelijk kreeg men geen advies. Het goedkeuringstoezicht was 'ex post', was nadien. Wat we nu invoeren, is een voorafgaandelijk advies.

Wanneer de gemeenteraad of OCMW-raad een beslissing moet nemen, kan ze dat daardoor in eer en geweten doen. Wanneer het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) zegt: "Wat u hier wilt doen, is een samenwerkingsverband aangaan met een vermomde vzw die eigenlijk een private instelling is. Wanneer u dat doet, treedt u ook buiten de wet Lokaal OCMW-bestuur. Dat mag u eigenlijk niet." en een gemeente of een OCMW dat dan doet, dan vind ik dat u heel hard twijfelt aan de kracht van de lokale democratie om ter zake in beroep te gaan bij

de voogdijoverheid, en een klacht in te dienen waarbij het klachtentoezicht niet anders zal kunnen dan het te vernietigen. Ik begrijp niet wat daar het probleem is. Ik denk dat u daar de kracht onderschat van het lokaal bestuur, van het lokale middenveld, van de mensen die erop toezien. Het is nog maar negen keer gebeurd, maar wanneer zo'n discussie morgen een tiende keer gebeurt, ben ik ervan overtuigd dat er heel veel aandacht voor zal zijn, dat men niet zal kijken naar wat het ABB gezegd heeft, onze administratie: is dat hier een echte vzw zonder winstoogmerk of zit hier een private instelling achter? Wanneer er een private instelling achter zit, zal het advies van onze administratie zijn: u kunt dat niet doen want dat is tegen de wet – een voorafgaandelijk advies. Op dat moment kan de OCMW-raad stemmen. Stemmen zij dat toch, wel, dan kan men klacht indienen en wordt het vernietigd.

Er wordt hier dus geen enkele poort opengezet. Het enige wat we doen, is de consequente doorzetting van het principe dat we stoppen met goedkeurings-toezichten, omdat we niet langer een bevoogdende organisatie zijn, maar een partner zijn van lokale besturen, en we vertrouwen hebben in die lokale democratie. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

U hebt nog welgeteld 44 seconden, reglement is reglement.

Lise Vandecasteele (PVDA): Het probleem, minister Somers, is dat die privatisering van de zorg de deur openzet voor commerciële spelers. En u weigert om die deur toe te houden. U weigert dat.

De onderzoekers van de UGent zeggen letterlijk ... *(Opmerkingen van Bart Somers)*

Ik hoor u wel. Maar u zegt dat wij erop moeten vertrouwen dat dat niet zal gebeuren. Er zijn vandaag heel wat vermomde vzw's, die zich volgens onze onderzoekers van de UGent perfect kunnen inkopen in de woonzorgverenigingen vandaag. *(Opmerkingen)*

Dat is het probleem. *(Applaus van Kim De Witte)*

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister, ik denk dat u mij beter kent dan wat u daarnet liet uitschijnen, dat ik wel geloof in de kracht van lokale besturen. Maar wat u doet, is mij woorden in de mond leggen. U hebt dat daarnet verweten aan anderen en u doet net hetzelfde. U doet net hetzelfde. *(Opmerkingen van Bart Somers)*

Minister, u kent ons standpunt daarrond. Maar wat wij in amendementen gegoten hebben, is dat het niet-bindend advies een betere garantie is om in dit kader het voorafgaandelijk toezicht te behouden. En dat staat in onze amendementen.

De voorzitter: De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Gewoon omdat ik het niet kan laten. Minister Somers geeft hier aan dat iedereen de moed van zijn overtuiging moet hebben, maar minister Somers, wees helder over de moed van uw overtuiging. Vindt u dat er meer samenwerking moet komen tussen de openbare besturen en de profitsector in de organisatie van onze zorgsector?

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1446/3)

– Artikel 1 tot en met 7 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement tot vervanging van artikel 8. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1446/4)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

Er is een amendement tot invoeging van een artikel 8/1. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1446/4)

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

– Artikel 9 tot en met 23 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er zijn amendementen tot schrapping van artikel 24 tot en met 28. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1446/5)

De stemmingen over de artikelen worden aangehouden.

– Artikel 29 wordt zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 30. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1446/7)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 31 en 32 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 33. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1446/7)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding

– 1498 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Dank u wel, voorzitter. Het zal u niet verbazen dat wij met onze fractie dit ontwerp van decreet met veel plezier zullen goedkeuren. Waarom? Omdat het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) ontslagen zal worden van een aantal taken waarvan wij denken dat ze eerder planlast

veroorzaakten dan dat ze echt noodzakelijk waren. Het gaat eigenlijk over een aantal verplichte adviezen die zij dienden te geven omtrent een verlengd verblijf in het kleuteronderwijs, of een vervroegde instap in het lager onderwijs, of het zittenblijven en dergelijke meer. Wij zijn van mening dat de school de eerste verantwoordelijke is, en dat de school en de leerkracht, en in het verlengde daarvan de klassenraad, de leerling het best kennen doordat zij hem begeleiden in zijn schoolloopbaan, zijn leren en ontwikkeling. Zij zijn dan ook het best geplaatst om een pad uit te stippelen wanneer bepaalde beslissingen genomen moeten worden. Uiteraard blijven ook de ouders hierin een belangrijke actor en dat zal ook zo blijven met de wijzigingen in dit besluit.

Daardoor is dit ontwerp van decreet ook een mooie verlenging van het decreet betreffende leerlingenbegeleiding, dat een aantal jaren geleden gestemd werd. Ook daarin wordt aangeduid dat de school de eerste verantwoordelijke is. Onze fractie staat ook helemaal achter die visie.

Wij vinden het ook belangrijk dat dit ontwerp van decreet in lijn ligt met het decreet Leersteun dat er binnenkort aankomt. Op die manier wordt de duidelijke rolverdeling nog eens in kaart gebracht. We hebben de rol van de school, de rol en verantwoordelijkheid van de CLB's, maar ook de verantwoordelijkheid van de leersteuncentra en van de pedagogische begeleidingsdienst. Het zal in de toekomst heel belangrijk zijn dat er samengewerkt wordt in respect en vertrouwen van ieders deskundigheid, om zo de leerling de optimale ondersteuning te kunnen bieden die hij of zij verdient.

Dit ontwerp van decreet schrapt dus een aantal verplichte adviezen. Wij zijn daarmee heel tevreden, en de CLB's ook, denken wij.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Het zal u niet verbazen dat ook onze fractie dit ontwerp van decreet zal goedkeuren. Collega's, ik denk dat dat een zeer belangrijk signaal is naar de CLB's, die wij allen hebben leren waarderen in de coronaperiode. Met dit ontwerp van decreet blijkt ook dat wij de CLB's maximaal ondersteunen en dat we de CLB-medewerkers ook alle tijd en ruimte geven om effectief op de klasvloer, op school, met de leerlingen, leerkrachten en ouders aanwezig te zijn.

Collega's, het is belangrijk dat we die CLB's maximaal ondersteunen. Er zijn een aantal initiatieven genomen om de planlast te verminderen en te minimaliseren en toch kwaliteit te kunnen bieden, maar we moeten er ook alles aan doen om de werking van de CLB's in de toekomst te kunnen garanderen. En we weten dat het water wel eens aan de lippen staat, men spreekt over de niet-indexering van de middelen. We hebben vele uitdagingen op het vlak van leerlingenbegeleiding, maar dit is alvast een stap in de goede richting. Ik dank u. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, de decreetgeving wordt nu aangepast aan de gangbare praktijk en in dit geval is dat een goede zaak.

Het is natuurlijk wel zo dat de opdrachten van de CLB's vanzelfsprekend behouden blijven. Die situeren zich in vier domeinen: leren en studeren, de onderwijsloopbaan, de preventieve gezondheidszorg, maar ook het psychisch en sociaal functioneren, een rol die ze ook tijdens corona ten volle en met verve hebben opgenomen.

We denken dat ze zich, doordat er nu een aantal verplichte nummertjes wegvallen die weinig meerwaarde boden, nog beter van hun taak zullen kunnen

kwijten. Onze fractie zal er natuurlijk op blijven toezien dat de middelen voor de CLB's worden verhoogd, dat de indexering helemaal wordt toegepast, maar daar gaat dit ontwerp van decreet niet over en wij zullen dit ontwerp van decreet dus met veel overtuiging goedkeuren.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Voorzitter, ik zie heel wat collega's angstvallig weglopen op het moment dat het debat over onderwijs hier start, maar dat zal wellicht een stuk korter duren dan het vorige debat, omdat we in de commissie Onderwijs daaromtrent al een heel constructief debat hebben gevoerd.

Toch heb ik een paar kleine opmerkingen. Iedereen weet en het is ook al aangehaald dat de CLB's het kruispunt zijn tussen onderwijs en welzijn. Zij bekleden een unieke positie als laagdrempelige organisatie naar het complexe welzijnslandschap dat alsmaar complexer wordt. Ze zijn belangrijk bij de ondersteuning van leerlingen, ouders en scholen.

Het CLB mag niet pas in beeld komen bij de uitbreiding van de zorg, maar heeft een rol op te nemen bij de ondersteuning van de scholen, bij de brede basiszorg en ook bij de verhoogde zorg via een consultatieve en signaalfunctie. Dat hebben we kunnen lezen in de analyse van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor).

We verwachten terecht veel van scholen op het vlak van brede basiszorg en verhoogde zorg. CLB's ondersteunen de scholen daar ook terecht bij, maar daar hebben ze voldoende middelen voor nodig. Ze zijn een belangrijke partner in de schoolloopbaan van leerlingen. De vraag is of de verhouding van het aantal leerlingen dat ze begeleiden, de zorgnoden en de middelen nog altijd en overal goed zit. Want deze zomer nog kwam het verhaal van Marthe uit Turnhout in de media. Marthe is een 8-jarig meisje dat de diagnose ASS kreeg. Artsen raadden het buitengewoon onderwijs aan en het CLB was het daarmee eens, net als de ouders. Het CLB slaagde er wegens te veel werk en administratieve overbelasting echter niet in om tijdig een verslag op te maken, zodat ze nog een jaar in het gewone onderwijs moest blijven. De plaats in het buitengewoon onderwijs zijn al ingenomen, dat debat hebben we al gevoerd in de commissie Onderwijs.

Het is goed dat het decreet enkele van hun taken schrapt, maar het is belangrijk – en dat zal de toekomst na de goedkeuring van dit ontwerp van decreet ook wel duidelijk maken – dat we blijven bewaken dat dit in verhouding blijft staan tot de taken die ze erbij hebben gekregen. Zeker gezien de wachtlijsten in de jeugdhulp zien we vaak dat zij die taak in afwachting van de hulp opnemen. Ik ben overigens blij dat onze collega Frank Vandembroucke in de Federale Regering daar ook al heel wat in heeft geïnvesteerd.

Minister, onze fractie zal dit goedkeuren, omdat we dit ontwerp van decreet zeker en vast steunen. Maar we moeten wel samen evalueren dat de ruimte die dan vrijkomt bij het CLB doordat de overbelasting daarmee hopelijk voor een stuk wordt weggewerkt, doeltreffend en met voldoende tijd en middelen wordt ingezet. Ik dank u. (*Applaus van Annick Lambrecht*)

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voorzitter, ik wil collega Vandenberghe nog een geruststellend antwoord geven. U haalt inderdaad terechte bezorgdheden aan over het CLB. Maar u weet ook dat het decreet Leersteunbegeleiding binnenkort, volgend jaar, zal worden geëvalueerd en daarin zullen al die bezorgdheden worden meegenomen.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik wil graag heel kort reageren. Mevrouw Krekels, wij begrijpen elkaar goed in de commissie en hier ook. Dat bedoelde ik net met het verder opvolgen in de toekomst en evalueren. Daarover had ik het, maar ik had het misschien nog concreter kunnen en moeten benoemen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Met dank voor de constructieve tussenkomst en het debat in de commissie Onderwijs. In dezen moet ik ook wel erkennen dat we de wettelijke realiteit enigszins aanpassen aan de werkelijke realiteit, want we schrappen hier enkele taken die opgelegd werden aan de CLB's, maar die in de praktijk soms pro forma werden ingevuld of vervuld. Die taken zorgden desondanks ook voor een flessenhals, namelijk dat de klassenraad in sommige gevallen diende te wachten op het verplichte advies door de CLB's en daardoor niet verder raakte.

Dit is uiteindelijk een win-winsituatie in de zin dat we de CLB's van enkele taken ontlasten en dat we tegelijk meer vertrouwen geven aan de klassenraad, want meestal ging het over een oordeel vanuit een didactisch en pedagogisch oogpunt ten aanzien van leerlingen die bij het CLB niet altijd bekend waren. Ik denk dat dit een goede stap vooruit is naar meer concentratie en focus op kerntaken, zowel wat betreft de leerkrachten als wat betreft de CLB's.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1498/1)

– *Artikel 1 tot en met 6 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

**VOORSTEL VAN DECREET van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en de districtsraad
– 1502 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en de districtsraad.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voor u ligt een klein, maar daarom niet onbelangrijk voorstel van decreet, waarmee we alle driehonderd steden en gemeenten in Vlaanderen willen verplichten om een deontologische commissie op te richten. Het is zo dat zij vandaag al verplicht zijn om een deontologische code aan te

nemen, maar een commissie die die code dan bewaakt en eventuele klachten beoordeelt, is op dit moment niet verplicht. Nochtans hebben een op de drie steden en gemeenten al zo'n commissie. Dat betekent dat een tweehonderdtal gemeenten die commissie nog niet hebben en we geloven dat het een goede zaak zou zijn om die verplichting op te leggen. Want zo'n commissie zou echt wel nuttig zijn en zelfs een noodzakelijke aanvulling kunnen zijn op de deontologische code.

Wij geloven namelijk dat zo'n lokale waakhond over integriteit van lokale mandatarissen, burgemeester, schepenen en gemeenteraadsleden echt wel nodig is. Het gaat om een waakhond die klachten zal kunnen onderzoeken en ook zal kunnen rapporteren aan de gemeenteraad. Een deontologische commissie moet niet enkel een mechanisme zijn om klachten te beoordelen, maar kan ook zelf adviezen uitbrengen, casussen uitwerken, vragen die gesteld zijn door raadsleden beantwoorden of zelfs de regels van de deontologische code verfijnen. Kortom, wij geloven dat zo'n commissie kan zorgen voor een sterkere cultuur op het vlak van integriteit op lokaal vlak.

Daarom leggen wij nu die verplichting op om zo'n commissie op te richten, maar wij laten – voor alle duidelijkheid – heel veel vrijheid aan de lokale besturen, de steden en gemeenten, wat samenstelling en werking betreft. We doen dat ook doelbewust, omdat we weten dat een op de drie steden en gemeenten vandaag al zo'n deontologische commissie heeft, en die samenstellingen zijn zeer divers. Sommige gebruiken bijvoorbeeld externe deskundigen, mensen uit de rechtelijke wereld en we willen dat ook absoluut zo laten. We willen de bestaande praktijken niet dwarsbomen, maar eigenlijk voor een stuk uitrollen naar heel Vlaanderen.

De enige verplichting die we opleggen in het voorstel van decreet is dat alle fracties vertegenwoordigd dienen te zijn in de deontologische commissie. Dat lijkt mij vrij logisch, om een zekere democratische legitimiteit te hebben, en eigenlijk ook om te vermijden dat zo'n deontologische commissie een spel van meerderheid versus oppositie zou zijn. Ik denk dat deontologie meerderheid en oppositie moet overstijgen.

We geloven dus heel sterk in de meerwaarde van dit voorstel van decreet en we zijn daarin trouwens niet alleen. We hebben gisteren nog de mensen van Audit Vlaanderen gehoord in de commissie Binnenlands Bestuur, die wat toelichting zijn komen geven over de werking van Audit Vlaanderen, onder andere wat betreft de forensische onderzoeken. We hebben toch ook eens gevraagd – hoewel ze er zelf spontaan over begonnen – wat zij vonden van ons voorstel van decreet dat hier nu vandaag voorligt. Ze waren – om het zacht uit te drukken – zeer positief over dit voorstel van decreet: "Deze commissie zal de deontologische code bevattelijk en tastbaar maken. Ze zal ervoor zorgen dat de deontologie meer gaat leven in de steden en de gemeenten. Het is dus een zeer goede zaak. Het zal een zeer positieve invloed hebben op de deontologie en de integriteit." Het zijn niet mijn woorden, het zijn die van Audit Vlaanderen.

Nu, toen we dit bespraken in de commissie waren ook de meeste collega's al overtuigd. Enkel de collega's van Vooruit steunden het voorstel niet, maar ik hoop toch dat ze het alsnog gaan doen, want – zoals gezegd – je moet mij niet geloven in mijn overtuigingskracht – misschien is die niet zo sterk, ten aanzien van jullie – maar dan toch wel de mensen van Audit Vlaanderen. Ik blijf toch wel hopen, ook van de collega's van Vooruit, op unanieme steun voor dit voorstel van decreet. Ik denk dat we hiermee een heel sterk signaal zouden kunnen uitsturen, dat we deontologie en integriteit, waar de overgrote meerderheid van onze lokale mandatarissen zich perfect aan houdt, belangrijk vinden en dat ook wij vinden – zoals burgers, denk ik – dat we, als politici, met het algemeen belang bezig

moeten zijn en niet met ons eigenbelang. Dus ik hoop dat we alsnog naar een unanieme goedkeuring van dit voorstel van decreet kunnen gaan.

Nog een kleine aanvulling – maar ook geen onbelangrijke –: u zult misschien gemerkt hebben dat wij te elfder ure nog een amendement hebben ingediend, waarbij we voor de districten toch niet gaan opteren om in elke districtsraad een aparte deontologische commissie op te richten, maar – ook rekening houdend met de praktijk die daar bestaat – om dat over te laten aan de gemeenteraad van de stad van het geheel. Dus daar passen we het wel licht aan, maar de essentie van het voorstel van decreet, namelijk dat we in alle driehonderd steden en gemeenten van Vlaanderen een deontologische commissie willen, blijft natuurlijk overeind. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Het is inderdaad een beperkt voorstel van decreet met een toch wel grote impact, want als we de berichtgeving van de afgelopen maanden en jaren bekijken, dan denk ik dat we een open deur intrappen als we zeggen dat er op lokaal niveau toch een aantal handelingen door uitvoerende mandatarissen zijn gebeurd, waarover we ons minstens vragen moeten stellen.

Ik heb het ook al een aantal keer gezegd: als we jonge mensen en oudere mensen willen overtuigen van de lokale politiek, dan moet je er ook wel voor zorgen dat die rotte appels eruit gaan. En je hebt daar een aantal instrumenten voor. Er is niet één vingerknip of één oplossing die alles in een keer zal oplossen. Je hebt daar een aantal instrumenten voor nodig en een daarvan is de deontologische code, die verplicht is in elke gemeente.

We vinden het eigenlijk gewoon logisch dat, als je regels opstelt, je die ook kunt controleren. En dan is het ook logisch dat je, als je een deontologische code met regels hebt, die via een deontologische commissie kunt controleren. Dat gebeurt – collega Ongena zei het ook al – in een op de drie lokale besturen vandaag al. Ik denk dus dat het in de rest van Vlaanderen ook geen al te grote oefening hoeft te zijn, om dit in te voeren.

Wat heel belangrijk is, is de mogelijkheid voor die onafhankelijke experts en dat ook elke fractie aanwezig moet zijn in de deontologische commissie, omdat deontologie iets is wat je toch over de partijgrenzen moet kunnen bespreken. Maar voor de rest is er inderdaad alle autonomie voor die lokale besturen.

Is dit de oplossing die elke onregelmatigheid, elke fraude zal tegenhouden? Uiteraard niet. Maar dat betekent niet dat we daarom geen stapjes mogen zetten. Elke stap om rotte appels wegens hun wangedrag weg te nemen, moet je eigenlijk nemen, voor al die mandatarissen die wel goed werk verrichten. Daarom zullen we dit voorstel van decreet ten volle ondersteunen. Ik dank graag de collega's van de meerderheid om hier samen aan te werken. *(Applaus bij cd&v)*

– *Nadia Sminate, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

De voorzitter: De heer Buysse heeft het woord.

Yves Buysse (Vlaams Belang): Voorzitter, de deontologische code kan ongetwijfeld een nuttig en betekenisvol instrument zijn zolang het duidelijk is geformuleerd en er niet al te veel wollig politiek taalgebruik in opgenomen is. Maar het speelveld ervan mag ook niet worden overschat. Een deontologische code wordt immers pas belangrijk wanneer de wet of het decreet niets meer voorziet. Pas wanneer we in een soort van grijze zone komen en wanneer de wet of het decreet een bepaald handelen niet verbiedt maar het fatsoen zegt dat het toch niet kan, op dat moment wordt een dergelijke code zeer belangrijk.

Maar goed, zoals al gezegd heeft bij elke wet of reglement een deontologische code vooral zin indien er ook in een praktische toepassing ervan voorzien wordt. Dat is toch de betrachting van dit voorstel van decreet.

Het verplicht oprichten van een formele commissie die klachten onderzoekt die in het kader van de code geformuleerd worden en een beoordeling adviseert, lijkt ons bijgevolg zeker nuttig. Maar voor enkele suggesties in de toelichting bij het voorstel van decreet, dus niet in de artikels zelf, lopen we echter niet warm. Ik verwijs concreet naar de suggestie om externen en experts op te nemen in die commissie. Ik weet dat een aantal van de indieners daar enorm voorstander van zijn maar het laatste woord is volgens ons vanzelfsprekend aan de lokale autonomie. Daarom vinden wij dat een commissie als deze bij voorkeur zou moeten bestaan uit enkel raadsleden die als gelijken oordelen over het handelen van een collega. Het invoeren van experts kan ertoe leiden dat niet-verkozenen de politieke vertegenwoordiging wegduwen en zich uitspreken over verkozenen. In ons democratisch kiessysteem blijft het in principe in eerste instantie aan de kiezer en aan de wet om over raadsleden te oordelen. Er moet dan ook bijzonder voorzichtig worden omgesprongen met organen die tijdens de legislatuur raadsleden beoordelen en eventueel hun handelen beperken.

In tegenstelling tot wat de indieners in hun toelichting bepleiten, is het voor ons ook niet aan een deontologische commissie om een einduitspraak te doen en raadsleden te berispen, wel om te adviseren want het moet volgens ons altijd de volledige gemeenteraad zijn die zich moet uitspreken over het feit of het al dan niet over een overtreding van de code gaat.

Conclusie: aangezien wij de belangrijkste principes van het voorstel steunen, zijnde het invoeren van de verplichting om een commissie op te richten, de expliciete verplichting om ervoor te zorgen dat elke fractie effectief vertegenwoordigd is in deze commissie en vooral ook het feit dat het invullen van de verdere modaliteiten wordt overgelaten aan de democratie, zullen wij het voorstel om al die redenen straks goedkeuren.

– Liesbeth Homans, voorzitter, treedt als voorzitter op.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Voorzitter, collega's, ik wens eerst te onderstrepen dat Vooruit deontologie en integriteit bij lokale mandatarissen bijzonder maar dan ook bijzonder belangrijk vindt. Ik wil ook onderstrepen dat het overgrote deel van de mandatarissen die integriteit ook belangrijk vindt en daarnaar handelt. Het decreet Lokaal Bestuur laat nu al toe dat er een deontologische commissie wordt opgericht. De gemeenten zijn daar vrij in. Dat behoort tot de lokale autonomie. Maar een deontologische code is verplicht. Een op de drie Vlaamse gemeenten beschikt momenteel al over een deontologische commissie.

Wat stel ik vast? Dat noch door de indieners van dit voorstel van decreet, noch tijdens de hoorzitting gisteren met Audit Vlaanderen, werd gezegd dat er onderzoek gebeurd is over het feit of er een verband bestaat tussen inbreuken of vermeende inbreuken en de aanwezigheid van een deontologische commissie. Er zijn ook geen cijfers waaruit blijkt dat er een verband bestaat tussen inbreuken en vermeende inbreuken of klachten en de aanwezigheid van een deontologische commissie.

Audit Vlaanderen heeft gisteren een aantal aanbevelingen gedaan, collega's. Ik heb de slide hier voor mij. Het gaat over sensibilisering, actualisering van de deontologische code, het actief communiceren over de deontologische code. Maar het verplichten van een deontologische commissie staat er niet bij. Er is wel

geantwoord op de vraag of ze een meerwaarde zien in het oprichten van een deontologische commissie, maar er is geen uitspraak over het verplichten ervan.

Wat ik wel gehoord heb van de vertegenwoordigers van Audit Vlaanderen, op de vraag of er onderzoek of cijfers zijn, is dat ze vonden dat ze daar werk van zouden moeten maken. Ook naar aanleiding van het aantal dossiers dat bij hen aanhangig wordt gemaakt, zou er een evaluatie gebeuren of onderzocht worden of er een correlatie bestaat tussen inbreuken en de aanwezigheid van een deontologische commissie. Ze hebben beloofd om daar werk van te maken.

Collega's, het voorstel van decreet zoals het nu voorligt, kan ons niet overtuigen, omdat het geen garantie biedt dat het aarde aan de dijk zal brengen door het verplicht op te leggen aan alle lokale besturen. Toch voert dit voorstel van decreet dat in. Met Vooruit zijn we van oordeel dat we, voordat we steden en gemeenten verplicht iets opleggen en inbreken op die lokale autonomie, toch zeker moeten zijn van de slagkracht van het instrument dat wordt opgelegd. En dat is hier niet het geval.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Voorzitter, ik zal niet herhalen wat mijn collega-indieners gesteld hebben. Ik wil wel ingaan op het laatste punt. Vooreerst is het duidelijk dat het feit dat wij tot dit systeem gekomen zijn om een deontologische commissie op te leggen, gebaseerd is op ervaringen die we de voorbije periode gehad hebben en debatten en discussies binnen onze commissie over het correct optreden van mandatarissen, op verschillende niveaus, en de geloofwaardigheid van de politiek en van de overheid.

Het argument om de commissie niet op te leggen, collega's, zou ik evengoed kunnen aanhalen als het gaat over het opleggen van een code an sich. Want de garantie die men hier vraagt, kun je nooit geven. Ik kan me geen deftig democratisch systeem inbeelden dat alles uitsluit en dat overall garanties op biedt.

Gisteren is aangehaald dat er geen onderzoek is gedaan naar een correlatie tussen gemeenten met deontologische commissies, namelijk een derde, en het melden van overtredingen. U zult zich herinneren, collega De Loor, dat ik heb aangehaald dat het omgekeerde ook waar kan zijn, namelijk dat net in gemeenten waar de thematiek ten volle besproken wordt en waar het onderwerp van debat is, de gevoeligheid om iets te melden daar hoger is. Ik kijk er samen met u naar uit dat men die zaken uitspit. Maar dat weerhoudt mij er niet van om de stap bij dezen te zetten.

Ik wil de collega's nog onder de aandacht brengen dat we wel degelijk op het laatste moment nog een wijziging voorstellen, een amendement op artikel 3, in verband met de districtsraden. Er is nu maar één stad waar dat fungeert. Dat functioneert daar goed. We willen de werking zoals ze daar gebeurt, waarbij een gemeenteraadscommissie ook haar vertegenwoordigers kent vanuit de districten, consolideren in het voorstel van decreet, zoals we het straks hopelijk ook zullen goedkeuren. Ik vraag bij dezen ook met aandrang om het amendement dat ingediend is, mee goed te keren, om vervolgens het voorstel van decreet zijn goedkeuring te geven. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Als lokaal politicus en ambtenaar moet je niet alleen handelen volgens de wet, maar moet je ook nog integer handelen. En dat loopt eigenlijk bijna altijd goed. Er worden massa's beslissingen genomen die integere beslissingen zijn. Maar helaas loopt het soms fout. En helaas krijgt dat dan ook telkens zoveel aandacht dat die paar rotte appels de hele fruitmand er rot

dreigen te doen uitzien. Van daaruit is een deontologische belangrijk en is ook een deontologische commissie belangrijk.

Nu, deontologische code is belangrijk in de mate dat die ook doorleefd is en gevolgd wordt. We hebben evengoed gisteren in de hoorzitting gehoord dat een deontologische code soms een papieren tijger dreigt te worden. In die zin is het goed dat er met een deontologische code de volgende stap gezet wordt waardoor er in het lokaal bestuur meer over deontologie gesproken wordt, dat de raadsleden en de ambtenaren zich daar ook meer bewust van zijn. Tegelijk is er evengoed het risico dat het in een aantal lokale besturen zeer beperkt blijft en dat het behandeld zal worden als een papier of een formaliteit die men in het begin van de legislatuur in orde moest maken en sindsdien is dat afgevinkt. Ik hoop van niet. Ik reken erop dat dat in zeer veel lokale besturen wel goed gaat. Ik reken er ook op dat we met deze verplichting een goede stap richting meer deontologie in onze lokale besturen zetten. Daarom zal onze fractie dit voorstel mee steunen.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Ik dank alle collega's voor de tussenkomsten en de steun, behalve collega De Loor, die jammer genoeg aankondigt dat hij toch niet gaat mee stemmen. Ik betreur dat echt. Collega De Loor, het is inderdaad zo: we hebben geen groot empirisch onderzoek gevoerd. We gaan dat ook niet doen. We gaan daar geen doctoraatsstudent vier, vijf jaar over laten onderzoeken en verbanden laten zoeken. Dit gaat over een heel eenvoudige vraag. Ik had gehoopt dat u na de tussenkomsten gisteren van de mensen van Audit Vlaanderen toch ook overtuigd geraakt was. De eenvoudige vraag is: we hebben vandaag in alle gemeenten een deontologische code. De mensen van Audit Vlaanderen zeiden gisteren zelf letterlijk: "Het probleem is dat die code vaak" – zoals collega Aerts het ook verwoordde – "een papieren tijger wordt", dat dat een dode letter is, dat dat in het begin van de legislatuur door de gemeenteraad aangenomen wordt en dat dat dan voor zes jaar verdwijnt in de lade van de algemeen directeur of waar dat document ook ligt. Maar voor de rest gebeurt daar niks mee, tenzij bij commotie, maar in principe gebeurt daar niks mee.

Ik heb inderdaad letterlijk gevraagd wat zij van ons voorstel van decreet vinden, wat een verplichte invoering is. Zij zeiden letterlijk: "Het is een zeer goede zaak, het gaat een zeer positieve invloed hebben. Het gaat de code bevattelijk, tastbaar, levendig maken. De deontologische commissies gaan casussen kunnen maken. Ze gaan dilemmatrainingen kunnen doen." – ik lees mijn nota's af, dat is wat hij letterlijk gezegd heeft. "Men gaat die code kunnen verfijnen." Kortom: men gaat op die manier vermijden dat de deontologische code in de lade blijft liggen en dat er niets mee gebeurt. Dat lijkt me toch een ongelooflijke stap vooruit als zelfs mensen van Audit Vlaanderen dat toejuichen. Dan zou ik denken dat je toch geen argumenten meer hebt om dat nu niet mee goed te keuren. Het enige dat je kunt zeggen is: "Gaat dat alles oplossen?" Dat zeggen wij ook niet. Collega Aerts, inderdaad, wij zeggen dat ook niet. Dat is geen garantie dat het dan overall perfect gaat lopen. Maar je kunt toch niet ontkennen dat dit een stap vooruit is. Het is echt jammer, ik denk dat jullie een kans missen om hier als parlement unaniem te zeggen dat we deontologie en integriteit belangrijk vinden en dat we echt geloven dat we met de invoering van de verplichte deontologische commissie in elke gemeente daar ook op lokaal vlak een serieuze stap vooruit kunnen zetten. Ik vraag u alsnog: denk er nog eens over na. Hopelijk drukt u toch ook mee op het groene knopje.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Collega's, ik wil eerst nog meegeven dat de hoorzitting of de gedachtewisseling met Audit Vlaanderen er gisteren gekomen is ook naar

aanleiding van een vraag om uitleg die wij met Vooruit ingediend hadden over een aantal feiten die gebeurd zijn. Daarom zeg ik dat we deontologie en integriteit bij lokale mandatarissen ook superbelangrijk vinden. Maar wij vinden het niet evident om in te breken in de lokale autonomie en al zeker niet als die verplichting niet gebaseerd is op onderzoek waaruit de efficiëntie en effectiviteit blijken. Collega Ongena, tijdens de bespreking van het voorstel van decreet, hebt u ook gezegd: baat het niet, het schaadt ook niet. Dat is niet de manier waarop wij omgaan met de lokale autonomie. Ik vrees een beetje om de parallel te trekken met de deontologische code, dat die vaak dode letter blijft in veel gemeenten. Voor alle duidelijkheid: ik betreur dat ook, maar ik vrees er een beetje voor dat we door het te verplichten nu hetzelfde gaan doen, door het oprichten van een deontologische code, dat dat ook een papieren tijger gaat zijn, dat dat een dode letter blijft. Dan ben ik van oordeel dat je op die manier niet kunt inbreken in de lokale autonomie. 'Sorry for being the partypooper.'

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1502/1)

– *Artikel 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement tot vervanging van artikel 3. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1502/3)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VLAAMS MENSENRECHTENINSTITUUT

Benoeming van de leden van de raad van bestuur en selectie van vier opvolgers

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de benoeming van de leden van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut en de selectie van vier opvolgers.

De heer Kris Van Dijck, voorzitter van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering, heeft het woord voor een toelichting bij de gevolgde procedure.

Kris Van Dijck (N-VA): Collega's, het is net veertien weken geleden dat dit parlement het nieuwe decreet voor een Vlaams Mensenrechteninstituut goedkeurde. In dat decreet werd de belangrijke opdracht weggelegd voor het Vlaams Parlement om tot deze raad van bestuur over te gaan.

Ik citeer letterlijk uit het decreet: "Het Vlaams Parlement organiseert een open kandidatuurstellingsprocedure." En verder: "De selectieprocedure verloopt op een transparante, onpartijdige en participatieve wijze. De leden van de raad van bestuur worden benoemd op grond van hun expertise, ervaring en belangstelling op het gebied van de bescherming en bevordering van mensenrechten, in het bijzonder in de aangelegenheden die onder de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest vallen."

Op 23 november 2022 legde deze plenaire vergadering de opdracht daartoe in de schoot van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering. Op 30 november 2022 werd er een open oproep gelanceerd vanuit de diensten van het Vlaams Parlement, breed verspreid in Vlaanderen. Op 6 december 2022, nadat deze plenaire vergadering de opdracht daartoe aan de commissie gaf, is de commissie samengekomen en heeft ze haar werkzaamheden besproken om tot de procedure te komen. Er is afgesproken om een werkgroep samen te stellen, voorgezeten door de voorzitter van de commissie, ikzelf dus, en een lid van elke erkende fractie, met name een werkgroep van zeven mensen. Op 21 december 2022 is deze werkgroep samengekomen en heeft werkafspraken gemaakt, onder meer over de rol van de voorzitter en hoe we hoorzittingen zouden aanvatten. Wij hadden op dat moment geen kijk op kandidatuurstellingen, laat staan op hoeveel. We hebben toen wel de afspraak gemaakt om, wat er ook zou gebeuren, sowieso een 22-tal mensen te selecteren op hoorzittingen, te organiseren in de loop van de maand januari 2023.

De kandidatuurstellingen moesten binnen zijn op 9 januari 2023. We stelden vast dat er op 9 januari 2023 60 kandidaten waren. De werkgroep is de dag nadien samengekomen, heeft niet alleen kennisgenomen van de kandidatuurstellingen, maar heeft ook inzage gekregen in motivatiebrieven en cv's van de betrokken kandidaten. Op 13 januari 2023 werd dit alles ook ter inzage gelegd van de leden van de commissie Binnenlands Bestuur. Op 17 januari 2023, een week later, is de werkgroep opnieuw samengekomen om te overlopen welke kandidaten we zouden horen. Op dat moment werden er 25 namen voorgesteld, vanuit de werkgroep. Het was een unaniem voorstel om die 25 mensen te horen. Dat voorstel is naar de commissie gegaan, die dat goedkeurde. Twee dagen later zijn de brieven vertrokken naar de geselecteerde kandidaten, alsook naar de niet-geselecteerde kandidaten.

Eén dag later heeft één kandidaat zich teruggetrokken, en bleven er dus nog 24 kandidaten over. Dit alles werd dan ook nog eens geagendeerd op de commissievergadering van 24 januari, waarbij we dus op een correcte wijze 's anderdaags de hoorzitting konden aanvatten. Wij hebben dus op woensdag vorige week, ook in de namiddag – waarvoor dank dat we tijdens de plenaire vergadering ook onze werkzaamheden konden voortzetten – en op vrijdag, op twee volle dagen, 23 kandidaten de revue zien passeren.

Ik wil hier benadrukken, collega's, dat dit een openbare zitting was, waarin alle parlementsleden, maar ook anderen, konden participeren. Met participeren bedoel ik dan vooral dat parlementsleden de kans hadden om vragen te stellen. Anderen natuurlijk niet, maar zij konden de zitting wel bijwonen. Het is dan ook zo dat tijdens de hoorzitting 1 kandidaat zich teruggetrokken heeft. Er bleven nog 22 kandidaten over.

De werkgroep is vier dagen later, op maandag 30 januari, dus eerstdaags, samengekomen, om een evaluatie te maken op basis van én de cv's, én de brieven die we gekregen hebben, én de hoorzittingen. Op dat moment was er ook één kandidaat die zich terugtrok.

Het voorstel zoals de werkgroep uitwerkte, is dan gisteren in de commissie Binnenlands Bestuur naar voor gebracht, met elf effectieve leden, en vier opvolgers.

Ik wil benadrukken dat de motivering van wat we voorstellen als volgt kan omschreven worden. In haar selectie van kandidaten heeft de commissie rekening gehouden met verschillende elementen die naar voor kwamen uit in-gediende dossiers, uit de hoorzittingen met de kandidaten, de motivatie van de kandidaten, hun aangetoonde expertise, ervaring en belangstelling op het gebied

van de bescherming en de bevordering van mensenrechten, in het bijzonder in de aangelegenheden die onder de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest vallen, de verschillende evenwichten die bij de samenstelling van de raad van bestuur van het VMRI gerespecteerd moeten worden, overeenkomstig artikel 30 van het oprichtingsdecreet van 28 oktober 2022, en de wens van de commissie om in de raad van bestuur van dat nieuwe instituut ook voldoende bestuurservaring binnen te brengen.

Gisteren is in de commissie dan ook de lijst goedgekeurd – met de uitslag van de stemmingen: 9 voor, 3 tegen en 2 onthoudingen – van volgende kandidaten: de heer Jonathan Bernaerts, mevrouw Tine Destrooper, de heer Raf Geenens, de heer Gerhard Van Der Schyff, de heer Frank Flerackers, de heer Stefan Sottiaux, de heer Matthias Storme, mevrouw Katrien Meuwissen, mevrouw Nathalie Van Leuven, de heer Hassan Boujedain en mevrouw Liesbet Stevens.

Vervolgens zijn er ook vier leden aangeduid als opvolger: de heer Tomas Baum, de heer Luc Demarez, mevrouw Aleydis Nissen en mevrouw Aube Wirtgen.

Voorzitter, collega's, ik wil benadrukken dat én de werkgroep én de commissie deze taak naar ernst opgenomen heeft. Ik wil alle leden van de commissie en de werkgroep, maar ook de diensten van het parlement, zeer oprecht danken, omdat ik hier kan getuigen, wil getuigen en moet getuigen dat er op een correcte manier gewerkt is, zoals de geest van het decreet én de letter van het decreet dat ook bepalen. *(Applaus)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Over het VMRI zelf hebben we het debat al gehad. Daar zal ik ons standpunt niet rond herhalen. Ik wil de commissie bedanken voor het werk. Ik ben vanmiddag alle kandidaturen en verslagen gaan inkijken. Daar is inderdaad zeer grondig gewerkt. Er zitten een aantal interessante mensen tussen, en een aantal mensen waar ik meer twijfels bij heb, maar dat is op zich niet van belang.

Er is één kandidaat die ik wel bizar vind, omdat in het decreet staat dat het de bedoeling is dat de raad van bestuur onpartijdig en onafhankelijk is, dat de leden onpartijdig en onafhankelijk zijn, en ik weet niet goed hoe dat te rijmen valt met mensen die in een partijbestuur van een meerderheidspartij van het Vlaams Parlement zetelen.

Het is moeilijk om dan onpartijdig te zijn, laat staan onafhankelijk. Zeker wanneer blijkt dat die niet altijd in het partijbestuur van de N-VA heeft gezeten, maar er ook uitgezet geweest is wegens het feit dat hij vond dat de Vlaming bijna de morele plicht had om voor het Vlaams Belang te stemmen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

Applaus op de banken van de fascisten, zegt altijd veel. *(Opmerkingen)*

En waarom vond hij dat de Vlaming bijna de morele plicht had om voor het Vlaams Belang te stemmen? Omdat die man zich verzet tegen de antidiscriminatiewetgeving in ons land. Dat is natuurlijk een standpunt dat je kunt vertolken, ik heb daar wel een probleem mee, maar dat mag die doen. Maar het is natuurlijk wel moeilijk om in de raad van bestuur van een mensenrechteninstituut te zetelen, als je je verzet tegen de wetgeving waar dat mensenrechteninstituut over moet waken. Ik begrijp niet goed hoe dat te rijmen is.

Men heeft eerst al het nieuwe mensenrechteninstituut tandeloos gemaakt door het niet in rechten te laten optreden, maar nu wil men er blijkbaar zelfs mensen

in droppen die eigenlijk gewoon niet akkoord zijn met de wetgeving tegen discriminatie in dit land.

Uit respect voor de andere kandidaten zal mijn fractie zich dan ook onthouden, maar ik vind dat toch een bijzonder vreemde keuze die hier gemaakt is. (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): De antifascisten gebruiken steeds vaker fascistische methodes om zich van hun tegenstanders te ontdoen. Maar ik kom even ter zake wat hier ter stemming voorligt.

Met het politiek compromis dat het Vlaams Mensenrechteninstituut was, zouden we, na Unia, van de regen in de drup belanden, waarschuwde het Vlaams Belang van in den beginne. Mijn partij vreesde niet alleen dat het Vlaams Mensenrechteninstituut gewoon een tweede, en zelfs nog duurdere, Unia zou worden, we stelden ons ook van meet af aan vragen bij de manier van samenstellen van de raad van bestuur.

Bij Unia zetelden bijvoorbeeld nog vertegenwoordigers van alle partijen in de raad van bestuur, op basis van de samenstelling van het parlement. Althans totdat er een Vlaams Belanger bij zou komen, toen was het alle hens aan dek en werd er naar oplossingen gezocht om dat toch maar te voorkomen.

Bij het Vlaams Mensenrechteninstituut heeft men meteen het risico willen uitsluiten om ooit met de democratische vertegenwoordiging in dit parlement geconfronteerd te worden. Om toch maar niemand van Vlaams Belangstrekking – de tweede grootste partij van het parlement, virtueel de grootste volgens de peilingen – in haar rangen te moeten opnemen, heeft men ervoor gekozen om te werken met open kandidaatstelling. Dat betekent in de praktijk dan natuurlijk zowat alle strekkingen in de raad van bestuur, behalve het Vlaams Belang.

Een van de mensenrechten zegt dat in een democratie de vertegenwoordiging van alle democratische krachten moet worden gerespecteerd. Dat gebeurt, of moet blijkbaar overal gebeuren, maar niet in het mensenrechteninstituut zelf. Eén conservatieve zwaluw, waar intussen al naar verwezen werd door de communisten, waarover in de media gisteren en vandaag blijkbaar heel wat stennis getrapt wordt, wel één conservatieve zwaluw maakt helaas de lente niet.

Het was bij deze samenstelling van de raad van bestuur duidelijk dat kritische of te weinig progressieve stemmen niet geselecteerd werden. Ik ga geen namen noemen, ik denk ook niet dat het de bedoeling is om hier namen te noemen van mensen die zich niet kunnen verdedigen. De geselecteerde kandidaten beschikken trouwens, ongetwijfeld, over academische, juridische of andere capaciteiten, maar ik stel toch vast dat een belangrijke stroming in de samenleving niet vertegenwoordigd zal zijn: de stroming die wijst op het probleem van de politisering van de mensenrechten, de stroming die vindt dat de slinger wel erg ver doorgeslagen is, de stroming die vindt dat het uithollen van de zeer fundamentele vrijheid van meningsuiting nu wel eens mag stoppen.

Het bevestigt dus allemaal onze vrees dat met dit Vlaams Mensenrechteninstituut, met een jaarlijkse kostprijs voor de belastingbetaler van zo'n 5 miljoen euro, de goedbedoelde, maar vaak vaag geformuleerde mensenrechten misbruikt zullen worden om een politieke agenda door te drukken, dat ze inderdaad misbruikt zullen worden door activistische rechters.

Deze evolutie van democratie naar juristocratie is voor ons niet alleen gevaarlijk, maar vooral ook ongewenst. Ik weet dat de stemming die we straks zullen

houden geheim is, maar ik heb er geen probleem mee om het geheime karakter ervan te doorbreken en te zeggen dat ikzelf en naar ik vermoed daarmee ook de leden van mijn fractie met overtuiging tegen deze raad van bestuur zullen stemmen. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Mevrouw Moerenhout heeft het woord.

An Moerenhout (Groen): Groen zal zich straks onthouden over dit voorstel van kandidaat-bestuurders. Ik zou graag even willen schetsen hoe we tot dat stemgedrag zijn gekomen.

Zoals commissievoorzitter Van Dijck daarnet zei, hebben we hier veertien weken geleden gedebatteerd en gestemd over het decreet voor het nieuwe Vlaams Mensenrechteninstituut. In dat debat namen wij als Groen een heel kritische positie in, temeer gezien het gebrek aan juridische slagkracht en dergelijke, maar ondanks deze kritiek hebben we de voorbije weken alsnog geprobeerd om er het beste van te maken en mee te werken in de zoektocht naar de best mogelijke kandidaat-bestuurders voor het instituut. Ik heb dat met heel veel overtuiging gedaan, en voor het grootste deel heb ik eigenlijk ook een heel positief gevoel overgehouden aan de procedure, aan de werking van de werkgroep en dergelijke, maar 'in the end' is er eergisteren, gisteren, vandaag helaas geen vergelijk gevonden, vandaar ook onze onthouding, wat ik heel jammer vind.

De reden waarom we geen ja-stem kunnen geven aan de hele lijst, is omdat er onzes inziens onvoldoende rekening is gehouden met de voorwaarden van het decreet dat een aantal maanden geleden werd goedgekeurd, namelijk dat de bestuurders neutraal, onafhankelijk en onpartijdig moeten zijn. Ook de Principes van Parijs, die het decreet moet nastreven, vragen dat alle bestuurders onpartijdig zijn. Ik vind dit bovendien extra jammer omdat diezelfde onpartijdigheid een belangrijke voorwaarde is om de A-status te behalen, wat eigenlijk heel erg werd begeerd door deze Vlaamse meerderheid.

Daarnaast maken wij ons ook zorgen over het feit dat de missie van het instituut mogelijk niet wordt gedeeld door alle kandidaat-bestuurders. Collega D'Haese heeft dat al aangehaald. De bedoeling van het instituut is net slachtoffers van discriminatie te beschermen en te begeleiden en dusdanig uiting te geven aan de antidiscriminatiewetgeving. Wij maken ons er zorgen over dat net die wetgeving in vraag wordt gesteld door een van de kandidaat-bestuurders.

Dat gezegd zijnde, wil ik er ook uitdrukkelijk bij vermelden dat we het overgrote deel van de kandidaat-bestuurders wél met volle overtuiging steunen, dat ik er persoonlijk van overtuigd ben dat het collectief van bestuurders zoals dat vandaag voorligt, een heel sterke groep is, die diverse profielen heeft, en dat dat mensen zijn die kennis en expertise delen met de drive en het enthousiasme om van het nieuwe instituut, of toch van het bestuur ervan, een succes te maken. Het grootste deel van de bestuurders heeft dus onze steun, en hen willen we dan ook alle succes toewensen. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Voorzitter, ik wil eigenlijk heel kort mensen bedanken, namelijk de commissievoorzitter, collega Van Dijck, om dit in goede banen te leiden en voor de manier waarop we hier tot dit voorstel zijn gekomen, maar ook de collega's in de werkgroep. Ik denk dat we daar een zeer open en transparante procedure hebben gevolgd, dat we daar zeer leerrijke hoorzittingen hebben gehad, en dat we de selectie hebben gemaakt ten eerste op basis van cv's, en ten tweede toch ook op basis van de toelichtingen die de mensen zijn komen geven.

Collega Moerenhout, sta me toe dat ik u even citeer, want wat dat betreft, volg ik u helemaal: deze nu voorgestelde raad van bestuur is inderdaad een "sterke groep", een diverse, maar ook sterke groep. Ik ben er echt van overtuigd dat we met dit voorstel, zoals dat nu voorligt, echt wel een groep hebben van mensen die van het mensenrechteninstituut een succes kunnen maken, die ervoor kunnen zorgen dat het op 15 maart, wat natuurlijk zeer kort dag is, up and running is en dat vooral mensen die het slachtoffer zijn van onder andere discriminatie, ergens terecht zullen kunnen. Ik ben er echt van overtuigd dat we een goede samenstelling hebben, dat het een goede ploeg is, die daar een succes van kan maken.

Ik stel ook vast dat men vanuit extreemlinkse hoek zegt dat dit mensenrechteninstituut niet onafhankelijk genoeg is, terwijl men aan extreemrechtse kant zegt dat de raad van bestuur van het instituut eigenlijk te onafhankelijk is. Als ik de twee samenneem, dan denk ik dat we inderdaad een goede keuze hebben gemaakt. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (cd&v): We hebben hier in dit parlement een decreet goedgekeurd dat een ambitieus Vlaams Mensenrechteninstituut wilde oprichten. Ambitieuze in de breedte van het mandaat voor de bescherming van de mensenrechten in Vlaanderen, ambitieus in de manier van werken via geschillencommissie en bemiddeling, en ambitieus op het vlak van timing. De voorzitter heeft al geschetst dat we onverwijd aan de slag zijn gegaan met de commissie. We hebben daar vele uren met elkaar gesleten. Dank ook aan de voorzitter om dat in goede banen te leiden. Ik denk dat we er echt in geslaagd zijn om een heel goede groep van mensen te selecteren. Het waren ook allemaal bijzonder sterke kandidaten, An Moerenhout heeft het al gezegd. Wij zijn ervan overtuigd, met deze samenstelling van de raad van bestuur, dat zij dat Mensenrechteninstituut kunnen uitbouwen tot een instituut met gezag, en vooral dat zij dat zullen uitbouwen tot een instituut dat in Vlaanderen een stem zal geven aan mensen die gediscrimineerd worden.

Daarom zullen wij dit dan ook helemaal steunen.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Collega's, als een kandidaat volgens jullie niet neutraal genoeg zou zijn, leg mij dan eens uit waarom jullie tijdens de hoorzittingen geen enkele vraag hebben gesteld aan die kandidaat. Ik was de enige van heel de werkgroep die gepeild heeft naar de expertise van de kandidaat waar jullie naar verwijzen. Jullie hadden de kans om die persoon op de rooster te leggen, en jullie hebben dat niet gedaan. Achteraf dan kritiek geven vind ik toch enigszins hypocriet.

Bovendien, collega's ter linkerzijde, is er ook een kandidaat meegenomen die veel meer aansluit bij jullie partijkleur, om niet te zeggen dat die persoon in de gemeenteraad heeft gezeteld voor Vooruit. Ik heb kritisch gekeken naar die kandidaat en ik heb haar stevig op de rooster gelegd, en ik moet zeggen dat het een kandidaat was die haar expertise ook getoond heeft tijdens die hoorzittingen. Ik ben niet te beroerd om dan te zeggen: oké, dat is iemand die geschikt is voor de functie. Ik vind dat een veel eerlijker manier van werken dan die van uw fractie.

Ten derde vind ik de kritiek ook getuigen van een zekere vorm van hypocrisie, als je weet dat in de raad van bestuur van het federale Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) een gemeenteraadslid voor Groen zit, en dat er een voormalige jongerenvoorzitter van Groen in zit. Wij hebben kandidaten gekozen met inhoud, op basis van hun expertise. We hebben al die

leden gehoord, we hebben daar ruim de tijd voor genomen. Ik zou dus zeggen, vooraleer u kritiek komt geven op onze manier van werken, dat u op federaal niveau ook eens eenzelfde open kandidaatstelling invoert. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Ik denk dat collega Van Dijck al heeft gezegd dat het hier over personen gaat. Het is dus een geheime stemming.

Voor we met de eigenlijke stemming beginnen, voeren we eerst een teststemming uit.

– *De Vlaamse volksvertegenwoordigers voeren een teststemming uit.*

De test van de geheime stemming lijkt me wel geslaagd te zijn.

Wij stemmen nu bij geheime stemming over de door de commissie voorgedragen lijst van leden en opvolgers.

Stemming nr. 1

Ziehier het resultaat:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
75 leden hebben ja geantwoord;
22 leden hebben neen geantwoord;
17 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de door de commissie voorgedragen lijst aan en verklaar ik benoemd tot lid van de raad van bestuur van het Vlaams Mensenrechteninstituut

uit de academische wereld

de heer Jonathan Bernaerts
mevrouw Tine Destrooper
de heer Raf Geenens
de heer Gerhard Van Der Schyff

uit de gerechtelijke wereld

de heer Frank Fleerackers
de heer Stefan Sottiaux
de heer Matthias Storme

uit verenigingen die de bescherming van de mensenrechten beogen

mevrouw Katrien Meuwissen
mevrouw Nathalie Van Leuven
de heer Hassan Boujedain

niet toegewezen aan een categorie

mevrouw Liesbet Stevens

en geselecteerd als opvolger

de heer Tomas Baum uit verenigingen die de bescherming van de mensenrechten beogen
de heer Luc Demarez uit verenigingen die de bescherming van de mensenrechten beogen

mevrouw Aleydis Nissen uit de academische wereld
mevrouw Aube Wirtgen uit de gerechtelijke wereld.

Ik stel voor dat ik de leden van de raad van bestuur voor een eerste vergadering bijeenroep, zodat zij hun voorzitter kunnen verkiezen. Dat is ondertussen ook al bezig.

Is het parlement het ermee eens dat we die brieven versturen en de mensen op de hoogte brengen? (*Instemming*)

ONTWERP VAN DECREET over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur – 1446 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 7

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 7, van Yves Buysse, Chris Janssens en Sam Van Rooy, tot vervanging van artikel 8 van het ontwerp van decreet over regiovorming en tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
22 leden hebben ja geantwoord;
88 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 8.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
63 leden hebben ja geantwoord;
33 leden hebben neen geantwoord;
14 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 8 aan.

Redenen voor onthouding?

De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb een stemafpraak met mevrouw Yalçin.

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Ann De Martelaer (Groen): Ik heb een stemafpraak met mevrouw van der Vloet.

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 8, van Yves Buysse, Chris Janssens en Sam Van Rooy, tot invoeging van een artikel 8/1.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
22 leden hebben ja geantwoord;
88 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, amendement nr. 9, van Lise Vandecasteele, Kurt De Loor, Staf Aerts, Jos D'Haese, Hannelore Goeman en Ann De Martelaer, strekt tot de schrapping van artikel 24.

Wij stemmen rechtstreeks over het artikel.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

113 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
24 leden hebben neen geantwoord;
24 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 24 aan.

De reden voor onthouding is dezelfde als die van daarnet, neem ik aan?
(*Instemming*)

Dames en heren, amendement nr. 10, van Lise Vandecasteele, Kurt De Loor, Staf Aerts, Jos D'Haese, Hannelore Goeman en Ann De Martelaer, strekt tot de schrapping van artikel 25.

Wij stemmen rechtstreeks over het artikel.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

113 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
24 leden hebben neen geantwoord;
24 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 25 aan.

Dames en heren, amendement nr. 11, van Lise Vandecasteele, Kurt De Loor, Staf Aerts, Jos D'Haese, Hannelore Goeman en Ann De Martelaer, strekt tot de schrapping van artikel 26.

Wij stemmen rechtstreeks over het artikel.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
24 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 26 aan.

Dames en heren, amendement nr. 12, van Lise Vandecasteele, Kurt De Loor, Staf Aerts, Jos D'Haese, Hannelore Goeman en Ann De Martelaer, strekt tot de schrapping van artikel 27.

Wij stemmen rechtstreeks over het artikel.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
25 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 27 aan.

Redenen voor onthouding?

De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Ik heb een stemafpraak met collega Tavernier. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: Dames en heren, amendement nr. 13, van Lise Vandecasteele, Kurt De Loor, Staf Aerts, Jos D'Haese, Hannelore Goeman en Ann De Martelaer, strekt tot de schrapping van artikel 28.

Wij stemmen rechtstreeks over het artikel.

Stemming nr. 9

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
25 leden hebben neen geantwoord;
25 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 28 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 14, van Tom Ongena, Paul Van Miert, Koen Van den Heuvel, Nadia Sminate, Brecht Warnez en Kris Van Dijck, op artikel 30.

Stemming nr. 10

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
73 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben neen geantwoord;
33 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het aldus geamendeerde artikel 30.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
63 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben neen geantwoord;
21 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 30 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 15, van Tom Ongena, Paul Van Miert, Koen Van den Heuvel, Nadia Sminate, Brecht Warnez en Kris Van Dijck, op artikel 33.

Stemming nr. 12

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben neen geantwoord;
46 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
63 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben neen geantwoord;
43 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het aldus geamendeerde artikel 33.

Stemming nr. 13

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
65 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben neen geantwoord;
24 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
63 leden hebben ja geantwoord;
26 leden hebben neen geantwoord;
21 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 33 aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 14

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
64 leden hebben ja geantwoord;
47 leden hebben neen geantwoord;
3 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

109 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
62 leden hebben ja geantwoord;
45 leden hebben neen geantwoord;
2 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding – 1498 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, wat betreft de rol van de centra voor leerlingenbegeleiding.

Stemming nr. 15

Ziehier het resultaat:

115 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
115 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en de districtsraad – 1502 (2022-2023) – Nrs. 1 tot en met 3

Aangehouden stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 1, van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert, tot vervanging van artikel 3 van het voorstel van decreet van Tom Ongena, Kris Van Dijck, Brecht Warnez, Nadia Sminate, Katrien Partyka en Paul Van Miert tot wijziging van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, wat betreft de oprichting van een deontologische commissie bij de gemeenteraad en de districtsraad.

Stemming nr. 16

Zie hier het resultaat:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
95 leden hebben ja geantwoord;
15 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 17

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

114 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
98 leden hebben ja geantwoord;
16 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

110 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
95 leden hebben ja geantwoord;
15 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 8 februari 2023 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– De vergadering wordt gesloten om 20.18 uur.

BIJLAGEN

Aanwezigheden

Aanwezig

Staf Aerts, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buyse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Johan Deckmyn, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Filip Dewinter, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenbergh, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Onno Vandewalle, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneekhout, Bart Van Hulle, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters.

Afwezig met kennisgeving

Annabel Tavernier: bevallingsverlof;

Tine van der Vloet: familieverplichtingen;

Meyrem Almaci, Roosmarijn Beckers, Sihame El Kaouakibi, Katia Segers, Tine Van den Brande, Kurt Vanryckeghem, Hilâl Yalçın: gezondheidsredenen.

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

Geheime stemming

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buyse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Imade Annouri, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Conner Rousseau, Mieke Schauvliege, Bruno Tobback, Freya Van

den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Thijs Verbeurgt, Katja Verheyen, Maxim Veys, Brecht Warnez

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Slotmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 6:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Slotmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 7:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuut, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 8:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuut, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Slotmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 9:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Slotmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 10:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Imade Annouri, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Ann De Martelaer, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Jos D'Haese, Kim De Witte, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Kurt De Loor, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

Stemming nr. 11:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

Stemming nr. 12:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuut, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Jos D'Haese, Kim De Witte, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Guy D'haeseleer, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

Stemming nr. 13:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Jan Laeremans, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Els Robeyns, Conner Rousseau, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

Stemming nr. 14:

JA-stemmen:

Els Ampe, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Alessia Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Karl Vanlouwe, Katja Verheyen, Brecht Warnez

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Hannes Anaf, Imade Annouri, Adeline Blancquaert, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Kurt De Loor, Immanuel De Reuse, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Leo Pieters, Els Robeyns, Conner Rousseau, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Stijn Bex, Johan Danen, Ann De Martelaer

Stemming nr. 15:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Els Ampe, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Kim De Witte, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Conner Rousseau, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters

Stemming nr. 16:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Imade Annouri, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De

Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Conner Rousseau, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

Stemming nr. 17:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Els Ampe, Imade Annouri, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Filip Brusselmans, Yves Buysse, Alessia Claes, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Inez De Coninck, Jean-Jacques De Gucht, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaike De Rudder, Maarten De Veuster, Maaike De Vreese, Gwenny De Vroe, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Veerle Geerinckx, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Jan Laeremans, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, An Moerenhout, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Freya Perdaens, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Karl Vanlouwe, Wim Verheyden, Katja Verheyen, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters

ONTHOUDINGEN:

Hannes Anaf, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Kim De Witte, Hannelore Goeman, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Conner Rousseau, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys